

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI
CYRILOMETODĚJSKÁ TEOLOGICKÁ FAKULTA
Katedra pastorální a spirituální teologie

Karel Adamec

**Zasvěcení se Panně Marii
u sv. Ludvíka Grigniona z Montfortu
a ve spiritualitě Schönstattského hnutí**

Diplomová práce

Vedoucí práce: PhDr. ThLic. Ing. Jaroslav Filka

Obor: Katolická teologie

Zaměření: Spiritualita

OLOMOUC 2013

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracoval samostatně a použil jsem přitom jen uvedené informační zdroje.

V Olomouci dne 17. dubna 2013

Karel Adamec

Děkuji ThLic. PhDr. Ing. Jaroslavu Filkovi za jeho ochotu a trpělivost při vedení mé práce. Mé díky patří také P. Romanu Strossovi za poskytnutí literatury a dalším, kteří mi pomohli s překlady a korekturou. V neposlední řadě děkuji všem, kteří mě při psaní práce podporovali duchovně či morálně.

Obsah

Úvod.....	6
1 Místo mariánské úcty v celku křesťanské nauky a spirituality	8
1.1 Úloha Panny Marie v dějinách spásy	8
1.2 Úcta k Panně Marii v celku křesťanské spirituality	9
1.2.1 Zásady mariánské zbožnosti podle apoštolské exhortace Marialis cultus	12
1.2.2 Úcta k Matce Boží podle Direktáře o lidové zbožnosti a liturgii	15
2 Zasvěcení se Panně Marii v katolické tradici	18
2.1 Analogičnost pojmu zasvěcení se a jeho užití v křesťanské terminologii ...	18
2.2 Křest jako základ křesťanského zasvěcení	19
2.3 Diferenciace křesťanského zasvěcení, jeho smysl a vývoj	21
2.4 Zasvěcení se Marii jako svébytná součást křesťanského zasvěcení.....	23
2.4.1 Role Panny Marie v křesťanském zasvěcení	23
2.4.2 Obsah, účel a forma zasvěcení se Panně Marii.....	25
2.4.3 Teologické problémy a námitky k zasvěcení se Panně Marii.....	25
2.5 Přehled vývoje zasvěcení se Panně Marii v dějinách.....	28
3 Spirituální aspekty zasvěcení se Panně Marii u sv. Ludvíka M. Grigniona a v Schönstattsckém hnutí.....	37
3.1 Spiritualita zasvěcení se u sv. Ludvíka Maria Grigniona z Montfortu	37
3.1.1 Život sv. Ludvíka	37
3.1.2 Předchůdci Grignona z Montfortu	43
3.1.3 Nauka Ludvíka z Monfortu.....	44
3.2 Spiritualita zasvěcení se v Schönstattsckém hnutí	48
3.2.1 Vznik Schönstattsckého hnutí, jeho poslání a konstitutivní prvky jeho spirituality	48
3.2.2 Úmluva lásky s Pannou Marií.....	53
3.3 Srovnání zasvěcení podle sv. Ludvíka a úmluvy lásky.....	57
Závěr	60
Anotace	62
Resumé.....	63
Summary	64
Bibliografie	65

Seznam zkratek a značek	70
Seznam příloh	71
Přílohy	72
Příl. 1: Vybrané příklady osobností, které žily podle úmluvy lásky	72
Příl. 2: Obrazová příloha	77

Úvod

V době, kdy jsem navštěvoval střední školu, působil v mé farnosti – v Olešnici na Moravě – P. Roman Strossa, který patří k Schönstattskému hnutí. Tehdy jsem jej poznal jako duchovního člověka, který stojí pevně nohama na zemi a dokáže vnímat jemné detaily každodenního života. Díky této vnímavosti byl schopný vyvozovat závěry, které se časem téměř vždy ukázaly jako pravdivé. Když v roce 2007 z olešnické farnosti odešel, začal mi jeho přístup chybět. Sám jsem se v té době již připravoval ke kněžství a hledal jsem pevné zakotvení, o které bych se ve svém duchovním životě mohl opřít a které by mi poskytovalo zázemí domova, jistoty a orientace. Tehdy – v době utváření své osobní spirituality – jsem vnímal, že existuje mnoho dobrých nabídek pro můj duchovní život, ale že je nemohu využívat všechny zároveň. Potřeboval jsem si vybrat jednu duchovní cestu, kterou bych přijal za vlastní. Bez velkého rozmýšlení jsem začal za P. Romanem dojíždět a po čase jsem se rozhodnul uzavřít úmluvu lásky s Pannou Marií, a tak přijmout za svou spiritualitu Schönstattského hnutí. Moje zkušenost s úmluvou byla, a stále je, velice silná. Uvědomil jsem si, že Matka Boží skutečně přijala moji nabídku, působí v mém životě a vede mě ke svému Synu.

Tato zkušenost mě vedla k rozhodnutí, že se ve své diplomové práci chci věnovat právě zasvěcení se Panně Marii, jeho teologickým základům a formám. Cílem práce je zasadit zasvěcení se Matce Boží do kontextu křesťanské nauky i jeho dějinného vývoje a srovnat spirituální aspekty zasvěcení u sv. Ludvíka Grigniona a v Schönstattském hnutí.

V práci se vychází přirozeně z Písma svatého a dokumentů církve, především z apoštolské exhortace Pavla VI. *Marialis cultus* a z Direktáře o lidové zbožnosti a liturgii. Základní literaturu tvoří práce známého francouzského mariologa René Laurentina, a ve třetí kapitole se pak výrazně uplatňují prameny od sv. Ludvíka Grigniona z Montfortu a P. Josefa Kentenicha, zakladatele Schönstattského hnutí. Zmíněné základní zdroje jsou vhodně doplňovány díly dalších autorů.

K dosažení stanoveného cíle práce je využito více metod. První kapitola je kompilací z více zdrojů s kontextualizačním zpracováním dvou primárních pramenů, apoštolské exhortace *Marialis cultus* a Direktáře o lidové zbožnosti a liturgii. Ve druhé kapitole se provádí analýza v návaznosti na kompilativní metodologii s prvky panoramatizace. Třetí kapitola využívá charakterizační postupy pro vystihnutí

spirituality sv. Ludvíka a základu schönstattské spirituality. Následně je uplatněna metoda srovnání dvou zmíněných duchovních cest.

Práce je rozčleněna do tří kapitol. První z nich se zabývá obecnějším kontextem mariánské úcty: vymezuje se její místo v celku dějin spásy a v rámci křesťanské spirituality se zvláštním zřetelem k dvěma církevním dokumentům, a to apoštolské exhortaci *Marialis cultus* a *Direktáři o lidové zbožnosti a liturgii*. Upozorňuje se rovněž na problémy, které mohou nastat, pokud roli Panny Marie v křesťanském kultu přeceníme, nebo pokud jí naopak upřeme úlohu, kterou od Boha obdržela.

Druhá kapitola se zaměřuje na zasvěcení se Panně Marii. Věnuje se různým rovinám pojmu zasvěcení a způsobům jeho využití v křesťanské terminologii, vyzdvihuje také roli křtu jako prvního a nejzásadnějšího, v úzkém smyslu slova dokonce jediného křesťanského zasvěcení. Tím otvírá přístup k pochopení obsahu zasvěcení se Panně Marii: odhaluje jeho význam, teologické problémy tohoto zasvěcení a jeho vývoj v průběhu dějin.

Třetí kapitola se věnuje dvěma významným formám zasvěcení se Matce Boží, a to pravé pobožnosti k Panně Marii od sv. Ludvíka Grigniona a také úmluvě lásky, která je základem spirituality Schönstattského hnutí. Nejprve se přibližuje život sv. Ludvíka Maria Grigniona z Montfortu, inspirativní vlivy, na které navazoval, a charakterizuje se jeho nauka včetně přínosů pro zasvěcení se Panně Marii v jeho teologické i praktické rovině. Následně se poskytuje stručný vhled do dějin Schönstattského hnutí a do života jeho zakladatele P. Josefa Kentenicha spolu s charakteristikou základu spirituality tohoto hnutí, kterým je zasvěcení se Panně Marii, nazývané úmluva lásky. Metodou srovnávání pravé pobožnosti k Panně Marii od sv. Ludvíka a úmluvy lásky Schönstattského hnutí se určují odlišnosti charakterizovaných spiritualit.

Přílohy práce vhodně doplní třetí kapitolu. Textová příloha přináší profily tří významných osobností, které přijaly spiritualitu Schönstattského hnutí a žily takovým způsobem, že se staly vzory pro druhé. Téma třetí kapitoly dokresluje obrazová příloha.

1 Místo mariánské úcty v celku křesťanské nauky a spirituality

Bůh zahrnul Pannu Marii od počátku jejího života svojí milostí (srov. Lk 1,28). Ona dala svůj souhlas, aby skrze ni přišel na svět Boží Syn – Ježíš Kristus, Spasitel lidstva. Úloha Bohorodičky tím nekončí, protože Ježíš ji daroval jako Matku nám všem (srov. Jan 19,26b – 27a). Křesťané se tak k ní mohou utíkat a prosit ji o přímluvu u Boha.¹

1.1 Úloha Panny Marie v dějinách spásy

Bůh ve své prozřetelnosti připravil pro Pannu Marii důležité místo v celých dějinách spásy. Aby byla schopná uskutečnit své poslání, obdařil ji Pán mimořádnými dary. Přestože patří k lidskému společenství obtíženému dědičnou vinou, byla již od svého početí této viny uchráněna, a to na základě „předvídaných zásluh Kristových v důsledku svého zařazení do spasitelné Boží vůle“². Ze stejného důvodu nespáchala Maria během svého života žádný hřích a nebyla podrobena nezřízené žádostivosti.

Aby dívka z Nazaretu mohla splnit své poslání, obdržela od Boha ještě další výsadu. Jde o panenství před, při a po porodu. Toto znamení ukazuje, že Maria patřila pouze Bohu, že byla jeho věrnou a čistou služebnicí (srov. Lk 1,38). Tato tak neobvyklá a neuvěřitelná skutečnost značí, „že zároveň s Ježíšem začíná radikální nový počátek spásy a nikoli pokračování dějin lidstva poznamenaných vinou“³. Maria se tak pro své panenství stává znamením nového počátku, které je důležitou součástí celých dějin spásy.

Vidíme tedy, že Bůh daroval chudé panně z Nazaretu vše potřebné pro to, aby byla schopná důstojně splnit úkol, který pro ni připravil. Hospodin ale nechtěl, aby se Maria stala jeho loutkou či pasivním nástrojem. Prostřednictvím anděla jí oznámil poslání, které pro ni připravil a daroval jí i milost, aby byla schopna svobodného souhlasu. Šlo o hluboké ano, které pronesla nejen celou svou bytostí, ale i ve jménu

---

¹ Srov. *YOUCAT*, čl. 82-85.

² *Maria*. In RAHNER, K. a H. VORGRIMLER. *Teologický slovník*, s. 204-206.

³ Tamtéž, s. 204-206.

celého lidstva. Panna Maria se tak stala panenskou matkou Ježíše Krista, Boží Syn přijal lidské tělo, stal se člověkem i vykupitelem celého lidstva. Proto je Maria matkou Pána (srov. Lk 1,43), i Boží rodičkou – Matkou Boží (srov. LG 53).⁴

Mariina úloha v dějinách spásy nekončí početím či vychováním Ježíše Krista. Písmo ji vykresluje jako prototyp ženy pod křížem (srov. Jan 19,25 – 27). Tím nám ukazuje, že ona úkol početí spásy plní neustále (srov. Jan 2,4) až do ‘hodiny’ vykoupení. Tajemně se tak opět dostáváme k Mariině aktivní roli v Božím plánu spásy. Právě pod křížem Ježíš svěřuje své Matce Jana a s ním všechny své učedníky v každé době – tedy celou církev. Tím se Maria stala Matkou každého z nás, Matkou celé církve.⁵

„Když se uzavřel běh jejího pozemského života, byla vzata s tělem i duší do nebeské slávy.“⁶ Svoji úlohu matky církve tak nyní plní ve zcela jiných podmínkách než na této zemi pod křížem či ve večeřadle (srov. Sk 1,14). Věříme v přímmluvu svatých (srov. KKC 946 – 962), kteří se za nás neustále přimlouvají u Boha. Matka Boží však mezi nimi zaujímá jedinečné postavení, protože přebývá v nebeské slávě nejen s duší, ale i se svým tělem. Její vykoupení je tak již nyní dokonáno. Stala se prototypem vykoupeného člověka i církve vůbec.⁷ Zaujímá v nebeském království nejpřednější místo hned po boku Krista Krále, se kterým je tak sjednocena, že žije v naprostém souladu s Otcovou vůlí. Proto také Marii přísluší titul Královna.⁸ Pro nás je zásadní, že své mateřské poslání vůči nám neopustila, a stále se za nás přimlouvá. Proto ji uctíváme jako pomocnici, přímmluvkyni, ochránkyni a prostřednici všech milostí – *mediatrix*⁹ (srov. LG 62; 60).

1.2 Úcta k Panně Marii v celku křesťanské spirituality

Pokud chceme poznávat své místo ve společnosti a úkoly, které máme plnit, musíme se neustále zamýšlet nad svou vlastní podstatou a smyslem své existence. K tomu je nutné, abychom poctivě hledali vlastní kořeny a reagovali na výzvy dnešní doby. Takové zkoumání musí probíhat neustále, aby naše poslání bylo skutečně aktuální. Tato výzva stojí před každým člověkem, každým společenstvím i celým lidstvem jako celkem.

⁴ Srov. tamtéž, s. 204-206.

⁵ Srov. tamtéž, s. 204-206. Srov. též JAN PAVEL II. *Redemptoris Mater*, čl. 24. Srov. též MC 37.

⁶ PIUS XII. *Munificentissimus Deus*, čl. 44.

⁷ Srov. *Maria*. In RAHNER, K. a H. VORGRIMLER. *Teologický slovník*, s. 204-206.

⁸ LAURENTIN, R. *Pojednání o Panně Marii*, s. 150-151.

⁹ Srov. tamtéž, s. 205. Srov. též KKC 964-975.

Samozřejmě i církev dnes musí znovu odhalovat své základy a úkoly. Když se zamýšlí nad svou vlastní podstatou, objevuje „u kořene tajemství Krista a jako dokonalý obraz sebe samé ženu – Pannu Marii – která je zároveň Matkou Kristovou i Matkou církve“¹⁰. Poznáváme tak, že role Panny Marie v církvi není doplňkovou či dokonce nadbytečnou, ale že Bohorodička má své nezastupitelné místo. II. vatikánský koncil dal najevo, že úcta k Bohorodičce není věcí pouze odděleného traktátu,¹¹ ale že nauka o ní se prolíná všemi podstatnými částmi nauky církve. Její souhrn lze najít v Katechismu katolické církve. Zde se o úloze Panny Marie v dějinách spásy pojednává v textu o Ježíši Kristu, v článku o církvi i v kapitole o Duchu svatém. Závěrečná čtvrtá část Katechismu se zabývá modlitbou, zde se nacházejí dva odstavce věnované Mariině modlitbě a modlitbě k Marii a s Marií.¹² Z toho vyplývá, že pokud bychom osobu Matky Boží opomenuli, ochudili bychom křesťanskou nauku o důležitou osobu, která stojí u samých základů církve.

Tento postoj se pak musí nutně promítnout do praktického života křesťana i do jeho spirituality. To se také stalo, protože „hlubší poznání úkolu svěřeného Marii vedlo k radostné mariánské úctě“¹³, kterou v Písmu svatém předpovídá sama Matka Boží ve svém Magnificat (srov. Lk 1,48). Tato úcta tedy rozhodně není věcí doplňkovou či dokonce nadbytečnou, ale má své důležité místo v životě křesťana.

Popsali jsme samozřejmost, s jakou si uvědomujeme důležitost a nezastupitelnost mariánské úcty. Stejně samozřejmé ale musí být i to, že jí přisuzujeme správné místo v celém křesťanském kultu. Matka Boží zaujímá jedinečné místo v dějinách spásy. Jednoznačně jí tak přísluší větší úcta, než jakou prokazujeme ostatním svatým. Tuto úctu označujeme slovem *hyperdulie*. Pojem pochází z řeckého *hyperdulia*, což se dá přeložit jako větší či zvláštní úcta. Hyperdulii přiznává Ježíšově matce nejen katolická církev, ale i odloučené východní církve a další křesťanská společenství.¹⁴ Ostatním svatým a andělům je přiznávána úcta, kterou označujeme jako *dulia*. Stále musíme mít na paměti, že hyperdulie „nemá nic společného s klaněním“¹⁵. Klaněním (*latria*) označujeme nejvyšší úctu, která přirozeně náleží Trojjedinému Bohu a kterou mariánská úcta velmi podporuje (srov. LG 66). Pro úplnost musíme dodat, že po abstraktní stránce není rozlišení úcty na latii a dulii co vytknout. Problém ale spočíval v tom, že věřící tato učená slova

---

¹⁰ MC, úvod.

¹¹ Srov. PESCH, O. H. *Druhý vatikánský koncil*, s. 188-190.

¹² Srov. RATZINGER, J. a Ch. SCHÖNBORN. *Malý úvod do Katechismu katolické církve*, s. 61-62.

¹³ MC, úvod.

¹⁴ Srov. *Hyperdulie*. In RAHNER, K. a H. VORGRIMLER. *Teologický slovník*, s. 134. Srov. též PETRI, H. a W. BEINERT. *Učení o Marii*, s. 327-366.

¹⁵ *Maria*. In RAHNER, K. a H. VORGRIMLER. *Teologický slovník*, s. 204-206. Srov. *Klanění*. In RAHNER, K. a H. VORGRIMLER. *Teologický slovník*, s. 164.

neznali a v průběhu času začali jejich odlišný význam spojovat do jediného termínu *adorace*. Pastorační praxe později obezřetně začala pojem adorace vyhrazovat úctě samotnému Bohu. II. vatikánský koncil vyhradil adoraci pouze pro označení uctívání Boha a kvůli zmíněnému historickému pozadí slova *latrerie* a *dulie* vůbec nepoužil.¹⁶

Úcta k Panně Marii je tedy integrální součástí křesťanského kultu a je tak ve službě vrcholné úctě – klanění, které prokazujeme Trojjedinému Bohu. Kdybychom zbožnost k Panně Marii nějak vyčleňovali, osamostatňovali či nadhodnocovali, tak bychom tím zneuctívali samu Matku Boží, která chápe sama sebe jako „služebnici“ (srov. Lk 1,38). Papež Pavel VI. rozvíjí tento služebný postoj, který je mariánské úctě vlastní a zařazuje ho do celku křesťanské zbožnosti, která je v první řadě trinitární:

Rozvoj a prohloubení mariánské zbožnosti, která se začleňuje do jediného proudu kultu, který se právem nazývá „křesťanský“ – protože pochází a má účinnost od Krista, v Kristu dosahuje svého plného vyjádření a skrze Krista vede v Duchu svatém k Otci – je jedním z typických znaků zbožnosti církve.¹⁷

Vidíme tedy, že opravdová křesťanská zbožnost má svůj původ a účinnost u Krista, on sám je také vzorem a dokonalým ideálem. Víra nás dále vede v Duchu svatém, který dává sílu k pohybu, směrem k Otci – původci a počátku všeho.¹⁸ Zdravá úcta k Panně Marii se do tohoto proudu zařazuje, netvoří tedy žádnou paralelní větev, ale důležitou součást spirituality křesťana. Papež dále podtrhuje, že mariánská zbožnost je „jedním z typických znaků zbožnosti církve“¹⁹. Proto není možné, aby se v proudu křesťanské víry postupně rozmělnovala či ztrácela, protože se stává dokonce jedním z poznávacích znamení (typických znaků) zbožnosti církve – tedy tím, co ji charakterizuje, co určuje její svébytnost.

Běžný věřící člověk se však neubírá touto cestou rozumového hledání a dokazování. Nemá vždy potřebu hledat kořeny církve ani biblické základy, a přesto se přirozeně k Bohorodičce utíká. Boží lid ví, že Ježíš Kristus je Bůh a Vykupitel lidstva, také ví o poslání, které od Boha obdržela Maria z Nazaretu. Úcta k Matce Boží pak vyvěrá z víry a lásky k Bohu – Ježíši Kristu. Věřící se svým smyslem pro víru snadno chápou živé pouto, které spojuje Syna a Matku. Proto se přirozeně utíkají nejen k Bohu, ale i k Jeho Matce Panně Marii – úcta k ní se tak stává „výrazem poslušnosti víry“²⁰. Vnímají totiž právě tu úlohu v dějinách spásy, kterou jí

¹⁶ LAURENTIN, R. *Návrat k Bohu s Pannou Marií*, s. 74-75.

¹⁷ MC, úvod.

¹⁸ Srov. KONGREGACE PRO BOHOSLUŽBU A SVÁTOSTI, *Direktář o lidové zbožnosti a liturgii*, čl. 186.

¹⁹ MC, úvod.

²⁰ MEZINÁRODNÍ PAPEŽSKÁ MARIÁNSKÁ AKADEMIE. *Matka Páně*, čl. 75.

Bůh svěřil a ona ji svobodně přijala. Ta spočívá v tom, že se má stát matkou Spasitele, a dokonce i matkou všech lidí. To je důvodem, proč se k ní křesťané obracejí a hledají u ní pomoc a zastání podobně jako se dítě utíká ke své pozemské matce. Proto jí sdělují své „bolesti a úzkosti, radosti a naděje“²¹. Jako Matku ji přijímají do svého života: s radostí oslavují její svátky, vydávají se k poutním svatyním, kde zvláštním způsobem zakoušejí její přítomnost, „nedovolí, aby ji někdo urážel, a instinktivně nedůvěřují tomu, kdo ji nectí“²².

Z toho, že Maria je matkou Boží i naší matkou, tedy vyplývají závažné skutečnosti pro náš křesťanský život i jeho rozumovou reflexi. Můžeme se k Marii utíkat, hledat u ní zastání a prosit ji o přímluvu. Bohorodička ale není pouhou prosebnicí u svého syna. Můžeme a máme vejít do vztahu k Marii a tento vztah má vystupovat v klanění samotnému Bohu. Správná láska k matce nás neuzavírá „do individualistického pojmání vlastních potřeb“²³, ale vede nás k lásce vůči bližnímu a k otevření se potřebám církve a celého světa. Důvěrný vztah k nebeské matce nás vede k jejímu napodobování a k osvojování si jejích ctností (srov. LG 65). Pohled na ni nás ponouká k úsilí o podobný život, jaký vedla ona, tedy bez kompromisů s hříchem a v dokonalé poslušnosti Otcovy vůle. V žádném případě tedy nejde o pověřivost, bezduchou důvěřivost či pouhé citové vzplanutí.²⁴

1.2.1 Zásady mariánské zbožnosti podle apoštolské exhortace

Marialis cultus

Papež Pavel VI. v úvodu apoštolské exhortace *Marialis cultus* z 2. února 1974 charakterizuje zdravou mariánskou zbožnost, která je jedním z typických znaků zbožnosti církve: „začleňuje se do jediného proudu kultu, který se právem nazývá 'křesťanský' – protože pochází a má účinnost od Krista, v Kristu dosahuje svého plného vyjádření a skrze Krista vede v Duchu svatém k Otci“²⁵. Toto začlenění do trinitárního charakteru křesťanství tak je charakteristikou i základním požadavkem mariánské zbožnosti.

Projevy zbožnosti k Panně Marii – i když ne všechny stejnou měrou – by měly vyjadřovat trojiční povahu novozákonního zjevení i kristologický prvek, protože tyto dvě skutečnosti patří k vlastní podstatě mariánské úcty. Liturgie nás učí, že úctu prokazujeme Bohu Otci skrze Syna v Duchu svatém a tento směr by měl být patrný

²¹ Tamtéž, čl. 76.

²² KONGREGACE PRO BOHOSLUŽBU A SVÁTOSTI, *Direktář o lidové zbožnosti a liturgii*, čl. 183.

²³ MEZINÁRODNÍ PAPEŽSKÁ MARIÁNSKÁ AKADEMIE. *Matka Páně*, čl. 76.

²⁴ Srov. tamtéž, čl. 76.

²⁵ MC, úvod.

v každé části křesťanského kultu. Matka Boží má významné místo ve vykupitelském díle Božího Syna, a proto do tohoto kultu plným právem náleží; podobně i ostatní svatí (srov. SC 103–104). Maria nikdy nezapomíná na to, že je služebnicí (srov. Lk 1,38), proto ani my nezapomínejme, že „patří Pánu, co se přináší darem služebnici; tak souží ke cti Synu, co se obětuje Matce; [...] tak přechází na Krále pocta, která se prokazuje ve službě Královně“²⁶.

K projevům mariánské zbožnosti a zvláště modlitby přirozeně patří i prvek pneumatologický. Vždyť každá správná modlitba může vycházet jen od Ducha svatého a jen v něm se můžeme správně modlit (srov. Řím 8,26). Když se snažíme spolupracovat s Duchem svatým, tak neděláme nic jiného, než že následujeme Mariin příklad, protože její život je příkladem vztahu k Duchu svatému. Vždyť ona „je prvním tvorem, jejíž život je zcela utvářen Duchem posvětitel (pneumatoforní). Je také první nositelkou Ducha (pneumatofora) [...] byla zcela po právu uznána za ikonu Ducha svatého.“²⁷ Již církevní otcové označují Bohorodičku za snoubenku Ducha svatého a ve světle událostí ve večeřadle prosí Ducha svatého, aby jim „dal na přímluvu Panny schopnost zrodit Krista ve vlastním nitru“²⁸. Ve světle těchto skutečností můžeme tvrdit, že „posvěcující činnost Ducha svatého v nazaretské Panně patří k vrcholným okamžikům v dějinách spásy“²⁹.

V projevech mariánské úcty by měl být obsažen i církevní charakter, protože v modlitbě se věřící na zemi sjednocují se společenstvím svatých v Pánově jménu (srov. Mt 18,20).³⁰ Zvláště při veřejných mariánských pobožnostech bychom se měli vědomě spojovat s celou církví a vytvářet tak mystické tělo Kristovo.³¹ Maria svou mateřskou láskou spolupůsobí při zrození a vychovávání každého věřícího; církev člověka přijímá do svého společenství, podporuje jej a oživuje svým Duchem. Při zrození tohoto mystického těla tak spolupůsobí jak Maria, tak církev. „Obě jsou Kristovou matkou, ale žádná z nich nerodí celé tělo bez druhé“³². Tyto souvislosti nám pomohou, abychom viděli „činnost církve ve světě jako pokračování starostlivé péče Mariiny“³³, která projevovala svoji činnou lásku v domě v Nazaretě, u Alžběty, v Káni a ještě na mnoha jiných místech. Církev pokračuje v této aktivní činnosti ve světě a stará se o hlásání Božího slova, pečuje o nemocné a potřebné, na mnoha dalších místech po celou dobu své existence projevuje lásku, které učí příklad

---

²⁶ MC 25.

²⁷ MEZINÁRODNÍ PAPEŽSKÁ MARIÁNSKÁ AKADEMIE. *Matka Páně*, čl. 16.

²⁸ MC 26.

²⁹ MC 26.

³⁰ Srov. KONGREGACE PRO BOHOSLUŽBU A SVÁTOSTI. *Direktář o lidové zbožnosti a liturgii*, čl. 186.

³¹ Srov. JAN PAVEL II. *Redemptoris Mater*, čl. 5.

³² MC 28.

³³ MC 28.

nebeské Matky. „Tak se láska k církvi přenese na lásku k Marii a z Marie zase na církev, protože nemůže být jedna bez druhé. [...] Nemůže se proto nazývat církví shromáždění, v němž chybí Maria, Matka Páně, s jeho bratřími“³⁴. Proto můžeme mluvit o církvi, která má „vnitřní mariánskou dimenzi“³⁵. Mariánská úcta i její projevy musí vždy zřetelně ukazovat na místo, které naše Matka v církvi zaujímá. Výstižně toto její postavení charakterizuje II. vatikánský koncil, který o Matce Boží mluví jako „o té, která má ve svaté církvi po Kristu místo nejvyšší a zároveň nám nejbližší“ (LG 54).

V mariánské zbožnosti a především v jejích veřejných projevech bychom měli hojně využívat Písmo svaté. Není vhodné stále opakovat, že Bible se o Matce Boží zmiňuje velice málo, protože Boží slovo obsahuje četné zprávy či náznaky o matce Spasitele. Panna Maria je dokonce „po apoštolu Petrovi a Janu Křtiteli postavou, která se v kanonických evangeliích objevuje nejčastěji“³⁶. Bible ale nesmí být pouze publikací, ve které hledáme argumenty pro určitá tvrzení. Má se stát základní modlitební knihou křesťana, který by měl její úryvky recitovat i zpívat. Celá úcta k naší Matce by měla být prodchnuta velkými tématy křesťanství, které nám Písmo nabízí.³⁷

Jedním z problémů, které se bolestně dotýkají církve, je nejednota křesťanů. Zvláště po posledním ekumenickém koncilu se podnikají kroky k nápravě tohoto bolestného stavu. Mariánský kult by se měl proto vystříhat přepínání, které by mohlo vyvolat mylnou představu o správné víře katolické církve u jiných křesťanů. Samozřejmě nelze dělat líbivé kompromisy, které by oslabily zvláštní ráz úcty k nebeské Matce.³⁸ „Chceme doufat, že úcta pokorné služebnice Páně, na níž všemohoucí vykonal veliké věci (Lk 1,49), nebude překážkou, nýbrž – třeba jen pomalu – cestou a styčným bodem k dosažení jednoty všech věřících v Kristu“³⁹.

V současné době se připojuje k mariánské úctě ještě jeden požadavek. Neměli bychom se přespříliš zabývat dobovými reáliemi, ve kterých žila dívka z Nazaretu, a vyvozovat z nich příklad pro život dnešních žen. Jejich role ve společnosti se změnila. Dnes mají mnohem širší pole působnosti než tehdy, pracují v mnoha oborech a funkcích, které byly dříve vyhrazeny pouze mužům. Proto násilné vyzdvihování příkladu snoubenky sv. Josefa může působit velice neaktuálně. Vznikají tak bohužel nedorozumění, která pramení z odmítnutí dobových představ,

---

³⁴ MC 28.

³⁵ MEZINÁRODNÍ PAPEŽSKÁ MARIÁNSKÁ AKADEMIE. *Matka Páně*, čl. 17.

³⁶ Tamtéž, čl. 24.

³⁷ Srov. MC 30.

³⁸ Srov. MC 32.

³⁹ MC 33.

kteře mylně identifikujeme s učením cířkve. Avšak cířkev nedoporučuje následovat Pannu Marii pro její způsob života, či podmínky, ve kterých ůila. Maria je nám trvalým vzorem proto, ůe zcela a svobodně přilnula k Boůí vůli (srov. Lk 1,38), přijala Boůí slovo a uskutečňovala je, z jejího jednání vyzařovala láska a ochota slouůit. Musíme připomenout, ůe – zvláště při veřejných poboůnostech – nelze upadat do sentimentálního líčení starých časů, ale své poznatky musíme stále poměřovat se slovem Boůím, ze kterého lze jasně vyčíst Mariinu aktivitu a aktuálnost jejích postojů i v dnešní době.⁴⁰

1.2.2 Úcta k Matce Boůí podle Direktáře o lidové zboůnosti a liturgii

Pojem *liturgie* pochází z řeckého slova *leiturgia*, což překládáme jako konání lidu. V řeckém překladu Starého zákona je tímto termínem označována starozákonní chrámová bohosluůba. Dnes liturgie podle encykliky Pia XII. *Mediator Dei* „označuje celou oficiální bohosluůbu mystického tēla Kristova, totiž hlavy i údů“⁴¹. Každé slavení liturgie je tedy dílo Krista jako kněze a jeho tēla, to je cířkve. „Z hlediska účinnosti se jí ůádná jiná činnost cířkve titulem ani stupněm nevyrovná.“ (SC 7) Jde proto o činnost vynikajícím způsobem posvátnou.

Protoůe liturgie má svou nenahraditelnou hodnotu a normativní charakter, je nadřazena každé jiné možné legitimní formě křesťanské modlitby. Svátostné úkony, které proůíváme v liturgii, jsou *nezbytné* pro život v Kristu. Naproti tomu všechny ostatní formy zboůnosti patří do oblasti *fakultativní*. Liturgické modlitbě a liturgickému roku má být proto dávana přednost před jakýmkoliv jiným úkonem zboůnosti či jinou praxí. Liturgie má vždy „vystupovat jako „příkladná forma“, zdroj inspirace, trvalý vztaůný bod a konečný cíl.“⁴² Tomu by měla odpovídat i vnější podoba slavení, aby byla liturgie vždy jasně rozpoznatelná od neliturgických forem zboůnosti. Proto nelze směšovat neliturgické formule s těmi liturgickými.⁴³

Tato přednost v ůádném případě neznamená vylučování nebo vytlačování neliturgických způsobů zboůnosti ze života křesťana. Je třeba se vyhnout přenášení prvků a vnější podoby liturgického na neliturgické slavení. To si má „uchovat svůj styl, svou prostotu a vlastní jazyk.“⁴⁴

Liturgie Římskokatolické cířkve věnuje velkou pozornost Matce Boůího Syna. V ústřední části mše svaté – v eucharistických modlitbách – má připomínka Panny

⁴⁰ Srov. MC 34-37.

⁴¹ *Liturgie*. In RAHNER, K. a H. VORGRIMLER. *Teologický slovník*, s. 199-200.

⁴² KONGREGACE PRO BOHOSLUůBU A SVÁTOSTI. *Direktář o lidové zboůnosti a liturgii*, čl. 184.

⁴³ Srov. tamtéů, čl. 11,13.

⁴⁴ Tamtéů, čl. 13. Srov. téů čl. 11.

Marie velký význam. V první eucharistické modlitbě, tedy starobylém římském kánonu, je připomenuta slovy: „Uctíváme slavnou Pannu Marii, rodičku našeho Boha a Pána Ježíše Krista.“⁴⁵ Pamatuje na ni i třetí eucharistická modlitba, když prosí, aby věřící spolu s ní měli podíl na dědictví.⁴⁶

Liturgický kalendář je během celého roku protkán slavnostmi, svátky a památkami, ve kterých přímo uctíváme Pannu Marii. Taktéž si ji připomínáme v jiných svátcích, především svátcích Páně. Například o slavnosti Zvěstování Páně či svátku Uvedení Páně do chrámu oslavujeme zároveň Krista i svatou Pannu. Církev nám také dává celá období, kdy nám liturgie ve svých textech připomíná Ježíšovu Matku. Jedná se o dobu adventní a vánoční. Liturgickou připomínku svaté Panny je možné slavit i v sobotní památce Panny Marie, její slavení pochází již z karolínské doby (9. stol.) a dnešní liturgický kalendář nám ji dovoluje slavit poměrně často.⁴⁷ Rozšířena je i chvályhodná praxe mariánského měsíce, u nás měsíce května, a také října jako měsíce růžence. Zde je nutné nezapomínat, že liturgický kalendář má přednost před slavením těchto měsíců.⁴⁸

Přestože jsme uvedli četné případy, kdy liturgické texty významným způsobem pamatují na Matku Páně, silně si uvědomujeme, že „liturgický kult, přes svou objektivní důležitost, nenahraditelnou hodnotu, vzorovou účinnost a normativní charakter, opravdu nevyčerpává všechny možnosti projevu úcty Božího lidu vůči svaté Matce Boží“⁴⁹. Neboť náš vztah k Panně Marii rozvíjíme nejčastěji právě v neliturgických pobožnostech, projevech zbožnosti a osobní modlitbě, ve které se k ní utíkáme jako k naší Matce. Sám učitelský úřad církve ve svých dokumentech doporučuje mnohé mariánské pobožnosti a modlitby. Například Direktář o lidové zbožnosti a liturgii se výslovně zmiňuje o naslouchání Božímu slovu v modlitbě, o modlitbách Anděl Páně (Angelus Domini), Vesel se nebes Královno (Regina caeli), o různých druhích litanií a o úctyhodném východním hymnu Akathistos. Velice doporučuje modlitbu růžence, které papež Jan Pavel II. věnoval celý apoštolský list, ve kterém se podrobněji věnuje kontemplativnímu charakteru této modlitby.⁵⁰ Direktář dále mluví o karmelitánském i dalších škapulířích a mariánských medailkách. Pojednává také o zasvěcení – svěření se do ochrany

---

⁴⁵ *Český misál*, První eucharistická modlitba.

⁴⁶ Srov. tamtéž, Třetí eucharistická modlitba.

⁴⁷ Srov. MC 1-10. Srov. též KONGREGACE PRO BOHOSLUŽBU A SVÁTOSTI. *Direktář o lidové zbožnosti a liturgii*, čl. 187-188.

⁴⁸ Srov. KONGREGACE PRO BOHOSLUŽBU A SVÁTOSTI. *Direktář o lidové zbožnosti a liturgii*, čl. 190-191.

⁴⁹ Tamtéž, čl. 183.

⁵⁰ JAN PAVEL II. *Rosarium Virginis Mariae*, čl. 9-17.

Marii.⁵¹ Právě tomuto významnému prvku mariánské spirituality se budeme v naší práci dále věnovat.

---

⁵¹ KONGREGACE PRO BOHOSLUŽBU A SVÁTOSTI. *Direktář o lidové zbožnosti a liturgii*, čl. 192-207.

2 Zasvěcení se Panně Marii v katolické tradici

Zasvěcení známe již ze Starého zákona, znamenalo převedení osoby či předmětu do Boží sféry. První zmínku nacházíme v Ex 13,12, kde slyšíme, že Bohu patří vše, co otvírá lůno.⁵² V křesťanství nese toto slovo více významů. Základním zasvěcením křesťana je jeho křest. Termínem zasvěcení označujeme i další svátosti a svátostiny. Od nich odvozený smysl mají osobní a votivní zasvěcení, mezi nimi zaujímá přední místo zasvěcení se Panně Marii⁵³, kterému se budeme dále věnovat.

2.1 Analogičnost pojmu zasvěcení se a jeho užití v křesťanské terminologii

Slovo *zasvěcení* (latinsky *consecratio*, *Konsekration*) se v církevním prostředí používá pro označení více skutečností. Pro množství přípravných lidských úkonů nesmíme zapomenout, že zasvěcení je vždy *Božím dílem*. A to lze rozdělit do dvou kroků, prvním je *odloučení* se (od profánního) a druhý krok spočívá ve „*sjednocení* či *ztotožnění* se s Bohem“⁵⁴. To, co dáváme, se stává obětí, kterou Bůh přijímá, následně „dar a osoba, která dar nabízí, přecházejí tajemným způsobem do Božího nitra“⁵⁵.

V určitém (úzkém) smyslu slova je křesťanské zasvěcení pouze jedno, a tím je křest.⁵⁶ Dále konsekrací samozřejmě označujeme vrcholnou část mše sv., tedy proměňování chleba a vína v Tělo a Krev Ježíše Krista. I svátost biřmování můžeme považovat za zasvěcení.

Nejčastěji se pojem konsekrace používá pro určité svátosti nebo svátostiny, například zasvěcení kostela, oltáře, kalicha, biskupa, kněze či opata, abatyše, nebo panen. V těchto liturgických obřadech je jasný hlavní smysl zasvěcení: místo

---

⁵² Srov. LAURENTIN, R. *Návrat k Bohu s Pannou Marií*, s. 77-78.

⁵³ Srov. DE FIORES, S. *Maria*. In DE FIORES, S. a T. GOFFI. *Slovník spirituality*, s. 483-502.

⁵⁴ LAURENTIN, R. *Návrat k Bohu s Pannou Marií*, s. 77.

⁵⁵ Tamtéž, s. 78.

⁵⁶ Křestní zasvěcení viz kap. 2.2 Křest jako základ křesťanského zasvěcení, s. 19-20.

(kostel), předmět (kalich), či osoba (kněz) je vyňata z obvyklého používání a dána zcela k dispozici Bohu.⁵⁷

V celé křesťanské spiritualitě jsou významná také zasvěcení, která jsou svátostinami, ale už nemusí mít (jednotnou) liturgickou formu. Typickým příkladem takového zasvěcení jsou řeholní sliby (srov. KKC 1672) či zasvěcení v sekulárních společnostech (srov. CIC 711). I zde je novic vyňat ze svého dosavadního způsobu života a dává se zcela k dispozici svému Pánu. V případě věčných slibů se jedná o rozhodnutí konečné a platné po celý život.⁵⁸

V církvi mají své důležité místo i další zasvěcení, která mají odvozený a závislý význam od konsekrací svátostných. Nemají sice svátostnou ani liturgickou formu, ale mohou být provedeny slavnostním a veřejným způsobem.⁵⁹ Absence předepsané vnější formy nijak neumenšuje vážnost tohoto činu: ze zasvěcení vyplývají závazky a práva po celý zbytek života, popřípadě po dobu předem určenou v textu zasvěcení. Jedná se především o osobní zasvěcení, zasvěcení území, národů, nebo i celého světa. Zde má velice významné místo zasvěcení se Panně Marii.

2.2 Křest jako základ křesťanského zasvěcení

Základním a v určitém úzkém významu slova jediným zasvěcením křesťana je jeho *křest*, který je základem křesťanského života. Právě ve křtu jsme byli osvobozeni od hříchu a stali jsme se Božími dětmi a členy církve (srov. KKC 1213). To jsou velká privilegia, která jsou ale spojena i s mnohými povinnostmi: naším úkolem je zachovávat jeho příkazy a nauku (srov. 1Jan 3,24).

Prvotní církve si myslela, že dar křtu dává náraz proměnu srdce, spojení s Bohem i podíl na jeho moci. Zasvěcení je pak tedy pouze jedno, a tím je křest, ten již nelze nijak doplnit či aktualizovat nebo obnovit. Postupně se však přicházelo k poznání, že do křtu je nutné dorůst a je třeba dlouhého přemáhání sebe sama, aby „křest pronikl do celého života“⁶⁰. V dějinách církve byly postupně nalezeny různé cesty, které vedly k uskutečňování a naplňování křestního zasvěcení.

Církve si velice váží řeholních i dalších zasvěcení. Používání termínu zasvěcení v jiném významu než pouze křest, je pro mnohé velice pobuřující a jejich námitky jsou mnohdy smysluplné. Avšak jejich výtky by byly zcela oprávněné v případě,

⁵⁷ Srov. OPITZ, F. *Marienweihe*, s. 24.

⁵⁸ Srov. BENEDIKT Z NURSIE. *Řehole Benediktova* 58,14-29.

⁵⁹ Srov. OPITZ, F. *Marienweihe*, s. 23.

⁶⁰ Srov. LAURENTIN, R. *Návrat k Bohu s Pannou Marií*, s. 19.

kdybychom zmíněné řeholní zasvěcení považovali za nové zasvěcení, které je lepší než to křestní. Anebo pokud bychom je považovali jednoduše za jiné zasvěcení. Toto zmatení lze dokonce přirovnat k tomu, že bychom považovali Krista za jiného Boha, než Otce. Přitom bychom zapomenuli, že existuje pouze jeden Bůh v jednotě Otce, Syna i Ducha.⁶¹

Jak tedy správně chápat vztah zmíněného řeholního a křestního zasvěcení? Z křesťanské tradice lze jasně vyzorovat, že zasvěcení křtu není v žádném případě řeholním zasvěcením nijak zdvojnásobeno. II. vatikánský koncil jen potvrdil a zopakoval nauku, že život v řádu nemá žádný jiný cíl, než důsledné uskutečňování křestního zasvěcení. Zasvěcení v řeholi je tedy prostředek k žití a uskutečňování křtu. Lze proto říci, že aktualizuje křest.⁶²

Tomu odpovídá učení klasické teologie, která mluví o jednom daru křtu, ve kterém lze rozlišit tři roviny. První je vnější znamení, které ustanovil Ježíš Kristus, tedy ritus vody. Druhou lze nazvat vnitřním znamením, protože tato iniciační svátost vtiskuje nesmazatelný charakter, dává neopakovatelnou milost, proto člověk nemůže přijmout křest vícekrát. Třetí rovinou je milost, která dává život. Nejedná se však o jednorázový dar, ale o možnost růst, kterou můžeme ve svobodě uskutečňovat v průběhu celého života. „Tato milost posvěcuje celý život [...] a tak realizuje křest.“⁶³

Avšak někteří autoři, zvláště v 17. století, nazývají řeholní sliby druhým křtem. Touto formulací samozřejmě nemyslí „žádný jiný křest, [...] ale možnost žít křest, aktualizovat tyto tak často zanedbané dary“⁶⁴.

Podobně i zasvěcení Ludvíka Maria Grigniona z Montfortu nebo úmluva lásky v Schönstattském hnutí pokračují ve stejném směru, jak bylo uvedeno v případě řeholních slibů. Jde tedy o způsob k aktualizování a uskutečnění života v plnosti, ke kterému jsme byli na počátku povoláni a který velice často žijeme tak špatně.⁶⁵

---

⁶¹ Srov. LAURENTIN, R. *Allein Gott*, s. 39.

⁶² Srov. tamtéž, s. 40.

⁶³ Tamtéž, s. 40.

⁶⁴ Tamtéž, s. 40.

⁶⁵ Srov. tamtéž, s. 40.

2.3 Diferenciace křesťanského zasvěcení, jeho smysl a vývoj

Mučedník se stal ideálem svatosti hned od počátku církve, protože prvním mučedníkem se stal sv. Štěpán, který zemřel kolem roku 40.⁶⁶ *Mučednictví* bylo radikálním prostředkem, jak se dokonalým způsobem zasvětit Bohu. Po tomto způsobu smrti toužili mnozí světcí v celých dějinách církve, k nejznámějším patří sv. Ignác z Antiochie či sv. Terezie z Avily.⁶⁷

V době po Ediktu milánském z roku 313 získala církev svobodu. Křesťané již nebyli mučeni, ale přesto se mnozí z nich chtěli dát cele k dispozici Bohu, chtěli se mu zcela zasvětit a jen jemu sloužit. Ideálem se tak stává svatost asketů. Nejprve se objevují *panny*, které se vzdaly manželství a světských radostí, aby se mohly odevzdat Kristu. Svým životem tak již předjímalý způsob bytí po vzkříšení, kde se lidé nebudou „ženit ani vdávat“ (Mt 22,30). Jejich veliký přínos je v tehdejší době i dnes stejný, svým životem v čistotě totiž nastavují zrcadlo světu s upadlými mravy. V prvních staletích tento životní stav nebyl nazýván zasvěcením, více bylo zdůrazňováno manželství s Kristem (srov. 2Kor 11,2). První text, ve kterém je panenství nazýváno zasvěcením pochází z roku 393 od autora Jeremiáše. Z této doby pochází i pojetí zasvěcení jako soukromého aktu.⁶⁸

Koncem 3. století se objevuje další forma asketického života, kterou praktikují muži. Jedná se o *poustevnictví*, prvním poustevníkem se stal v Egyptě sv. Antonín, který odešel do samoty kolem roku 271. Později – snad v roce 320 – se vytváří komunitní forma poustevnictví – *kláštery*, na jejichž počátku stál sv. Pachomius.⁶⁹ Zpočátku poustevníci ani mniši neskládali žádné sliby – ty se objevují až ve 12. století – a ani jejich život nebyl nazýván jako zasvěcení. Šlo o radikální uskutečnění touhy žít výhradně pro Boha, která byla spojena s odloučením se od světa. O tomto způsobu života jako o zasvěcení mluví již sv. Augustin ve svém díle *De Civitate Dei* (O Boží obci)⁷⁰ a Kodex kanonického práva završuje proces hledání identity řeholního života, když mluví o „zasvěcení celé osoby“ (CIC 607).

Život zasvěcený byl vždy chápán jako život v klauzuře, tedy oddělený od světa. Až Pius XII. jej roku 1947 rozšířil i na *světské řehole* (sekulární instituty). Kodex je definuje: „společnosti zasvěceného života [...] usilují o dokonalou lásku a především

⁶⁶ Srov. SCHAUBER, V. a H. M. SCHINDLER. *Rok se svatými*, s. 664-666.

⁶⁷ Srov. LAURENTIN, R. *Návrat k Bohu s Pannou Marií*, s. 20.

⁶⁸ Srov. tamtéž, s. 20-21.

⁶⁹ Srov. FRANZEN, A. a R. FRÖHLICH. *Malé dějiny církve*, s. 84.

⁷⁰ Srov. LAURENTIN, R. *Návrat k Bohu s Pannou Marií*, s. 22-23.

zevnitř se snaží přispívat k posvěcování světa“ (CIC 710). Tato definice tedy pojmenovává a překlenuje odvěký dualismus tím, že „smiřuje světské a zasvěcené prostřednictvím vnitřního zasvěcení světského života“⁷¹.

Avšak název zasvěcení nepoužíváme jen pro označení životního stavu radikální vydanosti Bohu. Pán rád přijme zasvěcení člověka, který se mu chce dát k dispozici. Je přitom lhostejné, jaké vykonává povolání a jaký si zvolil životní stav. Tento způsob *zasvěcení (konsekrace)* lze chápat jako pozitivní reakci na *odsvěcování (sekularizace)*, které pozorujeme ve světě. Zde tedy vidíme zasvěcení jako soukromý akt – smlouvu, kterou člověk s Bohem uzavírá, aby se k němu ještě niterněji přiblížil, a tím reagoval na problémy doby.⁷² Na úvod nutno říci, že odsvěcování nemusí být chápáno pouze jako špatné. Jistá míra sekularizace je nutná a Bohem chtěná. Od renesance se ale začíná prosazovat sekularizace, která byla již přemrštěná a zhoubná. Jako reakce se vynořuje proud konsekrace.

Nejranější etapu sekularizace můžeme vidět již v Bibli. Samotné Boží zjevení totiž umožnilo lépe rozlišit stvoření od svého tvůrce – Stvořitele, a tím 'odsvětit' stvoření, povznést jej nad panteismus. Proroci jasně ukázali, že svatost není situována v posvátných předmětech a ritech, ale v srdci a v lásce. Tedy odsvětli formu a svatost připsali samotnému životu. V Novém zákoně Ježíš přináší vrchol a jasné hranice biblické sekularizace, když prohlašuje: „Odevzdejte tedy, co je císařovo, císaři, co je Boží, dejte Bohu.“ (Mt 22,21) Tím nařizuje, aby odsvěcení mělo své pevné hranice. Aby nikdy nekleslo k touze Boha vytěsnit či úplně popřít. Abychom se při očišťování Boha a víry od pověr a dalších nánosů nezbavili samotného Pána a víry v něho.⁷³

Ve středověku, zvláště od 13. století, se začaly rozšiřovat univerzity.⁷⁴ Do té doby pěstovali teologii pouze mniši či duchovní působící v pastoraci, Bohověda tak byla spjatá se životem a modlitbou. Na univerzitách teologii pěstovali intelektuálové, kteří bohužel mnohdy povýšili spekulativní a abstraktní poznání nad setkání s Bohem a nad poznání ze zkušenosti s Bohem a lidmi. V době renesance přišel na scénu humanismus, který se vracel k řeckému a římskému světu – tedy k pohanství. Člověk se učil žít skrze sama sebe a Boha vytlačil na okraj. V 18. století se rozvíjí osvícenství a s ním racionalismus. Věda, politika a ekonomická moc už nebyly závislé na církvi. Osvícenci navíc vytvořili systém přirozeného náboženství, který nepotřeboval Boží zjevení a natož církev.⁷⁵ Bohužel i sama církev se nechovala vždy

---

⁷¹ Tamtéž, s. 23.

⁷² Srov. tamtéž, s. 8-13.

⁷³ Srov. tamtéž, s. 10.

⁷⁴ Srov. FRANZEN, A. a R. FRÖHLICH. *Malé dějiny církve*, s. 165-166.

⁷⁵ Srov. tamtéž, s. 255-256.

v souladu se svým posláním a nárokovala si moc, která jí nepříslušela. Bůh tak nebyl na okraji jako v renesanci, ale byl již zcela vytlačen. Jako další etapa přichází od 19. století ateismus a materialismus. Tyto směry jdou ještě dále a Boha zcela popírají, hlásají jeho 'smrt'.⁷⁶ O století později se ještě přidal scientismus a lidé již byli schopní uvěřit v zázračnou moc člověka, který vyléčí všechny nemoci a zajistí všem blahobyť.⁷⁷

V tomto ovzduší se nemůžeme divit, že mnoho lidí dnešní doby nenašlo pro Boha ve svém životě místo. Touha po spojení s Bohem je ale člověku vlastní, proto jej hledají, bohužel mnozí zmateným způsobem, když nejdou přímo ke zdroji, ale utápí se ve spirituálních technikách všeho druhu.⁷⁸

Tyto mohutné proudy, které zmítaly světem a stále mají velký vliv, vyprovokovaly v církvi mohutnou pozitivní reakci, která se začala rozšiřovat a sílit již od 16. století. Vznikl významný proud zasvěcení, který se zevnitř zasazoval o obnovu pouta mezi člověkem a Bohem.⁷⁹

2.4 Zasvěcení se Marii jako svébytná součást křesťanského zasvěcení

Pokud toužíme zasvětit se Bohu, a tím se připodobnit Kristu v Duchu svatém, pak musíme hledat ten nejvhodnější a nejdokonalejší způsob, jak toho dosáhnout. Ze všech lidí má ke Kristu nejbližší jeho Matka, proto je vhodné připodobnit se, zasvětit se Panně Marii a tím se zasvětit samému Kristu. Čím dokonaleji se vydáme a zasvětíme Marii, tím dokonaleji se zasvětíme Ježíši a celé Trojici.⁸⁰

2.4.1 Role Panny Marie v křesťanském zasvěcení

Výše jsme popsali, že v zasvěcení je zásadní Bůh, protože pouze on si povolává a celá konsekrace je v první řadě jeho dílem. I Panna Maria má důležitý význam, protože to tak v celých dějinách spásy chtěl sám Bůh, a sám vládce vesmíru chtěl, aby měla podobně stěžejní význam i v zasvěcení. Neboť „tato Matka zasvěcená mezi

---

⁷⁶ Srov. *Ateismus*. In RAHNER, K. a H. VORGRIMLER. *Teologický slovník*, s. 47-50.

⁷⁷ Srov. LAURENTIN, R. *Návrat k Bohu s Pannou Marií*, s. 11-12.

⁷⁸ Srov. *tamtéž*, s. 8-13.

⁷⁹ Srov. *tamtéž*, s. 17.

⁸⁰ Srov. GRIGNION Z MONTFORTU, L. M. *O pravé mariánské úctě*, čl. 120.

všemi totiž dala Synu Božímu lidství, v němž zasvětil sebe i nás⁸¹. Abychom si lépe uvědomili její význam, je nutné mít stále na paměti tyto skutečnosti⁸²: Předně role Matky Boží není totožná s rolí samého Boha. Bůh bude vždy naším *cílem* a Maria nejvznešenějším *prostředkem*.⁸³ Dále, že toto výsostné poslání jí bylo dáno přímo Bohem. A nakonec si musíme přiznat, že Mariina role přesahuje veškeré lidské vyjadřování, protože v ní se harmonickým způsobem snoubí mnoho lidskému rozumu nepochopitelných skutečností: Ona je dokonalým prototypem konsekrace hned na prahu Nového zákona, protože byla Bohu zasvěcena v čistotě již od počátku své existence. Navíc byla s Bohem nejdokonaleji mezosobně spojena, protože jej nosila ve svém lůně. Sama je snoubenkou třetí Božské osoby, je jeho nejjasnějším odrazem ve stvoření. Vždyť „Duch svatý nás zbožšťuje, ale Maria je s ním v úplné shodě“⁸⁴. Dále přímo v ní a skrze ni došlo k „hypostatickému zasvěcení Krista“⁸⁵.

A v neposlední řadě je Matkou, která nám pomáhá v našem zasvěcení a činí nás vnímavějšími vůči tomuto daru. Sama nám jde *příkladem*, její zasvěcení se Bohu je totiž tak naplno žité, že se stává výzvou ke každodennímu sebepřekonávání pro církev i každého věřícího. Její příklad je pro každého a ve všech situacích. Sám Kristus ji napodoboval a poslouchal; když děláme totéž, napodobujeme samého Ježíše.⁸⁶ Mariin úkol je však ještě větší, než jen příklad, protože ona je „*zárodkem* a výchozím bodem všech novozákonních zasvěcení“⁸⁷.

Příklad a zárodek časově řadíme do minulosti. Mariin úkol však tvůrčím způsobem zasahuje i do současnosti, ona nám stále jako dobrá Matka pomáhá, přimlouvá se za nás a my v ní nalzáme oporu. Když mluvíme o její *přímlově*, tak to evokuje zdání, že existuje výrazný odstup mezi tou, která nás zastupuje a prosí za nás u Boha a samotným Pánem. Uvedená propast je ale překlenuta „dokonalým sjednocením se Panny Marie s Božími úmysly“⁸⁸. Mariina přímlova a Boží vůle je proto dokonalou shodou, které Kristus vyhoví, protože ji sám chce. Toto sjednocení nám dává dokonce i možnost mluvit o Mariině *moci*, na které se podílí Ježíš, protože to, co je vůlí Krista, si přeje i Maria. Tradice tak mluví o „Všemohoucí prosebnici“⁸⁹.

---

⁸¹ LAURENTIN, R. *Návrat k Bohu s Pannou Marií*, s. 90.

⁸² Srov. tamtéž, s. 90.

⁸³ Srov. LAURENTIN, R. *Allein Gott*, s. 44.

⁸⁴ LAURENTIN, R. *Návrat k Bohu s Pannou Marií*, s. 96.

⁸⁵ Tamtéž, s. 90.

⁸⁶ Srov. LAURENTIN, R. *Allein Gott*, s. 43.

⁸⁷ LAURENTIN, R. *Návrat k Bohu s Pannou Marií*, s. 103.

⁸⁸ Tamtéž, s. 103.

⁸⁹ Tamtéž, s. 104.

2.4.2 Obsah, účel a forma zasvěcení se Panně Marii

Obsah, jádro zasvěcení spočívá v přenesení do sféry Boží. Proto když se zasvětime Marii, znamená to, že jsme se bytostně ztotožnili s jistotou, že právě ona je naší duchovní Matkou se všemi mateřskými právy i povinnostmi. Dali jsme se jí do služby a jsme jejím vlastnictvím. Zasvěcením se tedy zříkáme sami sebe, svých předností, zásluh, sil i možností v Její prospěch. Tuto niternou skutečnost lze vyjádřit i pozitivně: Předáváme jí sami sebe a vše, co nám patří. Z toho jasně vyplývá, že zasvěcení je skutek, který jde hlouběji, má mnohem větší dosah, než klasická slovní modlitba.⁹⁰

Když se zamýšlíme nad **účelem** zasvěcení, vidíme, že jeho charakter lze vidět ve třech rovinách. Zasvěcení se Matce Boží je zasvěcením oddanosti, ochrany a služby. Tyto tři roviny nemusí být zcela vyrovnané, v různých obdobích můžeme více prožívat jednu z nich. Kdo se Marii zasvětil, ten je jí *oddán* a vzdává jí čest, protože ji přijímá jako Matku Krista, křesťanů i jeho samého a zároveň jako Královnu celého světa, které vzdává hold. S důvěrou se svěřuje do její péče a pod její *ochranu*. Doufá v její zastání a věří, že při něm bude stát ve všech nebezpečích, které život přinese. Zároveň jí chce sloužit, to znamená především žít tak, jak to odpovídá příkladu, který nám dala.⁹¹

Mariánské zasvěcení má jasnou **formu** smlouvy, můžeme jej považovat za právní akt, ze kterého plynou jasné důsledky. Středověké mariánské kongregace dokonce používaly přímo právní formulace a pojmy. Ze smlouvy plynou povinnosti a práva pro všechny zúčastněné strany: Tehdejší sodálové se zavazovali k povinnosti věrné služby Marii do konce svého života. Za to od nebeské Matky očekávali mateřskou ochranu a milosti, které potřebovali pro svůj život. P. Josef Kentenich navázal na tuto tradici a „chápal zasvěcení se Marii jako oboustrannou smlouvu, jako úmluvu z lásky, jako úmluvu lásky“⁹².

2.4.3 Teologické problémy a námitky k zasvěcení se Panně Marii

Již jsme si vysvětlovali, že mariánská zasvěcení prýštila a prýští z hluboké potřeby člověka reagovat na dobu a svět s jeho materiálními hodnotami. Konsekrace je lékem na duchovní prázdnotu a způsobem, jak se radikálně přimknout k Bohu

⁹⁰ Srov. OPITZ, F. *Marienweihe*, s. 24.

⁹¹ Srov. tamtéž, s. 25.

⁹² Tamtéž, s. 25.

a jeho Matce. Přesto k zasvěcení se není povolán každý⁹³ – někdo jej mívá, jiný odmítá. A další na něm vidí vážné teologické námitky, které mohou být zcela opodstatněné.

Základní potíže spočívá v tom, *kdo zasvěcuje*. Jedině všemohoucí Bůh může dokonalým způsobem nabídnout svůj život. Pokud by se chtěl zasvětit sám člověk, znamená to, že chce být na jedné rovině s Bohem, že se sám chce zbožštit. Toho ale sám člověk není schopen, pouze by si tím přisvojoval moc, kterou nemá. Pravdou je, že jedině sám Bůh může člověka zbožštit a pozvat jej, aby měl účast na jeho životě. V nezúženém teologickém smyslu slova se tak nikdo nemůže zasvětit sám. Avšak konsekrace se nemůže uskutečnit bez našeho svobodného souhlasu a přispění. Proto naše zasvěcení je pouhou odpovědí na Boží volání. Bůh nás volá k životu s ním, chce nám dát účast na svém Božství, to je pro člověka nesmírná důstojnost. Uznání nadřazenosti a prvotní iniciativy Boha tak neznamená, že v zasvěcení zastáváme pouze podřadnou a pasivní roli. Navíc když mluvíme o našem zasvěcení, máme na mysli posvátný závazek. Z toho titulu jej lze nazývat zasvěcením. Tedy názvem, který se objevuje již při zasvěcení panen ve čtvrtém století.⁹⁴

Stále však musíme dávat pozor, abychom význam pojmu zasvěcení a jeho formule nepřecenili. Potom bychom mohli dojít tak daleko, až bychom z něj učinili magický akt. I to se v dějinách bohužel stávalo. Mnohem častěji se vyskytuje zcela opačný případ. Mluvíme o znehodnocení významu zasvěcení, a to v případě, že osoby, které se zasvětili, nebrali tento akt dostatečně vážně. Neuvědomily si, že zasvěcení je skutečným závazkem žít životem opravdové odevzdanosti Bohu.⁹⁵

Další problém spočívá v tom, že křesťan se může *zasvětit pouze Bohu*. Jen On nám dal život (srov. Sk 17,28), a proto jenom Jemu můžeme svůj život zasvětit. Každé zasvěcení někomu jinému než samému Bohu – tedy tvoru, kterým je i Panna Maria, by znamenalo povyšování stvořeného na úroveň stvořitele. Takové povyšování nazýváme modloslužebnictvím. Na druhou stranu je třeba namítnout, že Matka Boží přebývá v nebi v bezprostředním společenství s Bohem, a tak chvála Matky směřuje zároveň k Synu. Dokonce samotná Bible na některých místech vyzdvihuje Matku Boží, přestože je hned následně jmenován Syn, kterému přísluší chvála na prvním místě (srov. Lk 1,42).⁹⁶ Když vzdáváme úctu jí, vzdáváme ji tím i samému Bohu. Když se jí zasvětíme, zasvětíme se i Pánu, protože ona je tou, která se Bohu zasvětila nejdokonaleji. Vždy si ale musíme dávat pozor na použitý slovník

⁹³ Srov. GRIGNION Z MONTFORTU, L. M. *Tajemství Mariino*, s. 3,16.

⁹⁴ Srov. LAURENTIN, R. *Návrat k Bohu s Pannou Marií*, s. 55-56, 59-60.

⁹⁵ Srov. tamtéž, s. 54, 56-57.

⁹⁶ Srov. LAURENTIN, R. *Allein Gott*, s. 50.

a nezapomínat, že „při každém zasvěcení ve vlastním slova smyslu jde v první řadě o Něho“⁹⁷.

Problém použití pojmu zasvěcení i na Pannu Marii se významní italští teologové snažili řešit rozvinutím myšlenky Pia XII. Upřesnili rozdíl mezi termíny *konsekrace* a *affidamento*, které odpovídá anglickému *entrustment*. „Affidamento znamená oběť, dar, opuštění, úplné odevzdání sebe sama, jež je možné učinit bez výhrad Panně Marii.“⁹⁸ Problém v praktickém použití představuje to, že *affidamento* nemá přesný ekvivalent v češtině a dokonce ani ve francouzštině. Musejí se proto používat rovnocenné výrazy, což mnohdy může vést k ještě větším zmatkům. Za zmínku stojí i výborné řešení Ludvíka z Montfortu, který používá označení *zasvěcení skrze Marii*.⁹⁹

Významnou nesnází v používání pojmu konsekrace je, že ve vlastním úzkém smyslu slova je jediným zasvěcením křesťana jeho křest. Všechna jiná použití jsou odvozena od křestní konsekrace a aktualizují ji podobně jako biřmovací či řádové zasvěcení.¹⁰⁰

Nesmíme opomenout ani otázku, jak můžeme *zasvětit i jiné osoby* kromě sebe, jak můžeme zasvětit někoho, kdo o to nemá zájem, či se proti tomu staví přímo nepřátelsky. Nejdříve zmíníme tradici křtu malých dětí. Ony si dobrovolně křestní zasvěcení nevybraly, a přesto je rodiče nechají pokřtít, protože věří, že to je to nejlepší, co mohou pro své dítě udělat. Dnes již téměř neznáme tradici zasvěcovat děti ihned po křtu Panně Marii. Tento úkon je výslovným vyjádřením toho, že křtem vzniklo synovské pouto mezi Matkou křesťanů a nově pokřtěným člověkem.¹⁰¹

Zasvěcovat jiné je tedy jistě legitimní „v té míře, v jaké za ně neseme zodpovědnost: v míře rodičovské odpovědnosti za děti, v míře autority, jež nám byla svěřena a k níž máme kompetenci“¹⁰². V tomto duchu mohli panovníci zasvětit své říše, biskupové své diecéze a papežové celou církev i celý svět vzhledem k univerzálnosti jejich poslání (srov. Mt 28,20).¹⁰³

Vedou se diskuze nad smyslem zasvěcení pro všechny ostatní kromě těch, kteří s tím výslovně souhlasili. Zde je důležité rozlišovat mezi zasvěcením výslovným a votivním. *Výslovné zasvěcení* nemůže nikdo druhému bez jeho výslovné touhy udělit. Do této kategorie patří všechna osobní zasvěcení, svátostné konsekrace

⁹⁷ Srov. LAURENTIN, R. *Návrat k Bohu s Pannou Marií*, s. 57-60.

⁹⁸ Tamtéž, s. 76.

⁹⁹ Srov. tamtéž, s. 76.

¹⁰⁰ Srov. tamtéž, s. 58,60. Zasvěcení v úzkém slova smyslu viz kap. 2.2 Křest jako základ křesťanského zasvěcení, s. 19-20.

¹⁰¹ Srov. tamtéž, s. 58, 61-62.

¹⁰² Tamtéž, s. 62.

¹⁰³ Srov. OPITZ, F. *Marienweihe*, s. 12-22.

a křest, kde vůli dítěte nahrazují rodiče a kmotři, protože za něj mají plnou zodpovědnost. *Votivní zasvěcení* je naproti tomu „výrazem Boží touhy, protože Bůh chce, aby všichni lidé byli spaseni“¹⁰⁴. V žádném případě nelze proto mluvit o omezování lidské svobody, jde jen o vyjádření snahy člověka dát druhému to, co potřebuje a co bude k jeho prospěchu. Jedná se tedy o hlubokou prosbu.¹⁰⁵

2.5 Přehled vývoje zasvěcení se Panně Marii v dějinách

V prvních třech staletích křesťanské éry mariánská zbožnost spíše doutná, aby se ve čtvrtém století plně rozhořela. V této době už úcta k Matce Boží vystoupila z kultu Ježíše Krista a osamostatnila se, přesto na něm zůstala zcela závislá. U mnoha otců pozorujeme, že mariánská úcta již nebyla pouze kultem chvály, ale přijala svoji vlastní svébytnost odvozenou z úcty k Bohočlověku. Zde můžeme hledat základy zasvěcení se Panně Marii.¹⁰⁶

Nejdříve ze všeho byly Matce Boží zasvěcovány kostely. Už ve 4. století sv. Helena nechala vystavět baziliky v Betlémě, Nazaretu a Jeruzalémě, které byly zasvěceny Bohorodičce podobně jako později chrám v Efezu, ve kterém zasedal koncil. V Římě získala prvenství bazilika Santa Maria Maggiore. Z této nejranější doby svobodného křesťanství můžeme najít kostely zasvěcené Panně Marii i ve Španělsku a Galii. Matce Boží nebyly zasvěcovány pouze samostatné stavby, ale dokonce i celá města. Pod její ochranu tak nechal Císař Konstantin roku 328 svěřit Niceu a o dva roky později i své sídlo Konstantinopol.¹⁰⁷

Po koncilu v Efezu (431) se rychle rozšiřovaly i mariánské svátky – tedy dny, které jsou zvláště zasvěcené Panně Marii. Nejprve byl význam Matky Boží připomínán při příležitosti Narození Páně a Zjevení Páně.¹⁰⁸ Mezi nejstarší samostatné mariánské svátky patří Očišťování Panny Marie (dnes Uvedení Páně do chrámu), Zvěstování Panně Marii a Nanebevzetí Panny Marie. Tyto svátky byly již od jejich počátku slaveny s velkou pozorností a úctou věřících lidí. Od 9. století známe praxi slavit sobotu jako den zvláště zasvěcený Marii. V tento den si máme

---

¹⁰⁴ LAURENTIN, R. *Návrat k Bohu s Pannou Marií*, s. 63.

¹⁰⁵ Srov. tamtéž, s. 62-63.

¹⁰⁶ Srov. OPITZ, F. *Marienweihe*, s. 12.

¹⁰⁷ Srov. tamtéž, s. 13.

¹⁰⁸ PETRI, H. a W. BEINERT. *Učení o Marii*, s. 425.

připomenout, že i přes události Velkého pátku a Bílé soboty Ježíšova Matka jako jediná nezakolísala ve víře v Mesiášovo vítězství.¹⁰⁹

Proud konsekrace se v církvi šířil dál, a proto se ujala praxe zasvěcovat nebeské Matce také osoby. Již u nejstarších církevních otců lze nalézt texty, které bychom dnes mohli nazvat zasvěcením, přestože oni sami tento pojem nepoužívají. První formule s jednoznačným významem odevzdání se Panně Marii nám zanechal učitel církve **sv. Efrém** (+373), pro své básnické nadání nazývaný *harfa Boží*.¹¹⁰

Opravdový rozvoj napříč celou církví pozorujeme od 7. století. Na východě se Matce Boží zasvěcuje **Maxim Vyznavač** – jeden z nejvýznamnějších teologických velikánů své doby. Zcela k dispozici 'Vládkyni' se vydává učitel církve **sv. Jan Damašský** (pravděpodobně 650 – 740). Tento mnich, věhlasný teolog, dokonce i básník a hudební skladatel v sobě spojoval učení mnoha východních otců.¹¹¹ Před Pannu Marii předstupuje jako před svou svrchovanou Vládkyni, připoutává se k ní a odevzdává jí svou duši, ducha, tělo i celé svoje bytí, chce se k ní připoutat nezničitelnou kotvou. V této době se ještě termín 'zasvěcení' v souvislosti s Pannou Marií vůbec nepoužívá.¹¹²

První známý světec na západě, který stojí na počátku spirituality zasvěcení, byl **sv. Ildefons z Toleda** (606 – 667). Opat a později arcibiskup v středošpanělském Toledu, který proslul svým literárním stylem.¹¹³ Vyjadřuje se svěže a jasně, přitom nikdy nepoužívá termíny a formulace, které by mohly být teologicky diskutabilní. Využívá termínu *otroctví* a o této své oběti nemluví jako o *zasvěcení*. Prohlašuje se za otroka Panny Marie, to znamená, že se vzdává úplně všeho v její prospěch a že jí chce sloužit jako oddaný nevolník. Ve svých formulacích „nezapomíná na Kristovu prvořadost a rovněž Pannu Marii neustále na Krista odkazuje“¹¹⁴. Uvědomuje si nesmírnou blízkost Ježíše a jeho Matky, a proto je nikdy neodděluje, dokonce je oslovuje většinou současně.

Poddanými Panny Marie se nestávají pouze vynikající teologové, oni jsou spíše čelní představitelé praxe, která je mezi křesťany v Africe rozšířena již v 6. století podobně jako o století později v Itálii či Francii. Z dochovaných modliteb vysvítá jasný smysl zasvěcení: „jsou prostředkem, abychom zcela patřili Kristu“¹¹⁵. Po celý středověk se pak dále odevzdání se Panně Marii rozvíjí, stále se však neoznačuje jako zasvěcení. Tento termín známý ze čtvrtého století se totiž v mariánské úctě ještě

¹⁰⁹ Srov. OPITZ, F. *Marienweihe*, s. 13-14.

¹¹⁰ Srov. tamtéž, s. 14. Srov. též SCHAUBER, V. a H. M. SCHINDLER. *Rok se svatými*, s. 283.

¹¹¹ Srov. RAVIK, S. *O světcích a patronech*, s. 290-291.

¹¹² Srov. LAURENTIN, R. *Návrat k Bohu s Pannou Marií*, s. 67. Srov. též OPITZ, F. *Marienweihe*, s. 14.

¹¹³ Srov. SCHAUBER, V. a H. M. SCHINDLER. *Rok se svatými*, s. 34.

¹¹⁴ LAURENTIN, R. *Návrat k Bohu s Pannou Marií*, s. 67.

¹¹⁵ OPITZ, F. *Marienweihe*, s. 15.

nepoužívá. Setkáváme se s využitím tehdy běžných označení. Příkladem mohou být pojmy *patronát* a *klientela* pocházející z římského práva, jimiž se označovala ochrana a podpora ubohých a znevýhodňovaných mocnými a bohatými. Sv. Ildefons tuto terminologii přejímá a mluví o Kristu a jeho Matce jako o vrchnosti. Tento vztah dobře ilustruje gesto, kterým poddaný sliboval svému pánu a ochránci úctu a službu, při něm vložil své ruce do spojených rukou pána. Dnes známe toto gesto důvěry například z obřadu svěcení kněží.¹¹⁶ Zmíněné vazalské pouto se široce uplatňovalo i na vztah věřícího k nebeské Královně. Dnešní člověk se při pohledu na tehdejší 'poručnickou' terminologii nesmí nechat zmást, protože se za ní skrýval hluboký a bohatý vnitřní život i láskyplný, něžný a otevřený vztah dítěte ke své Matce.¹¹⁷

Zvláště v 11. století se praxe odevzdání se Panně Marii dále rozšiřuje. Bohorodičce jsou zasvěcovány nejen osoby, ale i celá společenství. Jedná se především o řády kartuziánů, premonstrátů a cisterciáků. Objevuje se praxe, že sám panovník svěřuje svoje území nebeské Ochránkyni. Tak slavnostně zasvětil maďarský král sv. Štěpán (997 – 1038) svoji říši i lid Patronce Maďarska. Tato votivní i osobní zasvěcení – i když se tak tehdy ještě vůbec nenazývala – nám podávají svědectví o průzračně čistém vztahu k nebeské Matce, dokážou se vyhybat teologicky nepřesným vyjádřením a dávají Spasitelově Matce to správné místo, které jí náleží. Připomeňme **Fulberta z Chartres** (+1028), který chce odevzdáním se Marii rozvíjet a opravdově uskutečňovat svoje křestní zasvěcení. Dalším příkladem může být pozdější opat z Cluny – **Odilon** (+1049). Jako mladík se u jednoho mariánského oltáře s řemenem na krku vydal Královně světa jako otrok a zcela se odevzdal do jejích služeb. Nebo **Anselme de Lueques** (+1086) v modlitbě napsal, že do Mariiných přesvatých rukou vkládá duši i tělo. Mluví o naprostém svěření se i o znacích otroctví. Za nevolníka Panny Marie se prohlásil také bojovník za nezávislost církve na světské moci a církevní učitel **sv. Anselm z Canterbury** (1033 – 1109)¹¹⁸. Za otroky se označili i ti, co stáli u zrodu řádu servitů, ti dokonce považují Bohorodičku za svoji jedinou zakladatelku.¹¹⁹

Podobné formulace se ve středověku vyskytují často. Vidíme, že středověcí autoři zacházejí velice daleko, protože se nazývají Jejimi služebníky jako nevolníci či otroci. Vždy ale mají na paměti, že se podrobují Marii, která je sama služebnicí (srov. Lk 1,38) svého Syna a že „přechází na Krále úcta, která byla přiznána službě Královně“.¹²⁰

¹¹⁶ Srov. *Římský pontifikál*, s. 168.

¹¹⁷ Srov. LAURENTIN, R. *Návrat k Bohu s Pannou Marií*, s. 69.

¹¹⁸ Srov. SCHAUBER, V. a H. M. SCHINDLER. *Rok se svatými*, s. 169.

¹¹⁹ Srov. LAURENTIN, R. *Návrat k Bohu s Pannou Marií*, s. 70-71.

¹²⁰ Srov. tamtéž, s. 71.

Od 12. století roste význam úcty k Mariině srdci, náznaky této zbožnosti lze nalézt již v 6. a 7. století. Tato zbožnost naráží na mnohé problémy, proto musí být teology důkladně promyšlena, aby se nedostala do slepé uličky.¹²¹ Vrchol středověké praxe zasvěcení se Mariinu srdci přichází s mystikou 12. – 14. století, její vliv je patrný i dále.¹²²

Zvláště od 14. století se rozšiřuje počet poutních míst, která jsou zasvěcena Matce Boží. Význam těchto míst je velký, protože se stávají centry formace mnoha lidí všech vrstev společnosti, kteří do mariánských svatyní putují.¹²³

V 15. a 16. století se autoři snaží nacházet ještě další a květnatější formulace. **Arnold Bost** v roce 1479 nabádá druhé, aby se nebáli dát Marii do rukou to, co připravili k obětování Bohu. **F. Coster** ve své modlitbě z roku 1586 navíc přináší prvek rytířskosti. Nazývá Marii Paní, Patronkou a Zastánkyní. Nechce ji nikdy opustit ani vykonat či říci cokoli, co by uráželo její čest. Prosí, aby jej přijala jako věčného otroka.¹²⁴

Pro soukromé pobožnosti bylo od 15. století významné rozšíření modlitby malého zasvěcení mezi široké vrstvy lidu.¹²⁵ Věřící si tak mohli denně obnovovat své osobní či jiné zasvěcení. Tato modlitba má význam i v rozšiřování a upevňování povědomí o zasvěcení vůbec. S úspěchem ji začali používat jezuité, především Nikola Zucchi (1586 – 1670), při výchově své mládeže.¹²⁶

V 17. století přichází významná změna terminologie, protože je poprvé použit termín zasvěcení i v souvislosti s Matkou Boží, což je věc do té doby zcela nevídaná. V Neapoli roku 1613 uveřejňuje **A. Spinelli** svoji mariánskou obětní formuli, ve které slovo zasvěcení nepoužívá. Velký přelom v používání pojmů přišel pak v roce 1622, kdy **František de la Croix** ve své knize Hortulus Marianus pojmenovává Spinelliho formuli jako „první způsob zasvěcení se (consecrandi) Blahoslavené Panně“¹²⁷. Jako druhý způsob pak uvádí modlitbu F. Costera. Slovo konsekrace se v jeho novém mariánském významu šíří, například roku 1658 jej použila **Louisa de Marillac** při zasvěcení Panně Marii pro Dcery blíženecké lásky.¹²⁸

Přirozeně ne všichni v 17. století použili v souvislosti s Pannou Marií termín *zasvěcení*, který v tomto případě lze chápat i kontroverzně. Karmelská tradice popisuje tuto skutečnost různými jmény jako „oběť, vyvlastnění, věnování, úplná

¹²¹ Srov. tamtéž, s. 113-114.

¹²² Srov. OPITZ, F. *Marienweihe*, s. 17-18, 69.

¹²³ Srov. tamtéž, s. 20.

¹²⁴ Srov. LAURENTIN, R. *Návrat k Bohu s Pannou Marií*, s. 72.

¹²⁵ Srov. OPITZ, F. *Marienweihe*, s. 20, 75.

¹²⁶ Srov. PETRI, H. a W. BEINERT. *Učení o Marii*, s. 405.

¹²⁷ OPITZ, F. *Marienweihe*, s. 72.

¹²⁸ Srov. tamtéž, s. 72.

příslušnost, obětování se, vydání sebe sama¹²⁹. **Lev od sv. Jana** (+1634) mluví o zasvěcení, ale vztahuje jej na Boha a až následně jej rozšiřuje i na sv. rodinu a samotnou Marii. V 17. století **Marie od sv. Terezy** (+1677) objevuje *mariánskou životní formu*, přitom používá klasický obětní slovník.

Konečně 17. století bylo svědkem několika významných zasvěcení celých říší. Především v roce 1638 vydal francouzský a navarrský panovník **Ludvík XIII.** státní zákon, kterým zasvětil své království „skrze jeho Syna, který se snížil až k nám, a tomuto Synu skrze jeho Matku, která byla pozdvižena až k Němu“¹³⁰. Podobně učinili téměř všichni habsburští císařové, kteří před svou korunovací vykonali pouť do Mariazell a tam zasvětili sebe i svoji říši Marii. Také polský král **Jan Kazimír** zasvěcuje svoji zemi svaté Panně. Zároveň nařizuje, aby se žádná královna v Polsku nejmenovala Marie, protože Polsko má pouze jedinou královnu, která se jmenuje Maria. Nakonec zmíníme kurfiřta **Maximiliána z Bavorska**, ten své životní zasvěcení roku 1645 v Altöttingu napsal dokonce vlastní krví, prohlásil se v něm největším hříšníkem, který chce Marii zcela patřit jako otrok. Jeho prvním oficiálním státnickým činem byla pěší pouť právě do Altöttingu.¹³¹

Zasvěcení se Matce Boží začalo zastávat stále větší roli i ve výchově nových generací. V průběhu 17. století totiž vznikají Mariánské kongregace, které působí především ve výchově a vzdělávání. V jejich pedagogických systémech má zasvěcení se Panně Marii pevné a důležité místo. Pozdější zasvěcení zemí má své kořeny právě v těchto kongregacích, protože jejich formací prošli i mnozí pozdější panovníci. K nejvýznamnějším patří kongregace nazvaná Mariánské kolokvium, kterou založil jezuita **P. Jakob Rem** v jihoněmeckém Ingolstadtu. Jeho cílem bylo inspirovat a vychovávat své studenty k nejvyšším stupňům svatosti. Uctívali milostný obraz, který nesl titul Matka Třikrát Podivuhodná.¹³² Školou této kongregace prošli například pozdější habsburský císař Ferdinand II. nebo kurfiřt Maximilian Maria z Bavorska.¹³³ Ve 20. století převzalo Schönstattské hnutí mnohé inspirace právě od kongregace P. Rema.

V naší práci se budeme více zabývat sv. Ludvíkem Maria Grignionem z Montfortu, který žil na přelomu 17. a 18. století. Ten zasvěcení se Panně Marii

---

¹²⁹ Tamtéž, s. 73.

¹³⁰ Tamtéž, s. 73.

¹³¹ Srov. OPITZ, F. *Marienweihe*, s. 15-19.

¹³² NIEHAUS, J. *200 otázek o Schönstattu*, č. 13.

¹³³ Srov. OPITZ, F. *Marienweihe*, s. 18.

prohloubil a upevnil natolik, že z něho čerpali a dodnes čerpají mnozí jeho následníci.¹³⁴

V 19. století se nebývale stupňuje úcta k Srdci Panny Marie, která se v dějinách objevuje již od 12. století. Od poloviny 17. století pozorujeme zvláště ve Francii praxi zasvěcení se Srdci Matky Boží mnoha farností, diecézí, řádů i celých zemí. Konečně kolem roku 1830 nabývá na síle hnutí, jehož cílem bylo zasvěcení celého světa Mariinu Srdci. Mělo svůj základ již v nauce Jana Eudese a Ludvíka Grignona. Na I. vatikánském koncilu přednesl biskup z Bourgesu prosbu více francouzských biskupů o zasvěcení celého světa. Velký význam přineslo i pořádání mezinárodních mariánských kongresů na toto téma v letech 1908 – 1914 a opakované prosby biskupů o zasvěcení světa. Mnozí teologové stále přinášeli i vážné námitky, které dosud nebyly dostatečným způsobem zodpovězeny. Šlo většinou o modifikace základní otázky: Jak je možné zasvětit sebe a dokonce i druhé Neposkvrněnému Srdci Panny Marie – tedy srdci člověka? Obavy panovaly také ze zlidovění, které má snahu opomíjet teocentrismus, propojenost Srdce Mariina se Srdcem Krista a uctívat pouze izolované Srdce Mariino.¹³⁵

Velkými impulsy 19. století bylo vyhlášení nauky o Neposkvrněném početí Panny Marie za článek víry Piem IX. roku 1854, i mnohá tehdejší soukromá zjevení Matky Boží: 1830 Paříž, 1846 La Saletta, 1858 Lurdy a zjevení Zázračné medaile roku 1830. 19. století se neslo v duchu zanícené mariánské zbožnosti, které bohužel mnohdy scházela biblická a dogmatická hloubka. Proto bylo nesmírným úspěchem vydání dosud nikdy nepublikovaného Monfortova díla Pojednání o pravé oddanosti Panně Marii, které bylo velkým impulsem k prohloubení tehdejší praxe zasvěcení. V 19. století také mnoho zakladatelů řádů zasvěcuje celé své dílo skrze Pannu Marii, k nejznámějším patří Chaminad (+1850) či Claret (+1870).¹³⁶

Ve 20. století se v církvi mohutně rozšířila nová hnutí, která často stavěla na úctě k Matce Boží a na zasvěcení se jí. V naší práci se budeme více věnovat Schönstattskému hnutí, které založil roku 1914 P. Josef Kentenich.¹³⁷

Další hnutí jménem Mariina Legie nese název převzatý z vojenské terminologie. Založil jej 7. 9. 1921 Frank Duff. Ve své spiritualitě hnutí pozvedlo dva často opomíjené aspekty Grignonova zasvěcení. Jednalo se o směr vzhůru, tedy

¹³⁴ Sv. Ludvík Maria Grignion z Montfortu viz kap. 3.1 Spiritualita zasvěcení se u sv. Ludvíka Maria Grigniona z Montfortu, s. 36-47.

¹³⁵ Srov. tamtéž, s. 20, 69. Srov. též LAURENTIN, R. *Návrat k Bohu s Pannou Marií*, s. 36, 113-114.

¹³⁶ Srov. LAURENTIN, R. *Návrat k Bohu s Pannou Marií*, s. 36. Srov. též OPITZ, F. *Marienweihe*, s. 20.

¹³⁷ Schönstattské hnutí viz kap. 3.2 Spiritualita zasvěcení se v Schönstattském hnutí, s. 48-57.

prvořadost vztahu k Duchu svatému a dále směr dolů, to je bliženecká láska, například návštěvy chudých a nemocných či evangelizace.¹³⁸

Významným způsobem se do dějinného proudu zasvěcení zapsal františkánský mučedník **sv. Maxmilián Maria Kolbe**. Od října 1916 se datuje jeho úsilí totálně náležet Neposkvrněné, v prosinci 1919 se v Krakově Neposkvrněné zasvětil a tento nastoupený směr dále prohluboval úsilím o ztotožnění se s Neposkvrněnou, jeho cesta vyústíuje do „trojiční zkušenosti totálním odevzdáním sebe sama“¹³⁹ a vrcholí jeho mučednickou smrtí. Kolbe čerpal z více duchovních pramenů, prvním byla modlitba sv. Františka z Assisi, dále obětování své Mariánské kongregace, kterou odkázal Nejsvětějšímu Srdci a Neposkvrněné. Čerpal i z obětování se Marii podle Chaminada a ze zasvěcení sv. Ludvíka z Montfortu, i když nepoužívá Ludvíkův pojem otroctví. Sv. Maxmilián vtisknul svému zasvěcení bojovnost, kterou odhaloval již název jeho kongregace *Milice Neposkvrněné*.

Naši pozornost by si zasloužila i Modrá armáda, která dnes vystupuje pod názvem Fatimský světový apoštolát, Mariánské kněžské hnutí a další hnutí či komunity, jejichž spiritualita stojí na vztahu k Bohorodičce a konsekraci.¹⁴⁰

Zásadní význam pro zasvěcení celého světa nebeské Matce mělo soukromé zjevení Panny Marie ve Fatimě roku 1917. Vizionářka Lucie adresovala roku 1937 papeži Piu XI. žádost s příslibem ukončení pronásledování v Rusku. Mělo být vykonáno veřejné a slavnostní „zadostiučinění a zasvěcení Ruska Nejsvětějším srdcím Ježíše a Panny Marie“¹⁴¹, které měl vykonat spolu se všemi biskupy. Pius XI. prosbu nepřijal. Lucie poté roku 1940 žádala Pia XII. o „zasvěcení světa Neposkvrněnému Srdci Panny Marie se speciální zmínkou o Rusku“¹⁴². Totéž měli vykonat i biskupové celého světa. Pius XII., který přijal biskupské svěcení v den posledního fatimského zjevení 13. 10. 1917, vykonal toto zasvěcení uprostřed II. světové války – 31. 10. 1942 a 8. 12. téhož roku jej obnovil. 4. 5. 1943 Lucie poukázala na nedostatečnost vykonaného aktu, protože scházela explicitní zmínka o Rusku. Papež zasvěcení obnovil 7. 7. 1952 a v něm zmínku neopomenul. Tentokrát ale chyběla účast všech biskupů. Čtvrtá obnova zasvěcení proběhla během Mariánského roku 11. 10. 1954. Jenže text opět postrádal explicitní zmínku o Rusku, a tak Boží služebnice Lucie uctivě trvala na svých námitkách.¹⁴³

¹³⁸ Srov. LAURENTIN, R. *Návrat k Bohu s Pannou Marií*, s. 37.

¹³⁹ Srov. tamtéž, s. 37.

¹⁴⁰ Srov. OPITZ, F. *Marienweihe*, s. 21.

¹⁴¹ LAURENTIN, R. *Návrat k Bohu s Pannou Marií*, s. 42.

¹⁴² Tamtéž, s. 42.

¹⁴³ Srov. tamtéž, s. 42-43.

Ani ve 20. století rozhodně nevymizela praxe zasvěcování celých území Panně Marii. Portugalští biskupové zasvětili svoji zemi 13. 5. 1931. Po zasvěcení světa Piem XII. v závěru roku 1942 nadšeně následovali jeho příklad mnohé farnosti, diecéze i země jako například Německo. Itálii zasvětila tamní biskupská konference 13. 9. 1959, a Jan Pavel II. tuto konsekraci v letech 1979 a 1984 obnovil. V Polsku se Panně Marii zasvětil po vzoru Ludvíka z Montfortu kardinál Wyszynski. Tento polský primas tak učinil 8. 12. 1953 v době své internace. O tři roky později rozšířil zasvěcení i na lid, který mu byl svěřen – tedy na celé Polsko. Zanedlouho poté byl propuštěn a mohl zahájit svůj program duchovní obnovy Polska, který právě na tomto zasvěcení stavěl. Ještě před kardinálem vykonal své osobní zasvěcení i tehdejší dělník a tajný bohoslovec Karol Wojtyła, který již jako papež 6. 6. 1979 zasvětil celou církev před milostným obrazem v Čenstochové. Sebe, své odbory a svoji zemi zasvětil v roce 1980 i Lech Walesa.¹⁴⁴

Také na II. vatikánském koncilu se výrazně prosazovaly hlasy, které volaly po slavnostním zasvěcení církve a světa Marii. Polští biskupové požadovali zasvěcení v duchu Ludvíka Grigniona a biskupové z Portugalska a Itálie prosazovali zasvěcení Neposkvrněnému Srdci v duchu požadavku z Fatimy. Za doslova úchvatnou lze označit skutečnost, že se tyto dva významné proudy nedostaly do žádného ostrého střetu, ale naopak splynuly. Požadavek zasvěcení si nakonec získal podporu více než 500 biskupů. Papež Pavel VI. nakonec nové zasvěcení nevykonal, ale připomněl konsekraci svého předchůdce Pia XII. z roku 1942.¹⁴⁵

Jan Pavel II. se začal požadavkem vizionářky Lucie zabývat po atentátu, který byl na něj spáchán právě ve výroční den zjevení ve Fatimě. Rok po atentátu, 13. 5. 1982, přímo ve Fatimě obnovil zasvěcení, o které Lucie prosila. Poté s ní i osobně mluvil. Stále nebyla zcela spokojena. Papež sice Rusko výslovně nezmínil, ale udělal zřetelnou pauzu, kdy Rusko jmenoval v duchu. Nespokojenost pramenila z toho, že se k papežově aktu nemohli v dostatečné míře připojit biskupové. Proto bl. Jan Pavel II. dne 16. 10. 1983 zasvěcení z Fatimy obnovil. Stalo se tak při mši se synodálními otci, tedy delegáty všech biskupů. Použil přitom téměř stejných slov jako před rokem v Portugalsku. Tato konsekrace byla ještě jednou slavnostně obnovena 24. 3. 1984, při této příležitosti v závěru Svatého roku byla dokonce do Říma přivezena socha Matky Boží z Fatimy. Tři měsíce předem vyzval všechny biskupy, aby se k němu připojili. Plody tohoto zasvěcení začaly být patrné ještě před koncem desetiletí, kdy křesťané na Východě zažili konec pronásledování totalitním

---

¹⁴⁴ Srov. tamtéž, s. 44-45. Srov. též OPITZ, F. *Marienweihe*, s. 8, 21.

¹⁴⁵ Srov. LAURENTIN, R. *Návrat k Bohu s Pannou Marií*, s. 47-48.

režimem. Boží služebnice Lucie později v dopise z 29. 8. 1989 uvedla, že poslední konsekrace v roce 1984 bylo dostatečná a uspokojivá.¹⁴⁶

---

¹⁴⁶ Srov. tamtéž, s. 48-49. Srov. též GRABER, R. *Marienerscheinungen*, s. 74.

3 Spirituální aspekty zasvěcení se Panně Marii u sv. Ludvíka M. Grigniona a v Schönstattském hnutí

V předchozí kapitole jsme si nastínili, co je zasvěcení se Panně Marii, jaký má význam a jak se tento specifický prvek křesťanské spirituality projevovat v dějinách křesťanství. Nyní se zaměříme na dvě významné etapy tohoto vývoje, které si přiblížíme detailněji. Půjde o dílo sv. Ludvíka Maria Grigniona z Montfortu a o úmluvu lásky s Pannou Marií, která je základem spirituality Schönstattského hnutí. Tyto dvě duchovní cesty následně vzájemně srovnáme.

3.1 Spiritualita zasvěcení se u sv. Ludvíka Maria Grigniona z Montfortu

Zasvěcení se Marii se postupem času stalo jedním ze základních prvků mariánské spirituality. Ludvík Maria Grignion, velký francouzský světec žijící na přelomu 17. a 18. století, dal tomuto zasvěcení jednoznačné kristologické a křesťanské zaměření.¹⁴⁷

3.1.1 Život sv. Ludvíka

Sv. Ludvík Maria Grignion se narodil 31. 1. 1673 v Montfortu, což je malé městečko nedaleko významného francouzského města Rennes. Narodil se jako druhorozený, ale jeho starší bratr zemřel ve svých pěti měsících, proto byl Ludvík považován za nejstaršího. Celkem měli Grignionovi 18 dětí, avšak dospělosti se dožilo jen několik z nich.¹⁴⁸ V jeho dvou letech se rodina přestěhovala do nedalekého Iffendicu. Celkově pocházel náš světec z chudších poměrů. Otec byl přísný a strohý církevní právník Jean-Baptiste Grignion (1647 – 1716). Když na něj Ludvík později

---

¹⁴⁷ Srov. MEZINÁRODNÍ PAPEŽSKÁ MARIÁNSKÁ AKADEMIE. *Matka Páně*, čl. 56.

¹⁴⁸ Srov. *Životopis sv. Ludvíka Maria Grigniona z Montfortu*. In GRIGNION Z MONTFORTU, L. M. *O pravé mariánské úctě*, s. 203-211.

vzpomínal, byl mu vděčný za to, že jej vychovával v bázni před Hospodinem.¹⁴⁹ Matka nosila jméno Jeanne Robert, žila v letech 1649 – 1718 a je představována jako trpící žena.¹⁵⁰ Víme, že její dva bratři byli kněžími. Ale celkově o rodičích Grignoniona nevíme téměř nic. Rodiče vychovávali své děti v ovzduší prosyceném vírou, o čemž svědčí i to, že tři synové se rozhodli pro kněžství a dvě dcery šly do kláštera.

Roku 1684 byl Ludvík přijat do jezuitské koleje sv. Tomáše Becketa v Rennes. Rodiče jej chtěli co nejlépe připravit na budoucí převzetí správy domácího hospodářství. Grignon byl nadaným a velice pilným žákem. Projevoval se svojí temperamentní a aktivní povahou. Už v době svých školních let se ve volném čase věnoval chudým. Za svého duchovního vůdce si zvolil P. Philippe Descartesa, který řídil mariánskou kongregaci. V Rennes studoval společně i s Jeanem-Baptistou Blainem, který se stal jeho velkým přítelem a pozdějším životopisem.¹⁵¹

Na konci roku 1692 odchází do Paříže. Pro mladého Ludvíka je charakteristické, že odmítá koně a jde raději pěšky. Nepohrdne však trochou peněz a novým oblečením, které brzy rozdává chudým. Ubytování studentovi platí známá jeho rodiny mademoiselle de Montigny, ale stejně bydlí v domě, který pro chudé studenty zřídil monsieur de la Barmondière, tehdejší farář u Saint-Sulpice. Ten výsledky a postoje studenta sledoval s obdivem. Když už de Montigny nemohla dále platit Ludvíkovi ubytování, pomohl mu tím, že mu dal místo nočního hlídače nebožtíků ve své farnosti. Grignon navštěvoval s vynikajícím prospěchem Sorbonnu – akademická dráha ale nebyla jeho cílem, stále více se u něho projevovalo praktičtější zaměření a touha stát se knězem pro chudé a ubohé.¹⁵²

V letech 1694 – 1700 Grignon pobýval ve věhlasném semináři u Saint-Sulpice.¹⁵³ Nebyl přijat do klasického velkého semináře, kde se muselo platit příliš vysoké školné 500 liber, ale do 'malého', za který se platilo o 200 liber méně. Nenavštěvoval už tedy Sorbonnskou univerzitu, ale účastnil se přednášek pro pokročilejší studenty, které dávali otcové od Saint-Sulpice.¹⁵⁴ I v semináři sv. Ludvík vynikal svým nadáním, zbožností a mnohými tvrdými úkony pokání, které si – v souladu se zvyklostmi tehdejší doby – ukládal. Projevovaly se u něho též umělecké sklony, skládal náboženské písně a básně. Avšak v kolektivu spolužáků světec oblíbený příliš nebyl, provokoval je svojí neskrývanou zbožností, horlivostí, také

---

¹⁴⁹ Srov. LAURENTIN, R. *Allein Gott*, s. 78.

¹⁵⁰ Srov. tamtéž, s. 78.

¹⁵¹ Srov. tamtéž, s. 79-80.

¹⁵² Srov. tamtéž, s. 82.

¹⁵³ Srov. DE FIORES, S. *Ludvík Maria Grignon z Montfortu*. In BORRIELLO, L., aj. *Slovník křesťanských mystiků*, s. 517-520.

¹⁵⁴ Srov. tamtéž, s. 83.

zbožným tónem hlasu, který přenášel i do běžného života – například zbožně procítěným hlasem vyprávěl anekdoty. Toto jeho na první pohled podivínského chování vyvolávalo často posměšky a zneuznání od spolubratrů seminaristů a dokonce i představených.¹⁵⁵ Představení ale měli v první řadě i oprávněné důvody pro pochybnosti o oprávněnosti Grignonova tvrdého umrtvování.¹⁵⁶ To ale nakonec nebyla překážka pro to, aby Ludvík Maria 5. 6. 1700 přijal kněžské svěcení. Svoji první mši sv. slavil v mariánské kapli kostela sv. Sulpice v Paříži.¹⁵⁷

Ludvík od začátku toužil po zahraničních misiích, což odpovídalo jeho přirozenému sklonu starat se o chudé a mluvit o víře s lidmi, kteří jsou mimo dosah klasické farní správy. Jeho představení s ním měli jiné plány, pro své vynikající studijní výsledky by se hodil pro akademickou dráhu. Nakonec byl poslán do kněžského společenství v Nantes. Zde Grignion spokojený nebyl, protože místní kněží žili příliš světáckým způsobem života.¹⁵⁸

Poté v letech 1701 – 1703 přichází do hospice v Poitiers, sv. Ludvík se tak konečně dostává na místo, které je blízké jeho srdci, protože je mezi chudými. Sám žije podobě skromným způsobem života jako jeho svěřenci, kteří jednou dokonce sami mezi sebou udělají sbírku, aby si jejich duchovní pastýř mohl pořídit nové oblečení. Chudým věnuje veškerou svou péči, přitom ještě stihá pracovat pro žáky a studenty, pro které koná různé přednášky, především o povolání. Sám zakládá mariánskou kongregaci. Pozoruhodné je, že Ludvík Maria byl nedlouho po svém nástupu do Poitiers odvolán zpět do Nantes. Ale chudí neustále intervenovali u biskupa, který jim po několika měsících poslal zpět apoštola chudých, jak Grignionovi říkali. Montfort se zde snažil pro svou práci získat spolupracovníky, postupně získal několik žen a položil základy pozdějšího společenství Boží Moudrosti. Moc členek na začátku neměl, především šlo o nemocné a chudé chovanky špitálu, kde sv. Ludvík působil, připojují se k nim i dvě schopné mladé dívky Louise Trichet a Catherine Brunet. Do funkce první představené ale dosazuje raději jednu slepou klientku špitálu. Zpočátku roku 1703 jim svěřuje jednoduché šedé šaty, které se stávají jejich řádovým oděvem. O 10 let později *Dcery Moudrosti* oficiálně zakládá.¹⁵⁹

Již v roce 1703 dochází k neshodám s vedením hospice a sv. Ludvík musí odejít. Přichází do Paříže, začíná pracovat v městském hospici, kde se nachází na

¹⁵⁵ Srov. tamtéž, s. 83-84. Srov. též VONDRUŠKA, I. *Životopisy svatých v pořadí dějin církevních*, s. 44-45.

¹⁵⁶ Srov. DE FIORES, S. *Ludvík Maria Grignion z Montfortu*. In BORRIELLO, L., aj. *Slovník křesťanských mystiků*, s. 517-520.

¹⁵⁷ Srov. LAURENTIN, R. *Allein Gott*, s. 85.

¹⁵⁸ Srov. tamtéž, s. 85.

¹⁵⁹ Srov. tamtéž, s. 86-88. Srov. též VONDRUŠKA, I. *Životopisy svatých v pořadí dějin církevních*, s. 45.

4000 chudých, o které společnost nejevila zájem. Po krátkých čtyřech měsících musí ale znovu odejít. Prožívá období velké nejistoty, zakouší nepřízeň ostatního kléru. Nemá své stálé místo a tedy ani stálý příjem, žije nějaký čas bez střechy nad hlavou. Až na konci roku 1703 jej mezi sebe přijímají poustevníci z hory Valérien, protože potřebují někoho, kdo by je duchovně doprovázel.¹⁶⁰

V březnu 1704 vyslyšel biskup na 400 proseb chovanců hospice v Poitiers, kteří žádají, aby jim vrátil toho, „který chudé tak moc miloval“¹⁶¹. Ludvík-Maria tak mohl znovu vzkřísit k životu svoji kongregaci Dcer Moudrosti.

Jen rok poté vyslyšel biskup z Poitiers dřívější Grignonův návrh a jmenoval jej misijním kazatelem a vedoucím domu pro kajícíky. Ludvík Maria pro potřeby svého misijního působení rozvíjí i své umělecké vlohy a píše náboženské texty k písním na známé melodie, aby si tak lidé jeho texty snadněji zapamatovali. Během svých misijních cest je sv. Ludvík přísný nejen na sebe, ale i na druhé. Nebojí se pokárat, kde je třeba. Proto si na něho někteří občas stěžovali až u biskupa, který kazateli z Montfortu dokonce zakázal celebrovat mše. On se nevzdává, pouští se do obnovy křestní kaple katedrály v Poitiers, přestože bylo rozhodnuto, že se kaple již vůbec nebude obnovovat. Zachraňuje tak ruinu, která je dnes považována za „nejstarší monument církve Galie“¹⁶². V prvních dvou měsících roku 1706 se již může opět pustit do své misijní práce, káže v Saint-Sauvin, Calvaire a Saint-Saturnin. V práci chtěl pokračovat, ale zastihnul jej dopis od biskupa s příkazem ihned opustit území diecéze.

Protože ve Francii měl již všude dveře zavřené, rozhodnul se vykonat pouť do Říma, aby jej papež poslal, do které části světa uzná za vhodné. Stále se nevzdal myšlenky jít na misie do orientálních zemí. Cestu dlouhou 1500 km konal samozřejmě pěšky. 20. 5. 1706 přišel do Říma. Při osobní audienci papež Klement XI. vyslechl jeho touhu po dalekých misích a viděl Ludvíkovo nadšení. Rozhodnul ale jinak. Jako místo působení mu určil Francii, měl pracovat v podřízenosti místním biskupům. Udělil mu zvláštní titul *apoštolský misionář* a požehnal jeho kříž.¹⁶³ Také mu „schválil jeho Pravou pobožnost k Panně Marii a jeho zásady“¹⁶⁴.

Od teď začíná závěrečná etapa v životě světce. Jako misionář káže na mnoha místech: Dinan, Saint-Brieuc, Saint-Lô, Rennes, Nantes, Poitiers, Luçon, La Rochelle, Rouen, Paříž. Nikoho nenechává chladným, lidé jej buď přijímají jako

---

¹⁶⁰ Srov. LAURENTIN, R. *Allein Gott*, s. 89-90.

¹⁶¹ Tamtéž, s. 90.

¹⁶² Tamtéž, s. 92.

¹⁶³ Srov. tamtéž, s. 92-93.

¹⁶⁴ VONDRUŠKA, I. *Životopisy svatých v pořadí dějin církevních*, s. 45.

světce, nebo ho odmítají. Téměř všude se musel potýkat s jansenisty, protože v Ludvíkově době tuto mylnou nauku zastávali i mnozí kněží.¹⁶⁵ O jeho nezměrném zápalu svědčí jeho nejviditelnější aktivita během působení v Pontchâteau (1709 – 1710). Chtěl nějak viditelně uctít vítězství kříže, proto nadchnul velké množství místních věřících ke stavbě velkolepé kalvárie. Ručně donesenou zeminou navršili pahorek, který obehnali 5 stop vysokou zdí o průměru 80 stop, na které byly připevněny zrna gigantického růžence. Na vrcholu pahorku trůnil kříž, který měřil neskutečných 80 stop. Vše bylo osázeno jedlemi a cypřiši ve skupinkách po 10, takže tvořily jednotlivé desátky růžence. Součástí bylo ještě mnoho jiných symbolů. Celý komplex tak tvořil lidovou bibli pod širým nebem, či dokonce pozemský ráj. Nejvýznamnější bylo, že se nejednalo jen o dílo nadšeného kazatele, ale že jej místní lidé přijali za vlastní a ztotožnili se s ním. Samozřejmě se opět objevily pomluvy, vše začal řešit místní biskup. V předvečer zasvěcení kalvárie biskup její požehnání zakázal. Montfort se snažil u něj intervenovat, avšak ten navíc nařídil, aby bylo celé dílo zničeno. Přesto si sv. Ludvík uchoval ve svém srdci pokoj. Když lidem zvěstoval, co biskup nařídil, použil i těchto slov: „Doufali jsme, že postavíme Kalvárii zde; vybudujeme ji však ve svých srdcích.“¹⁶⁶ Ke zničení pahorku byli donuceni stejní lidé, kteří jej předtím nadšeně stavěli.¹⁶⁷

Sv. Ludvík se – také díky své tvrdé životosprávě – netěšil příliš pevnému zdraví. Víme o jeho hospitalizaci v době, kdy studoval na Sorbonně¹⁶⁸, a také v zimě na přelomu let 1694 a 1695, tedy v období mezi jeho pobytem v domě zřízeném monsieurem Boucherem a vstupem do „malého“ semináře. K dalšímu výraznějšímu zhoršení zdravotního stavu došlo v letech 1711 – 1712, kdy působil v La Rochelle a musel řešit mnohé spory s místními protestanty.¹⁶⁹

Grignon se v této době již blíží ke konci svého života, proto se v rozhovoru se svým pozdějším životopiscem Blainem zamýšlí nad svým radikálním způsobem života a odůvodňuje jej. O svém způsobu žití mluví jako o povolání, které mu nedovolovalo jednat jinak. Ludvíkův život charakterizuje právě ona jinakost oproti tomu, jak žili jeho současníci. Vysvětluje to tím, že podobně „jako je více přebytků v domě nebeského Otce, tak existuje také více cest k němu“¹⁷⁰. Mluví o různých

---

¹⁶⁵ Srov. tamtéž, s. 45. Srov. též *Jansenismus*. In RAHNER, K. a H. VORGRIMLER. *Teologický slovník*, s. 147-148.

¹⁶⁶ *Životopis sv. Ludvíka Maria Grigniona z Montfortu*. In GRIGNION Z MONTFORTU, L. M. *O pravé mariánské úctě*, s. 203-211.

¹⁶⁷ Srov. LAURENTIN, R. *Allein Gott*, s. 94-95.

¹⁶⁸ Srov. DE FIORES, S. *Ludvík Maria Grignon z Montfortu*. In BORRIELLO, L., aj. *Slovník křesťanských mystiků*, s. 517-520.

¹⁶⁹ Srov. LAURENTIN, R. *Allein Gott*, s. 84, 97.

¹⁷⁰ Tamtéž, s. 98.

druzích moudrosti a o různých stupních. Rozlišuje moudrost člověka ve společnosti, který se řídí podle zažitého řádu, nechá se vést. Nemluví se o něm, žije ve skrytosti. Nepřináší nic nového. Druhou skupinou jsou misionáři, apoštolsky činní lidé a jim podobní. Ti musejí pro Boží slávu přinášet sebe sama, musejí objevovat nové cesty a způsoby, rozvíjet nové plány. Mnohem aktivněji vedou boj se zlem a s nástrahami světa. Kdyby žili poklidným způsobem života, zradili by své povolání.

Roku 1715 zanechává své stopy v Paříži, kde zakládá svoji další kongregaci *Misionářů tovaryšstva Mariina*. V prvních dvou měsících roku 1716 pořádá misie ve městech Vouvant, Saint-Pompain, kde založil bratrstvo *Bílých kajícníků*, a ve Villiers en Plane. Cítí, že mu docházejí síly, proto se obrací o pomoc k monsieurovi Carisovi, superioru semináře sv. Ducha, který sám pomáhal zakládat. Prosí jej o kněze, kteří by mu byli nápomocni a stali se jeho následovníky. Proto také posílá bratrstvo bílých kajícníků na pouť do Saumuru s prosbou, aby vyprosili misionáře, kteří by po něm převzali jeho dílo. Sám vkládal naděje do otců Reného Mulota a Adriena Vatela, kteří s ním již rok spolupracovali, ale stále měli pochybnosti, zda je Pán volá právě k této službě.

Poslední práce čekala na Ludvíka v Saint-Laurentu. Byl na pokraji vyčerpání. Ještě před zahájením misíí píše dopis do Nantes, aby zajistil chod domu, který tam pro nevléčitelně nemocné založil. Posílá tam i dvě dcery Moudrosti. Během misíí si sahá na samé dno. Káže, přestože má horečku, připravuje uvítání biskupa, který přijel na návštěvu. Zakládá *kongregaci 44 panen* a ještě i spolek *Bílých kajícníků*. Celkově jsou misie velmi úspěšné, sv. Ludvík totiž dovedl „k lidu hovořit prostým a nehledaným jazykem“¹⁷¹. A to všechno navzdory těžkému zánětu pohrudnice.¹⁷²

Poté vysílen uléhá, teprve po pěti dnech 27. 4. 1716 je schopen diktovat závěť, ve které nazývá sám sebe největším hříšníkem. Má pouze tři mužské následovníky, otce Mulota, Vatela a bratra Mathurina, přesto věří v pokračování svého díla. Den nato přijímá svátost nemocných. Do pravé ruky si bere kříž, který mu požehnal Sv. otec, a levou rukou drží sochu Panny Marie, kterou vždy nosil s sebou. Nechává si na nohy, paže a krk položit řetězy, aby i ve své poslední hodině dal najevo to, co celou dobu žil: že je „otrokem Ježíše, který žije v Marii“¹⁷³. Stále vzýval jméno Ježíše a Marie. U lůžka umírajícího se střídaly zástupy lidí, kteří prosili o jeho požehnání. Světec zemřel 28. 4. 1716. Pohřben byl o den později v mariánské kapli kostela v Saint-Laurentu.¹⁷⁴

¹⁷¹ DE FIORES, S. *Ludvík Maria Grignon z Montfortu*. In BORRIELLO, L., aj. *Slovník křesťanských mystiků*, s. 517-520.

¹⁷² Srov. LAURENTIN, R. *Allein Gott*, s. 101-102.

¹⁷³ Tamtéž, s. 103.

¹⁷⁴ Srov. tamtéž, s. 102-104.

Teprve několik let po Ludvíkově smrti se jeho stoupeni spojili do *Montfortské Mariiny společnosti*, zkráceně SMM, nazývanou *montfortáni*. Grigniona blahorečil Lev XIII. roku 1888 a svatořečen byl Piem XII. 20. 7. 1947.¹⁷⁵

3.1.2 Předchůdci Grignona z Montfortu

Svá gymnaziální léta strávil sv. Ludvík v jezuitské koleji sv. Tomáše Becketa v Rennes. Jeho prvními formátory tedy byli členové Tovařstva Ježíšova. Silně jej ovlivnil **P. Philippe Descartes**, synovec proslulého filosofa, který se stal duchovním vůdcem mladého Grignona. Descartes jistě nadchnul Ludvíka i pro mariánskou úctu, neboť sám vedl mariánskou kongregaci. Dnes již ale nevíme, zda k ní patřil i Ludvík-Maria či nikoliv.¹⁷⁶

V době své přípravy ke kněžství studoval Grignon v semináři, který vedli kněží od kostela Saint-Sulpice, kterým se říkalo *sulpiciáni*. Ludvík z Montfortu zde nezažíval zrovna lehké období.¹⁷⁷ Formace v semináři jej ale samozřejmě silně ovlivnila. Sulpiciáni vycházeli ze spirituality tak zvané *francouzské školy spirituality*. Zakladatelem a nejvýznamnějším představitelem této školy byl kardinál **Pierre de Bérulle** (1575 – 1627). Ten prosazoval ostrý teocentrismus, nemáme totiž hledět na sebe, své ctnosti a neřesti, ale na Boha samého – prosazoval tak mystickou cestu, kterou po něm přebrala celá francouzská škola. Bérulleovu spiritualitu lze nazvat i kristocentrickou, protože vtělené Slovo je pro něho – stejně jako pro francouzskou školu – základem duchovního života. Sám dokonce složil slib, že bude sloužit Ježíšovi jako otrok. Zaměření na druhou Božskou osobu se u něho projevuje také úctou k eucharistii, Ježíšovu a Mariinu srdci i Marii samotné. Konečně zakladatel francouzské školy spirituality věnoval mnoho úsilí obnově kněžského stavu. Kněžstvo považoval za zvláštní řád, který založil sám Ježíš Kristus a který sám své kněze posvěcuje. Bérulle předával své zkušenosti svým žákům, kteří dále rozšířili věhlas a význam francouzské školy. Mezi nejvýznamnější patří Condren, Jan Eudes nebo sv. Vincenc z Pauly. Sv. Vincenc zase duchovně vedl Olier.¹⁷⁸ **Jean-Jacques Olier** (1608 – 1657) „je znám hlavně jako reformátor pařížské farnosti Saint-Sulpice a zakladatel stejnojmenného semináře a kněžského společenství“¹⁷⁹. Zasaduje se o obnovu výchovy kléru v celé Francii a podporuje založení několika nových seminářů. Zdůrazňoval úctu k eucharistii a úsilí o účast na Božím životě, tedy

¹⁷⁵ Srov. SCHAUBER, V. a H. M. SCHINDLER. *Rok se svatými*, s. 186-187.

¹⁷⁶ Srov. LAURENTIN, R. *Allein Gott*, s. 80.

¹⁷⁷ Období formace sv. Ludvíka viz kap. 3.1.1 Život sv. Ludvíka, s. 37-43.

¹⁷⁸ Srov. DEVILLE, R. *Bérulle, Pierre de*. In BORRIELLO, L., aj. *Slovník křesťanských mystiků*, s. 206-209.

¹⁷⁹ DEVILLE, R. *Olier, Jean-Jacques*. In BORRIELLO, L., aj. *Slovník křesťanských mystiků*, s. 613-615.

mystické sjednocení se s Bohem, které má být součástí života kněze a kněz má k němu vést i věřící.¹⁸⁰ Spiritualita sulpiciánů tedy přímo vycházela z francouzské školy. Sv. Ludvík se sice nestal přímým členem této školy, ale rozhodně se jí inspiroval.¹⁸¹

V době seminárních studií měl na Ludvíkovu formaci významný vliv také jezuita **P. J. Surin**, se kterým si dopisoval a jehož spisy četl. Pod jeho vedením Grignon stavěl a upevňoval základy svého duchovního života, který spočíval na chudobě a službě chudým. Díky P. Surinovi pochopil, že jeho vlastní jedinečná spiritualita musí vyvěrat z tohoto způsobu života.¹⁸²

Sv. Ludvík čerpal také ze spirituality a duchovního bohatství dominikánské rodiny. Jako kněz vstoupil do III. řádu sv. Dominika. Věhlasný kazatel Ludvík Grignon se tedy hlásil k řádu bratří kazatelů.¹⁸³

Zajímavou roli v posledním roce života sv. Ludvíka zastával P. René Mulo. Jedná se totiž o Grignonova nástupce, který dlouhou dobu váhal, zda se vůbec má k našemu misionáři připojit. Poté, co si nakonec vybral dobrodružný život po Ludvíkově boku, si jej Grignon zvolil za svého zpovědníka. Na kazatele z Montfortu měl vliv i jako duchovní vůdce. Víme, že se stal pisatelem jeho závěti. Když k lůžku umírajícího světce putovaly zástupy lidí a prosili o požehnání, Ludvík se cítil nehodný. Proto mu P. René poradil, aby jim požehnal křížem.¹⁸⁴

3.1.3 Nauka Ludvíka z Montfortu

V životě sv. Ludvíka, v jeho nauce a spiritualitě, můžeme pozorovat trojí proces postupné změny: V době svých seminárních studií byl Montfort spíše samotářem, jeho zbožnost byla kontemplativní; během svého kněžského působení však rozvinul svoji apoštolskou angažovanost a veliký cit, se kterým oslovoval lidovost svých posluchačů. Další postupnou změnou v jeho životě byl přesun od individualismu k pastoračnímu a sociálnímu zaměření, kdy je schopen dávat druhým zcela konkrétní rady.¹⁸⁵ A poslední proměnou je jeho odklon od počáteční agresivity, se kterou prosazoval svoje názory, k vytrvalosti, trpělivosti a střídmosti. Tyto procesy svědčí o vyzrávání a stále sebevýchově, které můžeme pozorovat

---

¹⁸⁰ Srov. tamtéž, s. 613-615.

¹⁸¹ PÉROUAS, L. *Louis-Marie Grignon de Montfort (saint)*. In VILLER, M., aj. *Dictionnaire de Spiritualité*, s. 1073-1081.

¹⁸² Srov. LAURENTIN, R. *Allein Gott*, s. 84.

¹⁸³ Srov. *Životopis sv. Ludvíka Maria Grigniona z Montfortu*. In GRIGNION Z MONTFORTU, L. M. *O pravé mariánské úctě*, s. 203-211.

¹⁸⁴ Srov. LAURENTIN, R. *Allein Gott*, s. 101, 102, 104.

¹⁸⁵ Srov. GRIGNION Z MONTFORTU, L. M. *List přátelům kříže*, čl. 42-62.

v celém Grignionově životě. V následujících odstavcích se pokusíme prezentovat Montfortovu nauku v kontextu jeho života.¹⁸⁶

Celá spiritualita sv. Ludvíka staví na tajemství křtu. Křest není pro něj pouze počátek příslušnosti člověka ke křesťanství, ale jedná se o pevný základ, na kterém musí křesťan celý život stavět. Duchovní život je pak rozvojem a prohlubováním účasti na Božském životě Krista – tedy rozvíjení daru, který jsme při křtu obdrželi. Ježíše Grignion často nazýval titulem *Věčná a Vtělená Moudrost*. Ludvík křestní ponoření nechápal nijak abstraktně – jak by se mohlo zdát – znamenalo pro něj sjednocení s Kristem. Tato jednota však není jednorázovým plodem křtu, ale ideálem, ke kterému se máme celý život přibližovat. Křest stojí na počátku tohoto úsilí a skrze něj přijímáme nutné milosti, abychom po nastoupené cestě mohli kráčet. Tato cesta spočívá v napodobování Ježíše, se kterým se chceme sjednotit, a tak rozvíjíme milosti, které jsme obdrželi při křtu.¹⁸⁷

Při našem následování Krista se máme skutečně spoléhat na jeho milost a ne na vlastní síly. Ludvík-Maria proto nikdy uměle neusiloval o přízeň nadřazených, světských pánů či o hmotné bohatství, ale vždy hledal jen Boha a jeho vůli. Naplňoval tak odkaz blahoslavenství o chudobě ducha (srov. Mt 5,3) a ve svém učení vyzdvihoval, že je nutné usilovat o nebeské království, které je příslibem právě tohoto blahoslavenství.¹⁸⁸

Ve své nauce se sv. Ludvík nikdy nepodbízí líbivými slovy. Nezastírá, že úsilí o křesťanskou dokonalost není snadné a že se od toho, kdo chce jít za Kristem, vyžaduje snášet mnohá utrpení.¹⁸⁹ Zároveň poznamenává, že utrpení, které je dobrovolně přijato od Boha, se stává velkou výsadou.¹⁹⁰

Ve svých spisech nás sv. Ludvík stále upozorňuje na to, abychom si uvědomovali své postavení vůči Bohu. Uvědomuje si, že jsme Pánu zcela podřízeni a že Kristus za nás prolil svou krev proto, abychom nepatřili hříchu, ale jen zcela jemu. Pro označení tohoto vztahu závislosti mezi Bohem nebo nebeskou Královnou Pannou Marií a námi, používá termíny otrok či nevolník. To jsou jasné pojmy, které se v jeho době běžně užívaly. Navíc navazuje na staleté používání těchto termínů

---

¹⁸⁶ Srov. LAURENTIN, R. *Allein Gott*, s. 100.

¹⁸⁷ Srov. *Spiritualita sv. Ludvíka M. Grigniona z Montfortu*. In GRIGNION Z MONTFORTU, L. M. *O pravé mariánské úctě*, s. 212-214.

¹⁸⁸ Srov. tamtéž, s. 212-214.

¹⁸⁹ Srov. GRIGNION Z MONTFORTU, L. M. *List přátelům kříže*, čl. 12-23.

¹⁹⁰ Srov. tamtéž, čl. 35-41.

v křesťanské terminologii.¹⁹¹ V dnešní době jsou tato slova příliš spjata s nesvobodou a útlakem, proto bývá jejich užívání kritizováno.¹⁹²

Ludvíkův důraz na křest jako výchozí a zásadní skutečnost křesťanství jej vede k velice živé mariánské úctě, která tak představuje „nutný rozměr obnoveného chápání křtu: Křtem máme účast na životě Vtělené Moudrosti; avšak moudrost se rozhodla přebývat mezi námi jenom se souhlasem ženy, neposkvrněné Panny Marie“¹⁹³. Její *fiat* (srov. Lk 1,38) se stalo důležitou součástí dějin spásy, bez Mariina svobodného rozhodnutí by se dílo našeho vykoupení nemohlo odehrát způsobem, jak jej známe. Tento její souhlas ale nebyl pouze kdysi v dějinách, protože ona své ano stále opakuje a je tak ustavičně disponovaná plnit svůj úkol, který jí Bůh určil.

Ludvík-Maria staví svoji mariánskou úctu na evangeliu. Z kontextu celého evangelijního příběhu vyplývá, že „Bůh chtěl, aby při Kristově výkupném Vtělení i při všem, co z toho vyplývá, hrála roli Mariina víra, zastupující víru všech křesťanů“¹⁹⁴. Naše víra tak bytostně souvisí s Matkou Boží, protože právě ona je naší zástupkyní a příkladem aktivního přijetí Boží vůle do svého života. Konečně jí byla svěřena úloha Matky všech Ježíšových učedníků – křesťanů (srov. Jan 19,25 – 27). Jelikož vztah mezi matkou a jejím dítětem patří k těm nejhlubším, které člověk vůbec může pěstovat, měl by i náš vztah k naší duchovní Matce Marii být skutečně živý a niterný.

Montfort ve svém učení dává vztahu k Bohorodičce jasný kristocentrický ráz. Mariánská zbožnost má podle něj podporovat úctu ke Kristu a být prostředkem k tomu, jak Krista nalézat, milovat jej a sloužit mu. Proto zastává Grignion jasný názor, že kdyby nás Mariánská úcta od Ježíše vzdalovala, bylo by nutné ji zavrhnout.¹⁹⁵ Plně prožívanou víru sv. Ludvík označuje jako *zasvěcení se Věčné a Vtělené Moudrosti* – to je taková víra, že dokážeme pracovat i pro ostatní lidi a pomáhat jim ke spáse. Taková víra se vždy žije „v prostředí Mariina vlivu, takže se i my stáváme jako Ona chrámy Ducha svatého, a tak obnovujeme tvář země“¹⁹⁶.

Ludvíkův přínos tedy tkví v tom, že jasně popsal prameny a mantinely pro mariánskou úctu a zasvěcení se Matce Boží. Grignion byl hluboký člověk mystického zaměření a současně věhlasný kazatel při lidových misiích, který dovedl

---

¹⁹¹ Používání pojmů otroctví či nevolnictví viz kap. 2.5 Přehled vývoje zasvěcení se Panně Marii v dějinách, s. 28-36.

¹⁹² Srov. LAURENTIN, R. *Návrat k Bohu s Pannou Marií*, s. 38-41.

¹⁹³ *Spiritualita sv. Ludvíka M. Grigniona z Montfortu*. In GRIGNION Z MONTFORTU, L. M. *O pravé mariánské úctě*, s. 212-214.

¹⁹⁴ Tamtéž, s. 212-214.

¹⁹⁵ Srov. GRIGNION Z MONTFORTU, L. M. *O pravé mariánské úctě*, čl. 62.

¹⁹⁶ *Spiritualita sv. Ludvíka M. Grigniona z Montfortu*. In GRIGNION Z MONTFORTU, L. M. *O pravé mariánské úctě*, s. 212-214.

uchvacovat duše prostých věřících, ale nemohl zůstat jen u popisu základů a hranic mariánské zbožnosti. Sám představil a lidem vysvětloval své učení o pravé pobožnosti k Panně Marii. Zdůrazňoval potřebu této pobožnosti, používal přitom mnoho argumentů. Například to, že každý člověk musí mít otce i matku – to platí nejen v přirozeném, ale i nadpřirozeném řádu. Kdyby se někdo honosil svým nebeským Otcem a nepovažoval Marii za svoji Matku, šlo by o podvodníka.¹⁹⁷ Zdůrazňuje, že cesta k Bohu, kterou nám ukazuje Nebeská Matka je mnohem jasnější, méně zdlouhavá a přitom stejně dobrá jako kterákoliv jiná cesta k Pánu.

Ludvík-Maria rozlišuje tři druhy pobožnosti k Panně Marii. První spočívá v tom, že se snažíme žít poctivým křesťanským životem a občas vykonáme nějaký úkon zbožnosti k Matce Boží. Druhá pobožnost je již dokonalejší, protože křesťan se k Marii obrací pravidelně, má k ní úctu, pěstuje si k ní vztah, který se stává čím dál více osobnějším. Stále se ale ještě nejedná o pravou pobožnost k Panně Marii, kterou představuje a propaguje sv. Ludvík. Pravá pobožnost totiž spočívá v tom, že se blahoslavené Panně dobrovolně a z lásky odevzdáme a dáme k dispozici stejně bezvýhradným způsobem jako otroci patří svým pánům. Cílem je, „abychom zcela náleželi Ježíši Kristu skrze Marii, a pak že konáme všechny věci s Marií, v Marii, skrze Marii, pro Marii, abychom je konali dokonaleji s Ježíšem, v Ježíši, skrze Ježíše a pro Ježíše, svůj poslední cíl.“¹⁹⁸ Tato slova Grignion ještě konkretizuje, když říká, že člověk touto pobožností „obětuje Ježíši, co má nejdražšího [...], totiž právo rozhodovat o hodnotě svých modliteb, almužen, umrtvování, takže nechává veškeré nakládání svaté Panně, aby podle své vůle jich použila k větší slávě Boží“¹⁹⁹. To znamená, že se svobodně zřikáme všech svých zásluh, které jsme si svým duchovním životem získali a ve prospěch Marie se zřikáme i všeho dobra, které jsme udělali. To vše dáváme Bohorodičce s tím, že Ona může naše zásluhy použít k libovolnému účelu. Může je věnovat například některé duši v očistci, aby jí ulehčila v jejím údělu anebo ji úplně vysvobodila, nebo je může přivlastnit hříšníkovi, aby ho obrátila.²⁰⁰

---

¹⁹⁷ Srov. GRIGNION Z MONTFORTU, L. M. *Tajemství Mariino*, s. 7-10.

¹⁹⁸ Tamtéž, s. 16. Srov. též LAURENTIN, R. *Allein Gott*, s. 44-47.

¹⁹⁹ GRIGNION Z MONTFORTU, L. M. *Tajemství Mariino*, s. 17.

²⁰⁰ Srov. GRIGNION Z MONTFORTU, L. M. *Tajemství Mariino*, s. 16-19.

3.2 Spiritualita zasvěcení se v Schönstattsém hnutí

Schönstattské hnutí je především hnutím pedagogickým, protože chce vychovávat „nového člověka do nové společnosti“²⁰¹. Základem spirituality tohoto hnutí je zasvěcení se Panně Marii, které je nazýváno *úmluva lásky*, jejím specifikem je vazba na místo – na *svatyňku*, ve které zvláštním způsobem působí Panna Maria, nazývaná titulem *Matka Třikrát Podivuhodná, Vítězná Královna Schönstattská*²⁰². Mariánskou spiritualitu Schönstattského díla lze souhrnně vyjádřit: „Per Mariam ad Iesum, per Iesum cum Maria in Spiritu Sancto ad Patrem.“²⁰³

Na následujících stranách si pomocí života P. Josefa Kentenicha přiblížíme vznik a poslání Schönstattského hnutí. Zaměříme se na úmluvu lásky, což je základ jeho spirituality celého hnutí a zároveň dějinná událost, při které vzniklo. Pro doplnění se v příloze práce nacházejí krátké životopisy několika osobností, kterým tato spiritualita pomohla stát se hrdinnými vzory pro druhé.²⁰⁴

3.2.1 Vznik Schönstattského hnutí, jeho poslání a konstitutivní prvky jeho spirituality

Schönstattské hnutí založil Josef Kentenich. Život zakladatele je většinou zásadní pro získání vhledu do díla, které přivedl k životu. Ani Schönstattské hnutí není v tomto ohledu výjimkou, proto si počátky hnutí i zásadní okamžiky jeho rozvoje přiblížíme společně s životem zakladatele.

Josef Kentenich se narodil 16. 11. 1885 ve vesnici jménem Gymnich poblíž Kolína nad Rýnem. Jeho matka se jmenovala Katharina Kentenichová a žila v letech 1863 – 1939. Otec Matthias Josef Koep, který patřil k bohatším vrstvám venkovské společnosti, si ale chudou Katharinu nevzal za svoji ženu. To byl v tehdejší společnosti defekt, který zásadně ovlivnil celý život Josefa Kentenicha. Svobodná matka totiž měla problémy, aby vůbec uživila sebe i svého potomka. Zpočátku mohli bydlet u matčiny rodičů, potom se stěhovali vždy tam, kde Katharina měla práci. Roku 1894 je již situace neúnosná a matka je nucena dát svého syna do sirotčince s velmi přísnou výchovou ve městě Oberhausen. Když ho tam usouzená matka

²⁰¹ KING, H. *Neue Gemeinschaft*. In BRANTZEN, H., aj. *Schönstatt-Lexikon*, s. 273-280.

²⁰² Zkráceně Matka Třikrát Podivuhodná, latinsky Mater Ter Admirabilis, z počátečních písmen vzniklo označení MTA.

²⁰³ MEZINÁRODNÍ PAPEŽSKÁ MARIÁNSKÁ AKADEMIE. *Matka Páně*, čl. 57.

²⁰⁴ Profily tří osobností, které přijaly spiritualitu Schönstattského hnutí viz Příl. 1: Vybrané příklady osobností, které žily podle úmluvy lásky, s. 72-76.

přivedla, prožil mladý Josef událost, která ovlivnila celý jeho život. Těsně před bolestným rozloučením jej Katharina bere do kaple sirotčince před sochu Matky Boží. Vzala to nejcennější, co měla – zlatý řetízek, který byl památkou na její první svaté přijímání, a vložila jej na krk Marii. V této bolestné chvíli jí zasvětila svého syna. Požádala ji, aby ho vychovávala a stala se mu matkou, protože ona sama už jí být nemůže.²⁰⁵

Již od mládí pociťoval Josef povolání ke kněžství. Protože však pocházel z nemanželských poměrů, nemohl se podle tehdejších pravidel stát diecézním knězem. Proto se nakonec rozhoduje pro misijní společnost *palottinů*, kterou založil italský světec Vincenc Palotti²⁰⁶ a ve které se knězem stát mohl. Nastupuje do jejich gymnázia v Ehrenbreitsteinu a poté do noviciátu v Limburku. Zde zažívá silné vnitřní boje, ve kterých musí těžce zápasit, a tak budovat svoji identitu. Řeší mnohé otázky, usiluje o dokonalost. Tomuto období vnitřních pnutí nerozumějí jeho spolubratři ani představení, dokonce ani zpovědník. Z těchto důvodů nebylo vůbec jisté, zda bude připuštěn ke kněžskému svěcení. Nakonec se ale knězem stává, a to 8. 7. 1910.²⁰⁷

Jako mladý kněz vyučoval v palotinském gymnáziu v Ehrenbreitsteinu, poté byl ustanoven spirituálem v Schönstattu poblíž Koblence. Zde tehdy panovala rozjítřená atmosféra, protože studenti se bouřili proti velice přísnému režimu. Mladý spirituál neusiloval o změnu řádu, ale se svým pedagogickým jennocitem působil na své svěřence a přesunoval těžiště jejich zájmu na důležitější hodnoty, než byla změna stanov koleje. Jasně to studentům formuloval hned ve své první promluvě: „Chceme se učit, pod ochranou Panny Marie vychovávat sami sebe v pevné, svobodné, kněžské charaktery.“²⁰⁸ Tato přednáška později vešla do dějin Schönstattského hnutí pod názvem *předzakládací listina*.²⁰⁹ Otec Josef nebyl svým studentům pouze učitelem, ale především otcem a vychovatelem, který je vedl k samostatnosti, nadchnul je pro velké ideály i plnění náročných požadavků. Po překonání mnohých těžkostí společně založili mariánskou kongregaci, ze které později vzniklo mezinárodní Schönstattské hnutí. Kongregace se setkávala v bývalé hřbitovní kapli. Zde spirituál pronesl svoji zásadní přednášku, kterou Schönstattské hnutí nazývá svojí *první zakládací listinou*.²¹⁰ Stalo se tak 18. 10. 1914 a tento datum považuje Schönstattské hnutí za datum svého založení. Otec Kentenich tehdy přednesl smělý

²⁰⁵ Srov. SCHLICKMANNOVÁ, D. M. *Skrytá léta*, s. 17-97.

²⁰⁶ Srov. SCHAUBER, V. a H. M. SCHINDLER. *Rok se svatými*, s. 32.

²⁰⁷ Srov. SCHLICKMANNOVÁ, D. M. *Skrytá léta*, s. 182-223.

²⁰⁸ KASTNER, F. *Pod ochranou Mariinou*, s. 14.

²⁰⁹ Srov. SCHÖNSTATT. *Die Gründungsurkunden*, s. 9-20.

²¹⁰ Srov. tamtéž, s. 21-27.

plán na pozvání Matky Boží do kapličky s přáním, aby si zde vytvořila svůj domov a zjevila svou slávu. Jeho žáci se k této výzvě připojili. Zasvětili se Panně Marii a tento akt víry, který se později začal nazývat jako *úmluva lásky*, se stal základem spirituality Schönstattského hnutí. Vznikající hnutí osvědčilo svoji životaschopnost v první světové válce, kdy studenti narukovali na frontu a se spirituálem mohli udržovat jen písemný styk. Právě tyto dopisy jim pomohly přežít hrůzy zákopů. Jejich životní postoje byly inspirativní i pro další vojáky, a tak se myšlenky nového hnutí a jeho zakladatele začaly šířit i mimo okruh palottinských studentů.²¹¹

Po válce se schönstattské dílo dále šířilo. Vzniká *apoštolský svaz*. Ten tvoří lidé, kteří nepatří k palottinům, ale přesto chtějí tvořit jádro Schönstattského hnutí. Konstituuje se *apoštolská liga*, jejíž členové mají ke hnutí již volnější vztah.²¹² Díky palottinům, kteří se po studiích v Německu vydali na misie do celého světa, se myšlenky Schönstattského hnutí šíří i za hranice Evropy.

Roku 1933 se v Německu dostává k moci nacistický režim, který označuje Schönstatt za svého úhlavního nepřítele. Gestapo vězní také P. Kentenicha, který bez újmy přežil i čtyři týdny izolace ve sklepním bunkru. Roku 1942 měl být přesunut do koncentračního tábora v Dachau. Díky různým kontaktům by se tomu mohl vyhnout, ale on nakonec spatřuje Boží vůli v podrobení se rozsudku. Toto rozhodnutí se později ukáže jako zásadní pro budoucnost celého hnutí i jeho zakladatele.²¹³ V nelidské atmosféře ponižování a mučení si otec Kentenich udržuje vyrovnanost a vnitřní svobodu. Ostatní jej proto vyhledávají a P. Josef přednáší a diktuje dopisy i v koncentračním táboře. Navíc získává mnoho kontaktů také mezi cizinci, kteří jsou v Dachau vězněni.²¹⁴ Období, ve kterém byl otec Josef Kentenich v Dachau, se tak stalo paradoxně zcela zásadním pro organizační strukturu Schönstattského hnutí. Oficiálně byla založena internacionála, tím byla vytvořena struktura mezinárodního hnutí.²¹⁵ V koncentračním táboře také vznikli Mariini bratři, kteří jsou dnes samostatným sekulárním institutem, a svoji konečnou podobu dostaly i další instituty, které tvoří jádro Schönstattského hnutí.²¹⁶

Avšak myšlenky Schönstattského hnutí překročily hranice Německa i do vzdálených zemí již v meziválečném období. Jedna z největších obtíží byla, jak zprostředkovat vztah ke svatyňce místním věřícím. Ti neměli ani naději, že by někdy mohli uskutečnit pouť ke svatyňce do Schönstattu. Proto vznikla myšlenka vytvořit

²¹¹ Srov. URIBURU, E. *Říkají mu otec*, s. 34-54.

²¹² Srov. tamtéž, s. 52-66.

²¹³ Srov. KENTENICH, J. *Texte zum Verständnis Schönstatt*, s. 221-222.

²¹⁴ Srov. URIBURU, E. *Říkají mu otec*, s. 64-106.

²¹⁵ Srov. KENTENICH, J. *Texte zum Verständnis Schönstatt*, s. 221-222.

²¹⁶ Srov. tamtéž, s. 205-206.

přesnou kopii originální schönstattské svatyňky, která by participovala na poslání a milostech, které jsou plodem úmluvy lásky v původní svatyňce. O tomto plánu se podařilo informovat P. Kentenicha, který byl vězněn v Dachau. Nadšeně souhlasil, proto byla roku 1943 postavena v Uruguayi první filiální svatyňka. Od té doby se totožné svatyňky staví na všech místech, které jsou pro schönstattskou rodinu významné. V Schönstattském hnutí se později rozšířily také svatyňky domácí, putovní a u cest – jejich poslání je opět odvozeno od původní svatyňky. Schönstattská spiritualita zná i termín *svatyňka srdce*. Skrze úmluvu lásky totiž Matka Třikrát Podivuhodná působí v srdci každého člověka i s těmi milostmi, jako v originální svatyňce (srov. Řím 5,5; srov. též 1Kor 3,16).²¹⁷

Během války se potvrdilo, že Maria skutečně přijala nabídku na vytvoření si svého domova v schönstattské svatyňce. Celý Schönstatt totiž nebyl vůbec během války zpuštěn, přestože celé jeho okolí bylo silně poničeno bombardováním.²¹⁸

P. Kentenich opustil koncentrační tábor 6. 4. 1945., ihned po válce přednáší po celém Německu. Díky kontaktům z Dachau je také zván do ciziny, navštěvuje mnoho zemí nejen v Evropě, ale i v Americe a Africe. Schönstattské dílo tak dostává skutečně mezinárodní rozměr. Rok 1948 je významný tím, že byl kanonicky zřízen Institut Mariiných sester, které existovaly již od roku 1926. Roku 1948 arcibiskup Bornwasser tento institut oficiálně schválil ve své diecézi. Ne všichni ale specifickým výrazům schönstattské spirituality, zvláště jejím *zvláštním myšlenkám*²¹⁹, rozuměli. Nové hnutí tak budilo mnohé kontroverze. Proto bylo roku 1949 rozhodnuto o provedení vizitace. Ta dopadla velice pozitivně. Vizitátor pouze požádal P. Kentenicha o vysvětlení několika bodů, které se týkaly výchovy Mariiných sester a také několika textů písní a modliteb. Na to zakladatel odpověděl rozsáhlým traktátem, ve kterém přinesl ucelené pojednání o celém hnutí. Toto prorocké dílo způsobilo doslova smršť: Bylo zakázáno používat více termínů, které hnutí běžně užívalo a do Schönstattu byl vyslán apoštolský vizitátor. Ten vynesl jasný rozsudek. Dal P. Kentenichovi na vybranou – buď opustí své dílo dobrovolně s možností pozdějšího návratu, anebo bude odloučen rozhodnutím církevní autority, a to by se pak jednalo o odloučení doživotní. Po zvážení všech argumentů se zakladatel od svého hnutí dobrovolně neodloučil. Ale hned dodal, že pokud mu to bude přikázáno, tak okamžitě poslechne. 1. 12. 1951 mu bylo dekretem přikázáno

---

²¹⁷ Srov. NIEHAUS, J. *200 otázek o Schönstattu*, č. 59-66.

²¹⁸ Srov. KENTENICH, J. *Životní tajemství Schönstattu*, s. 85.

²¹⁹ Srov. KENTENICH, J. *Texte zum Verständnis Schönstatt's*, s. 21-75.

opustit Evropu. Zbytek svého života měl strávit v exilu v severoamerickém Milwaukee, kde dostal na starosti farnost pro německé přistěhovalce.²²⁰

V Evropě zatím stále probíhala apoštolská vizitace hnutí, kterou ovšem papež Pius XII. náhle roku 1953 ukončil. Roku 1964 bylo Schönstattské hnutí osamostatněno a již nebylo závislé na palottinech, z jejichž středu vzešlo. Úlohu palottinů převzali kněží Schönstatt-Patres. Konečně 13. 9. 1965 byl P. Kentenich povolán do Říma záhadným telegramem, ke kterému se nikdo neznal. Sám Josef Kentenich jej jednoznačně označil jako dílo Panny Marie. Jeho rehabilitace byla ukončena 22. 12. 1965 osobní audiencí u papeže Pavla VI. a o dva dny později odjel zpět do Schönstattu.²²¹

Pro P. Kentenicha nastala poslední etapa jeho života, která je vyplněna ustavičnou prací pro dílo, které založil. Umírá 15. 9. 1968 krátce po první mši sv., která byla sloužena v novém adoračním kostele. Pohřben byl v původní sakristii tohoto kostela. Na jeho hrobě čteme dvě prostá slova, která dokonale vystihují jeho život: „Dilexit ecclesiam.“²²² Roku 1974 byl zahájen proces jeho blahořečení.

Ve stejném roce se dostalo Mariiným bratřím diecézního uznání jako sekulárnímu institutu a papežského uznání sekulárním institutům Mariiných sester, Paní ze Schönstattu, Schönstatt-Patres a institutu diecézních kněží. Především v latinské Americe postupně dochází k osamostatňování významných národních schönstattských rodin na německém vedení. Významné jubileum si schönstattská rodina připomínala například v roce 1985, tedy 100 let od narození jejího zakladatele. Tehdejší oslavy vyvrcholili generální audiencí u Jana Pavla II.²²³

Dnes je Schönstattské hnutí rozšířeno po celém světě do více než 130 zemí, kde bylo vystavěno již téměř 200 filiálních svatyněk a duchovních center. Schönstattskou spiritualitou je formováno mnoho milionů lidí, především skrze kampaň putovních svatyněk.²²⁴ Běžného člověka může oslovit schönstattský způsob modlitby, při které se člověk snaží hledat stopy Božího působení ve svém životě.²²⁵ Aktuálně se Schönstatt připravuje na výročí 100 let od svého založení.

---

²²⁰ Srov. URIBURU, E. *Říkají mu otec*, s. 107-126.

²²¹ Srov. tamtéž, s. 140-151.

²²² Miloval církev. Tamtéž, s. 175.

²²³ Srov. SCHMIEDL, J. *Schönstatt, Geschichte*. In BRANTZEN, H., aj. *Schönstatt-Lexikon*, s. 342-347.

²²⁴ Vznik kampaně putovních svatyněk a životopisný nástin zakladatele této iniciativy viz Příl. 1: Vybrané příklady osobností, které žily podle úmluvy lásky, s. 72-76.

²²⁵ Srov. *Postup při hledání stop – základní forma* [online]. Dostupné na: <http://www.schoenstatt.cz/drupal7/content/schonstatt/postup-pri-hledani-stop-zakladni-forma>

3.2.2 Úmluva lásky s Pannou Marií

Termínem *úmluva lásky* lze v Schönstattske spiritualitě označit dvě skutečnosti: V úzkém smyslu slova jde o historickou událost, o přednášku P. Kentenicha z 18. 10. 1914, která se udála v malé kapli sv. Michaela v německém Schönstattě a která vyústila ve výslovné zasvěcení se Tříkrát Podivuhodné Matce. V širším smyslu slova se jedná o základní prvek spirituality Schönstattskeho hnutí a jádro duchovního života jeho členů. V tomto případě se také používá název *Schönstattske zasvěcení*, jehož prostřednictvím se jednotlivci či skupina připojuje k duchovnímu proudu života a milostí z roku 1914, který proudí skrze svatyňku.²²⁶

Zakladatel Schönstattskeho hnutí P. Josef Kentenich popisuje úmluvu lásky jako akt víry, v němž prosili Bohorodičku, aby si v kapli jejich mariánské kongregace vytvořila svůj duchovní domov, svoji svatyni²²⁷, odkud by pak působila a kde by konala své „zázraky milosti“²²⁸. Prosili ji, aby z této svatyňky vytvořila místo milosti, ve kterém by zjevila svou slávu (srov. Lk 9,28 – 36) a milostiplnou krásu.²²⁹ Nejednalo se však pouze o velkolepou prosbu, aby si v bývalé hřbitovní kapli v Schönstattskeém údolí učinila svůj domov. Šlo o oboustrannou smlouvu, ve které P. Kentenich se svými svěřenci nabídnul i vlastní podíl. Slíbili, že jí chtějí poctivě dávat „příspěvky do kapitálu milosti“²³⁰. To znamená, že jí chtějí věnovat své úsilí o modlitbu, sebevýchovu a apoštolát – věnovali jí tedy veškeré své zásluhy, které jí dali k dispozici, aby s nimi naložila podle svého vlastního uvážení. Nešlo jim tedy o vytvoření ochranného svazku, ve kterém by mohli nalézat útěchu; ale o vědomé dání se k dispozici pro cíle Matky Boží, dobrovolné nabídnutí se jako její nástroje. A to vše v atmosféře partnerství, ne bojácné podřízenosti. Být nástrojem tedy v tomto pojetí s sebou nese i silné vědomí vlastní hodnoty a potřeby. Uvedenou vzájemnou potřebnost shrnuje i heslo: „Nic bez Tebe, nic bez nás!“²³¹

Pozdější zkušenost ukázala, že Mater Ter Admirabilis nabídku úmluvy skutečně přijala. Nemůžeme mluvit o množství vnějších zázraků, které by se ve svatyňce děly. P. Kentenich dosvědčuje, že o ty ani neprosili. Po Panně Marii ale žádali zázraky vnitřní – v nadpřirozeném řádu – a ty Matka Boží skutečně právě v schönstattske kapličce hojně rozděluje. P. Kentenich mluví o třech zázracích, a to duchovní domov, vnitřní proměna a apoštolská plodnost.²³² Tyto nejtypičtější dary,

²²⁶ Srov. NIEHAUS, J. *200 otázek o Schönstattu*, č. 67.

²²⁷ V Schönstattskeém hnutí se pro kapličku vžilo označení *svatyňka*.

²²⁸ PENNERS, L. *Libesbündnis*. In BRANTZEN, H., aj. *Schönstatt-Lexikon*, s. 229-233.

²²⁹ Srov. tamtéž, s. 229-233.

²³⁰ Tamtéž, s. 229-233.

²³¹ HORN, Ch. *Ein wunderbares Geschenk – das Liebesbündnis – ein packender Auftrag*, s. 30.

²³² Srov. KENTENICH, J. *Texte zum Verständnis Schönstatts*, s. 194.

kteřé může poutník ve svatyňce obdržet, se označují jako *poutní milosti* či *milosti svatyňky*.²³³

Za zmínku stojí, že toto jedinečné zasvěcení se Matce Boží nemělo po desetiletí svůj přesný název. Hovořilo se o zasvěcení, smlouvě, kontraktu, či svazku.²³⁴ Povaha tohoto zasvěcení se jasně vyprofilovala až v období druhé světové války, kdy se přestaly používat uvedené právnícké termíny a začalo se výlučně využívat jméno *úmluva*, které lépe vystihuje povahu úkonu víry z 18. 10. 1914. A protože hlavním motivem k uzavření úmluvy nebylo nic jiného než láska, začalo se užívat označení *úmluva lásky*.

Jedním z důvodů, proč se přestal úkon z 18. 10. 1914 nazývat smlouvou, bylo i to, že bychom úmluvu lásky neměli považovat za klasickou dvoustrannou smlouvu, kterou známe z právníckého prostředí. V úmluvě totiž nejde jen o jednoho člověka a Matku Boží. Úmluvou se člověk vědomě připojuje k proudu, který vytryskl v říjnu 1914 v Schönstattske svatyňce. Vždyť úmluva má mnohem univerzálnější charakter: Ve vertikálním směru jde o svazek s Trojjediným Bohem, o obnovu křestního zasvěcení, ve kterém nás Bůh přijal za své děti. V horizontální rovině vidíme její sociální charakter – úmluva lásky spojuje s otcem Kentenichem i se všemi, kteří úmluvu již uzavřeli, a sahá až k celému stvoření. Úmluva tak potom nevede 'pouze' k upevnění vztahu s Marií, ale k prohloubení „nábožensko-asketické vydanosti“²³⁵ celé lidské osoby.

Duchovní tradice, které ovlivnily úmluvu lásky

Celé dějiny spásy lze nazvat dějinami smlouvy či úmluvy. Ze Starého zákona známe smlouvy, které Hospodin uzavřel s Noemem, Abrahámem či Mojžíšem nebo Davidem. V Novém zákoně nám Ježíš Kristus přinesl novou a věčnou smlouvu.²³⁶ Úmluva lásky navazuje na tuto tradici teologie smlouvy v subjektivní rovině. Proto chce být stálou aktualizací křestního zasvěcení, tedy základní smlouvy, kterou Bůh s konkrétním člověkem uzavřel. Úmluva tak představuje smlouvu, která se vyvíjí a roste spolu s člověkem. Proto musí být živá a neustále aktualizovaná. Aby mohla naplňovat tento ideál, musí vycházet z víry v Boží prozřetelnost a zároveň reagovat na znamení času i aktuální situaci člověka.

Možná, že čtenáře udivila příměst, téměř až drzost, s jakou P. Kentenich se svými žáky přiměl Marii, aby si zvolila jednu malou kapli za svůj domov. Při těchto

²³³ Srov. NIEHAUS, J. *200 otázek o Schönstattu*, č. 50-53.

²³⁴ Srov. VAUTIER, P. *Maria, die Erzieherin*, s. 273.

²³⁵ PENNERS, L. *Libesbündnis*. In BRANTZEN, H., aj. *Schönstatt-Lexikon*, s. 229-233.

²³⁶ Srov. *Smlouva*. In RAHNER, K. a H. VORGRIMLER. *Teologický slovník*, s. 355-356.

myšlenkách bychom neměli zapomínat, že existují i poutní místa, která nevznikla na základě žádného zázraku či zjevení. Na jejich počátku byly 'jen' modlitby a oběti věřících, takovým poutním místem je například Valle di Pompei. Zakladatel Schönstattskeho hnutí se k tomuto proudu jen vědomě připojil.²³⁷

Další inspirací, která už byla mnohem významnější, se stala tradice mariánských kongregací. V těchto společenstvích bylo zasvěcení se Panně Marii formou přijetí nových členů. Zakládající generace Schönstattskeho hnutí našla příklad toho, čeho by chtěla dosáhnout, v kongregaci se jménem *Colloquium Marianum*²³⁸. Tu založil roku 1595 jezuita P. Jakob Rem v Ingolstadt s cílem povzbudit své členy k apoštolskému působení a k výchově sebe sama ke svatosti. Touto kongregací prošlo mnoho pozdějších panovníků i vůdčích osobností církve, proto ve své době významně přispěla k nutné obnově života katolických křesťanů.²³⁹ První generace Schönstattskeho hnutí byla nadšena příkladem Mariánského kolokvia, proto začala označovat své poslání a touhu po obnově světa pro Krista skrze Marii jako *ingolstadsko-schönstattskou paralelu*. Z Ingolstadtu pochází také titul Panny Marie Matka Tříkrát Podivuhodná, který má svůj původ v Loretánských litaních a kterým zakládající generace Schönstattskeho hnutí nazvala obraz Bohorodičky v Schönstattske svatyňce. Titul byl během let postupně rozšířen na Matka Tříkrát Podivuhodná, Vítězná Královna Schönstattska.²⁴⁰

Konečně snad nejvýznamnější inspirací pro úmluvu lásky je dokonalá pobožnost k Panně Marii, v níž dal sv. Ludvík Maria Grignon z Montfortu zasvěcení se Matce Boží formu a jasný teologický základ. Úmluvu bychom mohli definovat jako specificky schönstattske zasvěcení se Panně Marii. Proto inspirace Grignionem z Montfortu snad nikoho nepřekvapí. Navíc můžeme pozorovat, že ve svém učení dochází sv. Ludvík i P. Kentenich nezávisle na sobě k podobným závěrům. Oba podobným způsobem mluví o úloze Panny Marie v dějinách spásy a z této úlohy vyvozují její pedagogické působení. Shodují se i v názoru, že zasvěcení se Panně Marii je rozvojem a aktualizací křesťanského zasvěcení.²⁴¹

Pojednali jsme o základech a duchovních tradicích, které jsou ve spiritualitě úmluvy lásky patrné. Avšak tyto inspirace nejsou pro jasný mariánský charakter úmluvy lásky tím nejdůležitějším. To, co nejdůležitěji určilo charakter úmluvy, byla duchovní zkušenost zakladatele Schönstattskeho hnutí P. Josefa Kentenicha. Ten

²³⁷ Srov. PENNERS, L. *Libesbündnis*. In BRANTZEN, H., aj. *Schönstatt-Lexikon*, s. 229-233.

²³⁸ Mariánské kolokvium.

²³⁹ Kongregace P. Rema viz kap. 2.5 Přehled vývoje zasvěcení se Panně Marii v dějinách, s. 28-36.

²⁴⁰ Srov. NIEHAUS, J. *200 otázek o Schönstattu*, č. 12, 13, 169.

²⁴¹ Vztah Schönstattskeho hnutí a sv. Ludvíka viz kap. 3.3 Srovnání zasvěcení podle sv. Ludvíka a úmluvy lásky, s. 57-59.

zažil Matku Boží jako tu, která jej vedla životem a vychovávala jej místo jeho vlastní matky – a to byla nejdůležitější skutečnost, která určila charakter úmluvy lásky.²⁴² Tato zkušenost dále pokračuje, proto Schönstatt vnímá Matku Třikrát Podivuhodnou především jako Vychovatelku, která přijala za vlastní úmluvu lásky a s ní i celé Schönstattské dílo, které z ní vzešlo.²⁴³

Stupně úmluvy lásky

Schönstattské zasvěcení rozhodně není pouze vstupem do života schönstattské rodiny. Úmluva lásky je totiž zasazena v čase, a proto se dynamicky vyvíjí společně s námi. Člověk potřebuje důležité rozhodnutí svého života neustále obnovovat a takové rozhodnutí se v průběhu času vyvíjí společně s ním – tuto zákonitost respektuje i úmluva. Proto je zcela běžné, že úmluva je v pravidelných intervalech obnovována. Po nějaké době či v určité životní situaci však člověk začne vnímat, že dozrál čas k důkladnějšímu prohloubení zasvěcení.

Z dějin Schönstattského hnutí známe zasvěcení, která radikálnějším způsobem prohlubují úvodní úmluvu. Ta vytvořila určité stupně či dimenze, které zároveň určují stupeň příslušnosti k celému hnutí.

Úvodním zasvěcením, kterým se křesťan připojí k celému schönstattskému dílu je úmluva lásky. Dalším stupněm rozumíme *blanko plnou moc*, která vyjadřuje plnější připravenost člověka žít v úplné odevzdanosti Bohu. Termín pochází z finančnictví, kde je možné podepsat šek, ale nenapsat, na jakou částku byl vystaven. Osoba, které takovou listinu dostane, pak dopíše částku podle svého vlastního uvážení. Tato transakce je podmíněna absolutní důvěrou zúčastněných stran. Úmluva ve smyslu blanko plné moci vznikla na začátku druhé světové války, kdy chtěl Schönstatt vložit svou nejistou budoucnost zcela do rukou Matky Boží. Analogii k tomuto aktu odevzdanosti můžeme nalézt ve *svaté indiferenci* ignaciánské spirituality nebo u karmelitánů ve *vzdání se do vůle Boží*.²⁴⁴

Další specifický stupeň úmluvy lásky se nazývá *inscriptio*. Tento termín pochází z definice lásky sv. Augustina, podle něhož je láska *inscriptio cordis in cor*.²⁴⁵ V tomto zasvěcení se člověk vědomě ztotožňuje s láskou, která je otevřená k přijetí každého kříže. Vědomě tak bojuje proti přirozenému sklonu člověka vyhýbat se obtížným situacím a ochotě plnit Boží vůli jen dokud to nepřináší zvláštní

²⁴² Zásadní životní zkušenost P. Kantenicha s Pannou Marií viz kap. 3.2.1 Vznik Schönstattského hnutí, jeho poslání a konstitutivní prvky jeho spirituality, s. 48-52.

²⁴³ Srov. PENNERS, L. *Libesbündnis*. In BRANTZEN, H., aj. *Schönstatt-Lexikon*, s. 229-233.

²⁴⁴ Srov. NIEHAUS, J. *200 otázek o Schönstattu*, č. 75, 76.

²⁴⁵ Vepsání či roztavení jednoho srdce do druhého. Srov. MOHR, D. *Inscriptio*. In BRANTZEN, H., aj. *Schönstatt-Lexikon*, s. 174-175.

obtíže. Samozřejmě *inscriptio* neznamená, že by člověk kříže sám vyhledával, ale že je ochotný je nést, pokud si to bude Pán přát.²⁴⁶

Poslední a nejvyšší dimenzí je *zasvěcení Josefa Englinga*. Tento oddaný žák P. Kentenicha totiž 31. 5. 1918 nabídnul Matce Třikrát Podivuhodné svůj život na úmysl uskutečnění Božích plánů s Schönstattským hnutím. Josef Engling zahynul 4. 10. 1918 na frontě první světové války, několik dní předtím měl sen, že Maria jeho oběť přijala. V Schönstattském hnutí panuje přesvědčení, že Bůh skutečně přijal jeho opravdově myšlenou nabídku, a to i s úmyslem oběti ve prospěch Boží vůle s tehdy nově vznikajícím hnutím. Tento heroický skutek víry po vzoru Englinga mnozí svobodně napodobili.²⁴⁷

3.3 Srovnání zasvěcení podle sv. Ludvíka a úmluvy lásky

Jedním z největších přínosů sv. Ludvíka bylo, že dal zasvěcení se Panně Marii jasný kristocentrický ráz a zároveň ho definoval na základě křestního zasvěcení, na které mariánské zasvěcení navazovalo a aktualizovalo jej. Schönstattská úmluva lásky neopakuje pouze to samé, co rozvinul Grignon, ale pokračuje v cestě, kterou nastoupili již církevní otcové ve starověku. Ludvík-Maria jejich pojetí velice obohatil a Schönstatt jej dále rozvíjí. Proto i úmluva lásky „jako u všech křesťanů je nejdříve založena křtem, [...] historicky vznikla a projevila se hlubokým obnovením, upevněním a zajištěním křestní úmluvy, to znamená úmluvy s Kristem a s Trojjediným Bohem.“²⁴⁸ Toto základní vědomí je tedy společné jak pro Ludvíka z Montfortu, tak i pro úmluvu lásky.

Schönstatt vděčí sv. Ludvíkovi také za některé pojmy či myšlenky, které od něj přejal a dále prohluboval. Máme na mysli především *kapitál milosti*²⁴⁹, učení o trojí ceně dobrých skutků, nauku o záslužné, přímluvné a smírné ceně a o možnosti své zásluhy darovat. Od Ludvíka z Montfortu pochází také termín *Mariino tajemství*, který se také používá v terminologii Schönstattského hnutí.²⁵⁰ Tím však závislost Schönstattu na sv. Ludvíkovi končí.

O tom svědčí i to, že úmluva lásky není pouhým pokračovatelem dokonalé pobožnosti k Panně Marii, jak ji známe od sv. Ludvíka. Grignon propagoval svoji

²⁴⁶ Srov. NIEHAUS, J. *200 otázek o Schönstattu*, č. 77. Srov. též OPITZ, F. *Marienweihe*, s. 72-73.

²⁴⁷ Srov. NIEHAUS, J. *200 otázek o Schönstattu*, č. 78.

²⁴⁸ KENTENICH, J. *Životní tajemství Schönstattu*, s. 26.

²⁴⁹ Srov. PENNERS, L. *Gnadenkapital, Beiträge zum*. In BRANTZEN, H., aj. *Schönstatt-Lexikon*, s. 127-129.

²⁵⁰ Srov. KENTENICH, J. *Životní tajemství Schönstattu*, s. 36, 82.

pobožnost, protože došel k přesvědčení, že to je nejlepší možný způsob úcty k Bohorodičce. Když někdo jím navrhované zasvěcení vykonal, šlo o osobní úkon zbožnosti. Nejednalo se o vstupní akt do nějakého společenství podobně jako křest je vstupní branou ke křesťanství. Z grignionského zasvěcení vyplývala práva a povinnosti pouze pro dotyčnou osobu. Naproti tomu úmluva lásky je vstupem do schönstattské rodiny, do Schönstattského hnutí, jehož je úmluva lásky základem. Proto úmluvu lásky nepochybně můžeme označit jako „základní smysl, formu, sílu a normu Schönstattu“²⁵¹. Kdokoli může poctivě dodržovat všechny prvky duchovního života používané v Schönstattské rodině, jako je duchovní denní pořádek²⁵², či pravidelné udržování kontaktu se zpovědníkem; může být činný apoštolsky i charitativně a konat ještě mnoho dalšího. Pokud by přes to všechno neuzavřel s Vítěznou Královnou Schönstattskou úmluvu lásky, chyběl by mu podstatný a konstitutivní prvek. To znamená, že by nebyl členem hnutí, ale pouze jeho sympatizantem.

Další zřetelný rozdíl mezi Montfortovou pravou pobožností k Panně Marii a úmluvou lásky spočívá v tom, že u schönstattského zasvěcení rozeznáváme několik stupňů. Rozlišujeme základní zasvěcení, dále blanko plnou moc, inscriptio a úkon Josefa Englinga.²⁵³ Tyto čtyři dimenze zasvěcení určují stupeň příslušnosti k celému hnutí. Nic obdobného u sv. Ludvíka nenajdeme.²⁵⁴

Originalita úmluvy lásky a celého mariánského tajemství Schönstattu tkví především v tom, že se odvolává na konkrétní historickou událost, která se udála v určitém místě a čase. Odvolává se na úmluvu lásky Tříkrát Podivuhodné Matky a Královny schönstattské. Časově je tím míněna událost z 18. 10. 1914 ve staré kapli v Schönstattě, která vešla do dějin pod názvem *Zakládací listina*²⁵⁵. V Schönstattském hnutí je úmluva chápána jako pevné spojení se svatýňkou v Schönstattě i se všemi lidmi, kteří s Matkou Tříkrát Podivuhodnou uzavřeli úmluvu lásky. Proto „mluvíme o morálním, místním upoutání Panny Marie“²⁵⁶. Proto nedáváme Panně Marii příspěvky do kapitálu milostí – podobně jak to dělal sv. Ludvík-Maria, ale dáváme je Tříkrát Podivuhodné Matce a Královně Schönstattské v její svatýňce. Věříme, že Maria si zvolila Schönstatt za místo, ze kterého působí a odkud chce působit. Proto každý člověk, který chce k tomuto hnutí patřit, musí mít vztah ke svatýňce. Obdobný princip můžeme nalézt u sv. Benedikta

²⁵¹ Tamtéž, s. 26.

²⁵² UNKEL, H.-W. *Geistliche Tagesordnung*. In BRANTZEN, H., aj. *Schönstatt-Lexikon*, s. 108-109.

²⁵³ Blanko plná moc, inscriptio, úkon Josefa Englinga viz kap. 3.2.2 Úmluva lásky s Pannou Marií, s. 53-57.

²⁵⁴ Srov. KENTENICH, J. *Životní tajemství Schönstattu*, s. 27.

²⁵⁵ Srov. SCHÖNSTATT. *Die Gründungsurkunden*, s. 21-27.

²⁵⁶ KENTENICH, J. *Životní tajemství Schönstattu*, s. 84.

v jeho *stabilitas loci*²⁵⁷, kdy z pevné vázanosti mnichů na jedno místo učinil základ svého obnovného díla.²⁵⁸

Přes všechny rozdíly je zajímavé, že v mnoha zásadních bodech nauky o mariánském tajemství nacházíme mezi Grignionem a Schönstatterem velkou podobnost. Platí to především o postavení Panny Marie v plánu spásy a o její roli vychovatelky, která z místa v plánu spásy vychází. Dále o přesvědčení, že nastala doba, kdy Bůh chce jedinečně oslavit svoji Matku (srov. Zj 12,1). Mnoho styčných bodů nacházíme i v úsilí o dokonalou oddanost. Sv. Ludvík i P. Kentenich popisují tyto skutečnosti jiným způsobem, ale přesto oba vede Duch svatý stejným směrem, takže se jejich závěry téměř neliší.²⁵⁹

---

²⁵⁷ Stálost místa.

²⁵⁸ Srov. KENTENICH, J. *Životní tajemství Schönstattu*, s. 84-86.

²⁵⁹ Srov. KENTENICH, J. *Životní tajemství Schönstattu*, s. 82-84.

Závěr

Smyslem této diplomové práce bylo přiblížit čtenáři *zasvěcení se Panně Marii* jako důležitý prvek křesťanské spirituality. Tento prvek je přítomen v duchovním životě i teologické reflexi církve od patristické epochy až po současnost. Práce měla za cíl zasadit *zasvěcení se Matce Boží* do kontextu křesťanské nauky i jeho dějinného vývoje a srovnat spirituální aspekty *zasvěcení* u sv. Ludvíka Grigniona a v Schönstattském hnutí. Přitom měla poukázat na aktuálnost *zasvěcení* jako úkonu víry, který může být nosný také pro člověka žijícího v současné společnosti.

V první kapitole jsme ukázali, že mariánská úcta neodmyslitelně patří k pokladu křesťanské zbožnosti, neboť má úzký vztah k jádru křesťanského kultu – tedy k úctě, kterou prokazujeme samotnému Trojjedinému Bohu. Legitimitu tohoto kultu neruší ani problémy, které mohou vzniknout přeceňováním či naopak opomíjením úlohy Matky Boží v dějinách spásy i v celku křesťanského kultu, ani důsledky těchto postojů v životě člověka. To potvrzuje i apoštolská exhortace *Marialis cultus* papeže Pavla VI., která mariánskou úctu „začleňuje [...] do jediného proudu kultu, který se právem nazývá 'křesťanský'“²⁶⁰ a *Direktář o lidové zbožnosti a liturgii*, který tuto formulaci doslovně přejímá²⁶¹.

Druhá kapitola prokázala, že i při víceznačnosti pojmu *zasvěcení* v křesťanské terminologii nacházíme jeden zdroj *zasvěcení*, a to svátost křtu. Toto původní křestní *zasvěcení* svébytným způsobem rozvíjí *zasvěcení se Panně Marii*, jehož specifikum spočívá v tom, že rozvíjí a aktualizuje křestní *zasvěcení* a přitom – přestože se v dějinách vyskytly problémy – jej nezastiňuje. Dokládá to i dějinný vývoj *zasvěcení se Panně Marii*, který započal již ve čtvrtém století.

Třetí kapitola ukázala *zasvěcení se Panně Marii* ve spiritualitě sv. Ludvíka Maria Grigniona z Montfortu. Jeho přínos tkví především v tom, že *zasvěcení se Panně Marii* dal pevný teocentrický a kristologický základ a že svět křesťanské spirituality obohatil o pravou pobožnost k Panně Marii, kterou přijaly nebo z níž vycházejí mnohé duchovní směry napříč staletími dodnes. V úmluvě lásky Schönstattského hnutí, které založil P. Josef Kentenich, se *zasvěcení* dále profiluje. Specifičnost úmluvy lásky se výrazně projevila ve srovnání s pravou pobožností sv. Ludvíka, neboť úmluva lásky navíc přináší svoji vazbu na konkrétní historickou událost a na místo. Nabízí tedy zakotvenost v domově, který nám Matka Tříkrát

---

²⁶⁰ MC, úvod.

²⁶¹ Srov. KONGREGACE PRO BOHOSLUŽBU A SVÁTOSTI. *Direktář o lidové zbožnosti a liturgii*, čl. 186.

Podivuhodná, Vítězná Královna Schönstattská ve své svatyňce nabízí. Dnešní společnost potřebuje znovu objevit své vlastní kořeny, nalézt zakotvenost a stabilní zdroj své spirituality i 'teplo domova', které vytváří Matka. Nabídka domova ve spiritualitě Schönstattského hnutí je proto v současné době velice aktuální.

Do přílohy práce jsou zařazeny profily tří osobností, které svoji osobní spiritualitu postavily na úmluvě lásky a díky tomu žily život takovým způsobem, že se staly vzory pro druhé. Jejich příklad zároveň ukazuje, že žít podle úmluvy lásky má smysl a že Schönstattské hnutí má své pevné místo mezi duchovními rodinami, které v církvi existují.

Cíl práce, který spočíval v kontextualizaci praxe zasvěcení se Panně Marii a ve srovnání spirituálních aspektů zasvěcení u sv. Ludvíka a v Schönstattském hnutí, se podařilo naplnit. Také dílčí cíle jednotlivých kapitol můžeme považovat za splněné. První kapitola totiž prokázala důležitost a nezastupitelnost mariánské úcty pro celek křesťanské spirituality, přitom pojednala i o limitech a nebezpečích přeceňování či opomíjení úcty k Matce Boží. Druhá kapitola prokázala oprávněnost zasvěcení se Panně Marii, které sice nepatří k samému jádru mariánské úcty, ale má v ní své pevné a jedinečné místo – mimo jiné proto, že právě zasvěcení se Marii mnohým pomáhalo na cestě ke svatosti. Třetí kapitola pak přiblížila dva důležité mezníky v dějinách zasvěcení se Bohorodičce, které jsou aktuální i pro život v dnešní době.

Největší slabinou práce je její stručnost. To platí především pro třetí kapitolu, která by si zasloužila více prostoru. Uvedený nedostatek přílišného zjednodušení platí v první řadě pro pojednání o Schönstattském hnutí a úmluvě lásky. Mohli jsme se věnovat pouze základu této spirituality, tedy samotné úmluvě lásky, což nutně vedlo k podstatné redukci na úkor komplexnosti a propracovanosti, kterou Schönstattská spiritualita nabízí.

I přes uvedené nedostatky práce přispívá k základnímu vhledu do probírané problematiky, lze ji použít i k dalšímu studiu pramenů spirituality. Největším přínosem práce bude prohloubení duchovního života věřících lidí a jejich obohacení o fascinující prvek křesťanské spirituality, kterým je zasvěcení se Panně Marii – jak jej přinesl sv. Ludvík, nebo s inspirativními prvky svatyňky, které nalezneme ve spiritualitě Schönstattského hnutí.

Anotace

Příjmení a jméno: ADAMEC, Karel

Instituce: Katedra pastorální a spirituální teologie CMTF UP v Olomouci

Název diplomové práce: *Zasvěcení se Panně Marii u sv. Ludvíka Grigniona z Montfortu a ve spiritualitě Schönstattského hnutí.*

Vedoucí: PhDr. ThLic. Ing. Jaroslav Filka

Počet stran: 78

Počet příloh: 2

Počet titulů bibliografie: 44

Počet jiných zdrojů: 3

Klíčová slova: mariánská úcta
křestní zasvěcení
zasvěcení se Panně Marii
sv. Ludvík Maria Grignion z Montfortu
Schönstattské hnutí
úmluva lásky

Diplomová práce pojednává o zasvěcení se Panně Marii jako specifickém fenoménu křesťanské spirituality a o jeho uplatnění u sv. Ludvíka Maria Grigniona z Montfortu a v úmluvě lásky Schönstattského hnutí. Vymezuje obsah zasvěcení se Matce Boží v rámci křesťanské zbožnosti, přehledně prezentuje historii tohoto zasvěcení, jeho význam a aktuálnost pro duchovní život v současné době.

Resumé

ADAMEC, Karel. *Zasvěcení se Panně Marii u sv. Ludvíka Grigniona z Montfortu a ve spiritualitě Schönstattského hnutí.*

Diplomová práce

Diplomová práce *Zasvěcení se Panně Marii u sv. Ludvíka Grigniona z Montfortu a ve spiritualitě Schönstattského hnutí* uceleně zpracovává východiska, historii a význam zasvěcení se Panně Marii a porovnává spirituální aspekty zasvěcení u sv. Ludvíka a ve spiritualitě Schönstattského hnutí.

Východiskem práce je určení úlohy Panny Marie v dějinách spásy a v celku křesťanské spirituality. Druhá kapitola vymezuje pojem zasvěcení se a pojednává o jeho mnohoznačnosti v křesťanské terminologii. Dále se věnuje zasvěcení se Panně Marii a popisuje jeho význam, formu a historii. Třetí kapitola pojednává o dvou vybraných přínosech z dějin zasvěcení se Panně Marii, a to ve spiritualitách sv. Ludvíka Maria Grigniona z Montfortu a Schönstattského hnutí.

Diplomová práce prokázala, že mariánská úcta má své nezastupitelné místo v celku křesťanské spirituality a že zasvěcení se Panně Marii je svébytnou a důležitou součástí úcty k Matce Boží. Dále potvrdila, že sv. Ludvík Maria Grignion z Montfortu dal mariánskému zasvěcení teologický základ a že Schönstattské hnutí obohatilo zasvěcení se Marii, které nazývá úmluva lásky, o vazbu na historickou událost a místo. Práce dokázala, že zasvěcení se je aktuální i v dnešní době.

Summary

ADAMEC, Karel: *Dedication to the Blessed Virgin Mary by St. Louis Grignon de Montfort and in the spirituality of the Schoenstatt Movement*

Master thesis

The Master thesis *Dedication to the Blessed Virgin Mary by St. Louis Grignon de Montfort and in the spirituality of the Schoenstatt Movement* processes comprehensive starting points, history and importance of dedication to Virgin Mary and compares spiritual aspects of this dedication by St. Louis and in the spirituality of Schoenstatt Movement.

A starting point of the Master thesis is a determination of Virgin Mary's task in the history of salvation and in the whole Christian spirituality. The second chapter defines the concept of dedication and deals with its multivalent in Christian terminology. Furthermore the Master thesis deals with dedication to Virgin Mary and describes its importance, form and history. The Third chapter deals with two selected assets from history of dedication to Virgin Mary in spirituality of St. Louis Marie Grignon and in spirituality of Schoenstatt Movement.

The Master thesis proved Marian dedication has its irreplaceable standing in the whole Christian spirituality and that the dedication to Virgin Mary is peculiar and important part of dedication to Mother of God. Furthermore the Master thesis confirmed St. Louis Marie Grignon de Montfort gave to Marian dedication theological basis and that The Schoenstatt Movement enriched the dedication to Virgin Mary, which St. Louis calls the covenant of love, of link to the historical event and place. The Master thesis proved the dedication is relevant nowadays.

Bibliografie

Prameny

- BRANTZEN, Hubertus aj. *Schönstatt-Lexikon. Fakten-Ideen-Leben.* Vallendar-Schönstatt: Patris Verl., 1996. 447 s. ISBN 3-87620-195-0.
- GRIGNION Z MONTFORTU, Ludvík Maria. *List přátelům kříže.* 1. vyd. Olomouc: Matice cyrilometodějská, 2000. ISBN 80-7266-062-4.
- GRIGNION Z MONTFORTU, Ludvík Maria. *O pravé mariánské úctě.* Přel. Filip M. Antonín Stajner. 2. vyd. v MCM, dotisk. Olomouc: Matice cyrilometodějská, 1999. 228 s. Přel. z *Traité de la vraie dévotion à la Sainte Vierge.* ISBN 80-238-0972-5.
- GRIGNION Z MONTFORTU, Ludvík Maria. *Tajemství Mariino.* Přel. Reginald M. Dacík. 6. vyd., 2. v MCM. Olomouc: Matice cyrilometodějská, 2002. 44 s. ISBN 80-7266-108-6.
- KENTENICH, Josef. *Životní tajemství Schönstattu.* II. díl *Spiritualita úmluvy.* Přel. Ema Večeřová. Institut schönstattských rodin, 2011. Pro vnitřní potřebu. 94 s. Přel. z *Das Lebensgeheimnis Schönstatt.*
- KENTENICH, Joseph. *Texte zum Verständnis Schönstatt.* Vallendar-Schönstatt: Patris Verl., 1974. ISBN 3-87620-038-5.
- KONGREGACE PRO BOHOSLUŽBU A SVÁTOSTI. *Direktář o lidové zbožnosti a liturgii. Směrnice a zásady.* Přel. překladatelská skupina České biskupské konference pod vedením Jana Kotase. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakl., 2007. 232 s. Přel. z: *Direttorio su pietà popolare e liturgia.* ISBN 978-80-7195-152-0.
- LAURENTIN, René. *Allein Gott. Ludwig Maria von Montfort und sein Mariengeheimnis.* Přel. Hermann Josef Jünemann za pomoci Margot Gros. Vallendar-Schönstatt: Patris-Verl., 1988. 238 s. Přel. z *Dieu seul est ma tendresse. René Laurentin présente L. M. Grignon de Montfort Le Secret de Marie. Sa vie – son expérience spirituelle – sa théologie – son actualité.* ISBN 3-87620-133-0.
- LAURENTIN, René. *Návrat k Bohu s Pannou Marií. Od sekularizace k zasvěcení.* Přel. Jan Joneš. Nové Město nad Metují: Signum unitatis, 1993. 143 s. Přel. z: *Retour à Dieu avec Marie; De la sécularisation à la consécration.* ISBN 80-85439-13-1.

- OPITZ, Friedrich. *Marienweihe. Geschichte, Theologie, Probleme, Beispiele und Texte*. Vallendar – Schönstatt: Patris Verl., 1982. 96 s.
- PAVEL VI. *Marialis cultus: apoštolská exhortace z 2. února 1974. O správném způsobu a růstu uctívání Blahoslavené Panny Marie*. In MEZINÁRODNÍ PAPEŽSKÁ MARIÁNSKÁ AKADEMIE. *Matka Páně. Památka – přítomnost – naděje*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakl., 2003. 170 s., s. 125-166. ISBN 80-7192-762-2.
- URIBURU, Esteban. *Říkají mu otec. Život a působení P. Josefa Kentenicha*. Přel. Ema Večeřová. 1. vyd. Vlastním nákladem Schönstattské sestry Mariiny, 1997. 182 s.

Literatura

- II. Vatikánský koncil. *Dokumenty II. vatikánského koncilu*. Přel. pracovní skupina pod vedením Oto Mádra. 2. vyd., 1. v KN. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakl., 2002. 605 s. Přel. z: Sacrosanctum Concilium Vaticanum II: Constitutiones, Decreta, Declarationes. ISBN 80-7192-438-5.
- BENEDIKT Z NURSIE. *Řehole Benediktova*. Přel. Alžběta Franecová. 1. vyd. v této úpravě. Praha: Benediktinské arcidiákonství sv. Vojtěcha a sv. Markéty, 1998. LXX + 242 s. Přel. z Regula Benedicti. ISBN 80-238-2676-X.
- BORRIELLO, Luigi aj. *Slovník křesťanských mystiků*. Přel. Ctirad Václav Pospíšil. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakl., 2012. 768 s. Vybraná hesla přel. z Dizionario di Mistica. ISBN 978-80-7195-198-8.
- BRANTZEN, Klaus (red.). *Pater Franz Reinisch. Märtyrer der Gewissenstreue*. I. svazek: *Im Angesicht des Todes. Tagebuch aus dem Gefängnis*. Vallendar-Schönstatt: Klaus Brantzen, 1987, vlastním nákladem. 136 s.
- Český misál*. Praha: Česká liturgická komise, 1983.
- DE FIORES, Stefano a Tullo GOFFI. *Slovník spirituality*. Přel. Terezie Brichtová a Jan Lachman. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakl., 1999. 1296 s. Přel. z Nuovo dizionario di spiritualità. ISBN 80-7192-338-9.
- FRANZEN, August a Roland FRÖHLICH. *Malé dějiny církve*. Přel. a doplnil Bedřich Smékal a Marta Rynešová. 3. dopl. a rozšíř. vyd. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakl., 2006. 400 s. Edice Studium. Přel. z Kleine Kirchengeschichte. ISBN 80-7195-082-3.
- GRABER, Rudolf. *Marienerscheinungen. Maria als Zeichen der sicheren Hoffnung*. 2. vyd. Würzburg: Echter, 1986. 80 s. ISBN 3-429-00905-7.

- HORN, Christoph. *Ein wunderbares Geschenk – das Liebesbündnis – ein packender Auftrag*. 1. vyd. Berg Sion, Horw, 2008. 71 s. ISBN 978-953-283-021-7.
- JAN PAVEL II. *Redemptoris Mater: encyklika z 25. března 1987. O blahoslavené Panně Marii v životě putující církve*. Přel. Terezie Brichtová. 1. vyd. Praha: Zvon, 1995. 79 s. ISBN 80-7113-116-4.
- JAN PAVEL II. *Rosarium Virginis Mariae: apoštolský list z 16. října 2002. O modlitbě svatého růžence*. Praha: Sekretariát České biskupské konference, 2002. Pro vnitřní potřebu. 40 s.
- KASTNER, Ferdinand. *Pod ochranou Mariinou. Zkoumání a dokumenty z rané doby Schönstattu. 1912 – 1914*. Samizdat.
- Katechismus katolické církve*. Přel. Josef Koláček SJ. 1. vyd. Praha: Zvon, 1995. 819 s. Přel. z: Catéchisme de l'Eglise catholique. ISBN 80-7113-132-6.
- Kodex kanonického práva. Úřední znění textu a překlad do češtiny*. Přel. Miroslav Zedníček. 1. vyd. Praha: Zvon, 1994. 816 s. Přel. z Codex iuris canonici. ISBN 80-7113-082-6.
- LAURENTIN, René. *Pojednání o Panně Marii*. Přel. Markéta Štěpánková. 1. vyd. Praha: Krystal OP a Kostelní Vydří: Karmelitánské nakl., 2005. 200 s. Přel. z: Court Traité de Théologie Mariale. ISBN 80-85929-76-7 (Krystal OP). ISBN 80-7192-728-7 (Karmelitánské nakl.).
- MEZINÁRODNÍ PAPEŽSKÁ MARIÁNSKÁ AKADEMIE. *Matka Páně. Památka – přítomnost – naděje. List Mezinárodní papežské mariánské akademie těm, kdo se zabývají mariologií*. Přel. Ctirad Václav Pospíšil. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakl., 2003. 170 s. Přel. z: La Madre del Signore. Memoria. Prezenza. Speranza. ISBN 80-7192-762-2.
- NIEHAUS, Jonatan. *200 otázek o Schönstattu*. Přel. Karel Maria Pala. Brno: Sypták, 2004. 168 s. Přel. z 200 Questions about Schoenstatt.
- PESCH, Otto Herman. *Druhý vatikánský koncil 1962 – 1965. Příprava – průběh – odkaz*. Přel. Karel Floss aj. 1. vyd. Praha: Vyšehrad, 1996. 440 s. Přel. z: Das Zweite Vatikanische Konzil. Vorgeschichte – Verlauf – Ergebnisse – Nachgeschichte. ISBN 80-7021-194-6.
- PETRI, Heindrich a Wolfgang BEINERT. *Učení o Marii*. Přel. Leo Hipsch a Michal Altrichter. 1. vyd. Olomouc: Matice cyrilometodějská, 1996. 632 s. Přel z: Handbuch der Marienkunde.
- PIUS XII. *Munificentissimus Deus: apoštolská konstituce z 1. listopadu 1950. O pozdvižení Bohorodičky Panny Marie s tělem i duší do nebeské slávy*. In POSPÍŠIL, Ctirad Václav. *Nanebevzetí Bohorodičky ve světle dokumentů*

- magisteria*. 1. vyd. Olomouc: Matice cyrilometodějská, 2000. 68 s., s. 43-64. ISBN 80-7266-061-6.
- RAHNER, Karl a Herbert VORGRIMLER. *Teologický slovník*. Přel. František Jirsa, Jan Sokol a Jan Kranát. 2. revid. vyd., ve Vyšehradu 1. Praha: Vyšehrad, 2009. 496 s. Edice Teologie. Přel. z: Kleines Theologisches Wörterbuch. ISBN 978-80-7021-934-8.
- RATZINGER, Josef a Christoph SCHÖNBORN. *Malý úvod do Katechismu katolické církve*. Přel. Miloš Voplakal. Dotisk 1. vyd. Praha: Nové město, 1995. 84. s. Přel. z: Kleine Einführung zum Katechismus der katholischen Kirche. ISBN 80-901542-4-7.
- RAVIK, Slavomír. *O světcích a patronech*. 1. vyd. v nakl. Levné knihy. Praha: Levné knihy, 2006. 680 s. ISBN 80-7309-343-X.
- Římský pontifikál. Nově uspořádaný podle ustanovení druhého vatikánského koncilu, vydaný papežem Pavlem VI. a upravený péčí papeže Jana Pavla II.* Kostelní Vydří: Karmelitánské nakl. ve spolupráci s komisí ČBK pro liturgii, 2008. 696 s. ISBN 978-80-7195-274-9.
- SCHAUBER, Vera a Hanns Michael SCHINDLER. *Rok se svatými*. Přel. Vojtěch Pala a Terezie Brichtová. 1. vyd. v KN. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakl., 1994. 702 s. Přel. z Heilige und Namenspatrone. ISBN 80-85527-75-8.
- SCHLICKMANNOVÁ, Dorothea M. *Skrytá léta. Dětství a mládí patera Josefa Kantenicha (1885-1910)*. Přel. Mojmíra Riedlová. 1. vyd. Rosice: Gloria, 2011. 268 s. Přel. z Die verborgenen Jahre. ISBN 978-80-86760-54-4.
- SCHÖNSTATT. *Die Gründungsurkunden*. 4. vyd. Vallendar-Schönstatt: Schönstatt-Verl., 1979. ISBN 3-920849-13-2.
- URIBURU, Esteban. *Hrdinou dnes, ne až zátra. Prostý jáhen João Luiz Pozzobon*. Přel. Schönstattské sestry Mariiny – Rokole. 1. vyd. Rosice: Gloria, 2011. Přel. z Der arme Diakon João Luiz Pozzobon. ISBN 978-80-86760-56-8.
- VAUTIER, Paul. *Maria, die Erzieherin. Darstellung und Untersuchung der marianischen Lehre P. Joseph Kantenichs (1885-1968)*. Vallendar-Schönstatt: Patris-Verl., 1981. 368 s. Edice Schönstatt-Studien, 3. svazek. ISBN 3-87620-073-3.
- VILLER, M. aj. *Dictionnaire de Spiritualité. Ascétique et mystique. Doctrine et histoire*. IX. svazek. Paris: Beauchesne, 1976.
- VONDRUŠKA, Isidor. *Životopisy svatých v pořadí dějin církevních*. Část čtvrtá. Praha: Ladislav Kuncíř, 1931.

YUOCAT: Katechismus katolické církve pro mladé. Přel. Jindra Hubková. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakl., 2011. 301 s. Přel. z: YUOCAT – Jugendkatechismus der katholischen Kirche. ISBN 978-80-7195-495-8.

Jiné zdroje

HORPENIAK, Vladimír. *Bude mít Šumava nového světce?* In *Kašperohorský zpravodaj* [online]. 3/2011, s. 11 [cit. 2013-04-08]. Dostupné na World Wide Web: http://www.sumavanet.cz/mukhory/user/deska/zpravodaj/Zpravodaj%20_2011%20web.pdf

MIČANÍK, Tomáš. *P. Petr Štěpánek* [online]. [cit. 2013-04-08]. Dostupné na World Wide Web: http://www.schoenstatt.cz/drupal7/content/schonstatt/osobnosti/petr_stepanek

Postup při hledání stop – základní forma [online]. [cit. 2013-04-13]. Dostupné na World Wide Web: <http://www.schoenstatt.cz/drupal7/content/schonstatt/postup-pri-hledani-stop-zakladni-forma>

Seznam zkratek a značek

Mt – evangelium podle Matouše

Lk – evangelium podle Lukáše

Jan – evangelium podle Jana

Řím – list Římanům

1Kor – první list Korint'ánům

1Jan – první list Janův

Zj – zjevení Janovo

LG – Lumen Gentium

SC – Sacrosanctum Concilium

MC – Marialis cultus

KKC – Katechismus katolické církve

CIC – Kodex kanonického práva

Seznam příloh

Příl. 1: Vybrané příklady osobností, které žily podle úmluvy lásky.....	72
Příl. 2: Obrazová příloha.....	77

Přílohy

Příl. 1: Vybrané příklady osobností, které žily podle úmluvy lásky

P. Franz Reinisch

První osobností, kterou si představíme, je mladý kněz P. Franz Reinisch. Narodil se 1. 2. 1903 v Feldkirch-Levisu, který se nachází v rakouském Tyrolsku a část mládí strávil v Innsbrucku. Studoval gymnázium, poté práva, vysokou školu ale nedokončil, protože v něm uzrálo kněžské povolání, ke kterému se rozhodoval již více let. Po formaci a studiích v Brixenu byl 29. 6. 1928 vysvěcen na kněze, nedlouho poté se rozhodl pro řeholní život a ještě téhož roku nastoupil do noviciátu k palottinům. Uchvacuje jej především Palottiho myšlenka světového apoštolského svazu, který by koordinoval a účinně směřoval apoštolské a misijní aktivity církve po celém světě. Když zjistí, že Schönstattské hnutí tuto ideu přebralo a dále rozvíjí, začíná se zajímat i o toto mladé hnutí, které vzešlo právě ze společnosti palottinů. Dále rostlo jeho nadšení pro hnutí, které má svůj základ v úmluvě lásky, až se v roce 1938 nechal přeradit přímo do Schönstattu. Zde se stal blízkým spolupracovníkem P. Kentenicha, kterému velice důvěřoval. V schönstattském díle byl zodpovědný za hnutí mužů.²⁶²

Franz Reinisch byl znám svou prudkou povahou, která je typická pro Tyrolsko, kde se narodil. Byl to muž pevných zásad, pro své přesvědčení se nebál jít do sporu i s lidmi ze svého nejbližšího okolí. I on musel bojovat se svými slabostmi: přirozenou prudkostí a také se zlovykem kouření.²⁶³

Nemohl souhlasit s nástupem k moci a zásadami národního socialismu, který označoval za „národní bolševismus“²⁶⁴. Postupně došel k přesvědčení, že pokud by dostal povolávací rozkaz, z důvodu výhrad ve svědomí by nemohl nastoupit do armády, která podléhala Hitlerovi. Svým blízkým se svěřil, že by mohl složit přísahu věrnosti německému lidu, která se skládala dříve při vstupu do armády, nedlouho po nástupu Hitlera k moci se ale tato formule změnila a Reinisch došel k přesvědčení, že

²⁶² Srov. TICK, J. *Kurzbiographie*. In BRANTZEN, K. (red.). *Pater Franz Reinisch*, s. 11-17.

²⁶³ Srov. BRANTZEN, K. *Ein Wort zum Abschluß*. In BRANTZEN, K. (red.). *Pater Franz Reinisch*, s. 130-134.

²⁶⁴ TICK, J. *Kurzbiographie*. In BRANTZEN, K. (red.). *Pater Franz Reinisch*, s. 11-17.

by nikdy nemohl přísahat poslušnost muži, jako je Adolf Hitler. Taková přísaha se skládala na jeho vlajku s hákovým křížem. Pokud by přísahal, zradil by své svědomí.

Své výhrady k národnímu socialismu neskrýval, proto mu byl v září 1940 udělen zákaz veřejných projevů a kázání v celé Říši. V březnu 1941 Reinisch obdržel rozkaz k vojenské pohotovosti. Jako duchovní mohl zůstat v civilu, pokud by přijal místo v duchovní správě. Proto se nakrátko dostává na šumavskou Kvildu, která tehdy patřila pod německou Říši. V březnu 1942 jej ale již zastihuje povolávací rozkaz do Wehrmachtu. Svůj nesouhlas vyjádřil tím, že se k posádce v Bad Kissingenu dostavil o den později. Proto byl zatčen a dostal se k soudu v Berlíně-Tegel.²⁶⁵

Ve vězení si psal deník, dochovalo se také několik dopisů, z těchto zpráv se dovídáme více o jeho vnitřních postojích. Je vděčný za to, že poznal Schönstatt. Život, který stojí na úmluvě lásky, mu dával sílu zůstat věrný svému svědomí. Byl přesvědčený, že bez tohoto základu by uhnul z cesty věrnosti svému svědomí, anebo by propadl zoufalství. Velkou posilou pro věrnost jeho přesvědčení mu byly dopisy, které si vyměnil s P. Kentenichem. P. Reinisch ve vězení prosil Matku Tříkrát Podivuhodnou, aby – pokud je to v souladu s její vůlí – mohl dát svůj život jako oběť za její dílo, které skrze Schönstatt vykonala.²⁶⁶ Jeho prosba byla přijata. 21. 8. 1942 byl P. Reinisch popraven gilotinou v Berlíně-Brandenburgu. V současné době probíhá proces jeho blahorečení.²⁶⁷

João Luiz Pozzobon

João Luiz Pozzobon [šoauo luis posobon] se narodil 12. 12. 1904 v Ribeirão na jihu Brazílie. Roku 1927 se oženil s Teresou Turcattovou. V roce 1932 se odstěhoval do Santa Maria, aby mohl zajistit lepší péči své nemocné manželce, která ale zanedlouho umřela. Jako vdovec se dvěma dětmi se oženil podruhé a bere si roku 1933 Vitorii Filipeto, živí se jako obchodník ve svém malém krámku a jako zemědělec. Se Schönstattským hnutím se poprvé dostává do kontaktu 7. 9. 1947, když P. Kentenich v jejich městě pokládá základní kámen nové schönstattské svatyňky. Poté se stává členem první skupinky mužů, která se v kapliče setkává.²⁶⁸

V jubilejním roce 1950 dostal úkol být hlavním koordinátorem několikaměsíční iniciativy putování s poutním obrazem Matky Tříkrát Podivuhodné do rodin. Šlo

²⁶⁵ Srov. HÖRZENIAK, V. *Bude mít Šumava nového svěťce?* In *Kašperohorský zpravodaj*, s. 11 [online]. Dostupné na: http://www.sumavanet.cz/mukhory/user/deska/zpravodaj/Zpravodaj%203_2011%20web.pdf

²⁶⁶ Srov. REINISCH, F. 2. 7. 1942 In BRANTZEN, K. (red.). *Pater Franz Reinisch*, s. 27-30.

²⁶⁷ Srov. SCHMIEDL, J. *Reinisch, Franz*. In BRANTZEN, H., aj. *Schönstatt-Lexikon*, s. 334.

²⁶⁸ Srov. ARENDES, H. *Pozzobon, João Luiz*. In BRANTZEN, H., aj. *Schönstatt-Lexikon*, s. 310-311.

o jedenáctikilový obraz, jehož rám měl tvar kapličky.²⁶⁹ Zážitky a pozitivní zkušenosti s chozením spolu s obrazem do domácností jej přiměly pokračovat s návštěvami i po ukončení počáteční iniciativy. V roce 1952 se Matce Tříkrát Podivuhodné zasvětil a slíbil jí, že putování s jejím obrazem věnuje denně alespoň dvě hodiny. Nedělal rozdíly mezi lidmi, s Matkou Boží přišel všude, kde jej přijali. Proto se mnohdy setkal tváří v tvář s velkou bídou a chudobou. Sám neměl mnoho majetku, ale přesto započal rozsáhlé sociální dílo. Během svých cest tak byl vůdčí silou při stavbě 13 domů, dvou základních škol, či dvou kaplí.²⁷⁰ Roku 1954 dostal jeho apoštolát s putovním obrazem Mater Ter Admirabilis ještě další rozměr, když začal navštěvovat i školy a později dokázal mít program i v 350 školách ročně. Další aktivitu přidal na počátku roku 1950, kdy zakládá *organizaci rodin*. Nechal zhotovit menší kopii svého putovního obrazu, a tuto *putovní svatyňku* si vždy po měsíci mezi sebou předávalo asi 30 rodin. Do své smrti inicioval založení asi 2000 podobných společenství rodin, které si mezi sebou předávali putovní obraz.²⁷¹

Pozzobon navštěvoval s putovní svatyňkou domy dlouho bez povšimnutí. S těžkým obrazem v jedné ruce a kufrem v druhé putoval za každého počasí, často musel čelit posměškům či přímému nepřátelství. Několikrát mu byla zakázána nebo omezena jeho činnost. Také jej nutili, aby vyměnil obraz Matky Tříkrát Podivuhodné za jiný mariánský obraz. A João Luiz musel snášet ještě mnoho dalších protivenství.²⁷² To vše dělal pro Matku Tříkrát Podivuhodnou, které se zasvětil. Je obdivuhodné, že jeho časově náročným apoštolátem netrpěla jeho rodina, přestože musela být ke svému otci shovívavá – João stále věrně zastával všechny povinnosti svého stavu. Od roku 1983 se jeho apoštolát rozšiřuje do celého světa, kdy začínají mezi rodinami putovat menší obrazy podobného tvaru. Z jeho díla se tak stává nástroj nové evangelizace. Apoštolát tohoto prostého Brazilce vysoce oceňuje sám zakladatel Schönstattského hnutí P. Josef Kentenich, podle nějž má velký význam pro pastorační budoucnosti. V roce 1972 přijímá jáhenské svěcení, takže během svých cest mohl nemocným přinášet Eucharistii. 27. 6. 1985 umírá na následky zranění poté, co ho při ranní cestě do svatyňky srazí automobil. S jedenáctikilovým obrazem Vítězné Královny Schönstattské ušel během 35 let svého apoštolátu 140 000 kilometrů. V roce 1994 započal proces jeho blahorečení. V současnosti jeho dílo stále žije, je rozšířeno do 92 zemí, ve kterých putuje na 200 000 svatyněk.²⁷³

²⁶⁹ Srov. URIBURU, E. *Hrdinou dnes, ne až zítra*, s. 5, 23-25.

²⁷⁰ Srov. tamtéž, s. 23-33.

²⁷¹ Srov. ARENDES, H. *Pozzobon, João Luiz*. In BRANTZEN, H., aj. *Schönstatt-Lexikon*, s. 310-311.

²⁷² Srov. URIBURU, E. *Hrdinou dnes, ne až zítra*, s. 53-57.

²⁷³ Srov. ARENDES, H. *Pozzobon, João Luiz*. In BRANTZEN, H., aj. *Schönstatt-Lexikon*, s. 310-311. Srov. též URIBURU, E. *Hrdinou dnes, ne až zítra*, s. 5.

P. Petr Štěpánek

Petr Štěpánek se narodil 29. 6. 1912 v Náchodě. Otec mu zemřel v jeho dvou letech, matka musela živit čtyřčlennou rodinu sama, proto vyrůstal v chudých poměrech. Od dětství chodil na poutě do Svatoňovic a do Rokole. Už od svého prvního sv. přijímání v sobě rozeznává touhu stát se knězem. Studuje gymnázium v Náchodě, poté přechází na arcibiskupské gymnázium do Prahy. Bohosloví absolvuje v Hradci Králové. Zde s ním studoval i jeden německý bohoslovec z Frankfurktu nad Mohanem. Díky němu se Petr dovídá o Schönstattském hnutí. Společně absolvovali roku 1934 exercicie, které vedl P. F. Kastner, palottin s českými kořeny. Ten jim vyprávěl o hnutí, které založil P. Kentenich. V září 1934 přijal P. Kastner Petra Štěpánka do apoštolského svazu. Další rok se Petr dostal dokonce na exercicie do Schönstattu, kde byl velice osloven atmosférou a zápalem tamních bohoslovců. Sám v původní svatyňce uzavřel úmluvu lásky s Pannou Marií, stává se tak prvním Čechem, který uzavřel úmluvu s Matkou Tříkrát Podivuhodnou. Po návratu zakládá společenství bohoslovců, kteří mají zájem o schönstattskou spiritualitu. Na kněze je vysvěcen 29. 6. 1936. Mladí kněží se i nadále scházeli, aby mohli společně sdílet svoji spiritualitu. Když jim to bylo biskupem zakázáno, scházeli se v pražské arcidiecézi u P. Václava Soukupa, který byl za války vězněn v Dachau, kde se setkal i s P. Kentenichem.²⁷⁴

Když se Schönstatt začal šířit do celého světa, toužili i v jiných státech po svatyňce a poutních milostech, které v ní Mater Ter Admirabilis nabízí. Proto se začaly budovat tak zvané filiální svatyňky, které byly identickými kopiemi té původní. Také čeští kněží toužili po svatyňce ve své vlasti, kde to ale během války ani po ní nebylo možné, proto hledali alespoň stávající duchovní místo, kam by Pannu Marii pozvali. Nakonec vybrali kapli v Rokoli u Nového Hrádku, kde roku 1938 uzavřeli úmluvu lásky. Časem skutečně došli přesvědčení, že se Rokole opravdu stala místem milosti. P. Štěpánek pak v letech 1945 – 1954 působil jako děkan v nedalekém Náchodě. Zde mezi mládeží založil několik společenství, která se inspirovala spiritualitou Schönstattského hnutí. Z těchto družin později vzešly první Mariiny sestry v Československu.²⁷⁵

Otec Petr se za své názory nestyděl a vždy nebojácně četl pastýřské listy, což bylo státní mocí zakázané. Také proto byl pan děkan 23. 4. 1954 zatčen příslušníky státní bezpečnosti a poté odsouzen k 15 letům vězení za vlastizradu. Prošel si mnoha

---

²⁷⁴ Srov. MIČANÍK, T. *P. Petr Štěpánek*, [online]. Dostupné na: http://www.schoenstatt.cz/drupal7/content/schonstatt/osobnosti/petr_stepanek

²⁷⁵ Srov. tamtéž.

komunistickými žaláři a po 6 letech byl propuštěn na amnestii. Bydlel v Děčíně, pracoval v cihelně, poté na vrátnici. Až 10. 5. 1969 se mohl vrátit do duchovní správy. Působil v Novém Městě nad Metují. Byl znám pro svou obětavost a horlivost. Organizoval opravy mnoha církevních objektů; za peníze, které dostal za nespravedlivé věznění, nechal ke kostelu v Rokoli přistavět sakristii. Posledních 20 let života již trpěl těžkými zdravotními obtížemi, ale přesto vše dovedl dávat Matce Třikrát Podivuhodné jako příspěvky ke kapitálu milostí. Pro svůj přínos církvi byl jmenován čestným kanovníkem královéhradecké kapituly. Umírá 12. 1. 2000 v hospici v Červeném Kostelci.²⁷⁶

---

²⁷⁶ Srov. tamtéž.

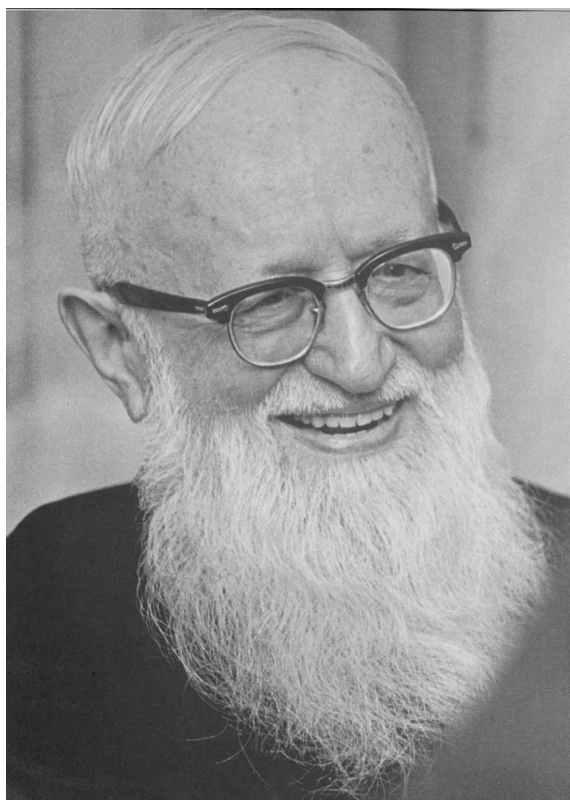
Příl. 2: Obrazová příloha

Sv. Ludvík Maria Grignion z Montfortu

Dostupné na: <http://brno.minorite.cz/?idc=t-575>

P. Josef Kentenich

Dostupné na: http://schoenstattmn.blogspot.cz/2007_07_01_archive.html

Původní svatyňka v Schönstattu

Dostupné na: http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Urheiligum_Sch%C3%B6nstatt.jpg

Matka Tříkrát Podivuhodná, Vítězná Královna Schönstattská

Dostupné na: <http://www.schoenstatt.de/de/uploads/images/material/mta-300dpi.jpg>